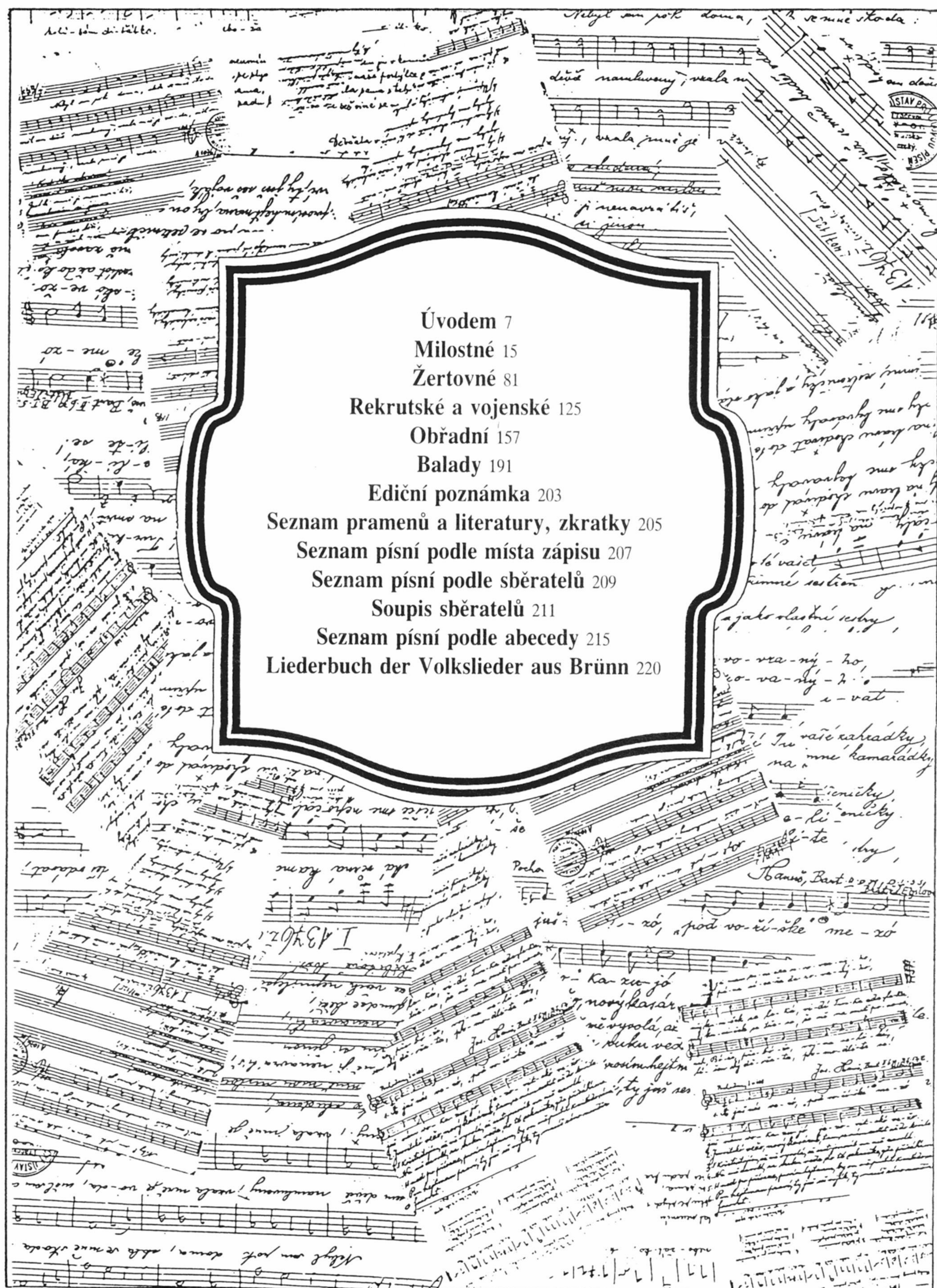
VYBRALA A USPOŘÁDALA
MARTA TONCROVÁ

ZPĚVNÍK LIDOVÝCH PÍSNÍ Z BRNA

VYDALO
NAKLADATELSTVÍ DOPLNĚK
BRNO 1995

Zpěvník lidových písní z Brna, který čekal na své vydání šest let, sleduje především jeden cíl: ukázat obyvatelům tohoto velkoměsta, ale samozřejmě nejen jim, že i průmyslové centrum, jakým je Brno od začátku 19. století, může oplývat bohatstvím zpěvní tradice. Jinak asi nelze dost dobře nazvat množství písní, které zde sběratelé shromáždili zhruba za posledních 150 let. Předkládaný výběr je sestaven výhradně z rukopisných zápisů lidových písní, jež jsou soustředěny ve sbírkách Ústavu pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky v Brně.

Chceme zájemcům zpřístupnit lidové písně z různých částí Brna, které dosud nebyly nikde otištěny. Z celkového množství téměř tří tisíc písní ovšem bylo možné vybrat jen určitý vzorek, který zčásti doplní písně z Brna publikované v základních edicích moravských lidových písní. K nejstarším zápisům patří písně obsažené v tzv. guberniální sbírce z roku 1819. V edici Františka Sušila je Brno a Brněnsko poměrně početně zastoupeno, což nepochybně souvisí s tím, že zde sběratel větší část života žil a působil. Další písně z tohoto kraje najdeme ve sbírkách Františka Bartoše, kde je otištěn materiál z Líšně sebraný Pavlem Pavelkou a Cyrilem Mašíčkem a dále z Bohonic (dnes Bohunic) zapsaný Františkou Kyselkovou. Ze Sušilovy sbírky a ze záznamů F. Kyselkové a Františka Svobody vycházel Josef Černík při sestavování své Voničky lidových písní z Brněnska. A tím vlastně končí výčet publikovaných písní.

Možná nebudeme daleko od pravdy, jestliže v této skutečnosti budeme hledat příčinu toho, že v obecném povědomí není Brno a jeho okolí jako písňová oblast příliš hluboce zakořeněno. Přitom nejde v žádném případě o území, které by bylo pro sběratele a milovníky lidových písní nepřitažlivé, sběratelsky nezajímavé nebo dokonce chudé. Naopak, Brněnsko si nemůže naříkat ani na nedostatek písní ani na nezájem sběratelů.

Z historie sběratelství v Brně a na Brněnsku vyplývá, že se zde zapisovalo už v počátečních desetiletích minulého století. Bohužel rozsáhlé sběry shromážděné F. Kyselkovou a F. Svobodou na začátku tohoto století jsou dosud pouze v rukopise. Využity nebyly ani zápisy od Rudolfa Kučery z let 1900 – 1948, podobně jako výsledky sběratelské práce Bohuslava Indry. Stejný osud mají zápisy získané při výzkumu organizovaném v rámci činnosti Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně, při němž shromáždili množství písní a tanců v různých částech města Zdenka Jelínková, Olga Hrabalová, Jaromír Gelnar, Věra Nováková, František Dobrovolný a další.

Na výsledky dlouhodobé a systematické sběratelské práce v Brně a na Brněnsku mohl navázat současný výzkum. Mezi hlavními a nejrozsáhlejšími fondy, které máme k dispozici a které pocházejí z prvních desetiletí našeho století, a mezi tím, co zaznamenáváme dnes, je ovšem patrný dlouhý vývoj, který přinesl mnoho nového. Neznamená to, že se nezpívá a že není co zapisovat, avšak změnil se

zpěvní repertoár. Při konfrontaci starších a současných sběrů je nápadné, že se až do dnešní doby uchovaly písně hodové, a to v živé podobě, jen nepatrně obměněné. Zato ostatní písně byly nahrazeny novými, vesměs takovými, v nichž už nepociťujeme onu vzájemnou vazbu lokality a písně. Mohou se zpívat a také se zpívají v různých částech města, ale také v různých krajích. Tomuto rozšíření napomohly rozmanité způsoby technické komunikace; projevil se zde vliv tisku a hromadných sdělovacích prostředků, stejně jako kulturních a výchovných institucí. Současné sběry tedy dokumentují už jiný vývojový stav lidového zpěvu než dřívější fondy; místní lidové – folklórní písně v něm zaujímají poměrně malou část. Proto jsme se v našem výběru omezili na písně, které zapsali sběratelé zhruba do první poloviny dvacátého století.

Ze zastoupení jednotlivých částí dnešního Brna v písňových sběrech je patrné, že některým byla věnována větší pozornost. Mezi fondy vynikají zvláště zápisy F. Svobody z Líšně, které patří k nejrozsáhlejším a nejúplnějším. Zaznamenal od řady zpěváků přes tisíc sedm set písní nejrůznějšího druhu. Cenu Svobodových zápisů nijak nesnižuje skutečnost, že sám zdařile skládal v lidovém duchu a že mnohdy nelze odlišit folklórní a vlastní sběratelovy písně.

Rozsah i hodnota shromážděného materiálu je pochopitelně závislá na tom, zda se sběrateli podařilo najít dobrého informátora a zda výzkum byl prováděn systematicky, což se podařilo zejména tehdy, jestliže sběratel v místě žil, jako tomu bylo v případě F. Svobody. Výsledky sběratelské práce v Brně na začátku tohoto století, přinášející různý počet písní zaznamenaných v jednotlivých částech dnešního města, proto neznamenají, že tam, kde písně nebyly podchyceny, se zpívalo málo a nebo lidé znali méně písní. Zápisy rovněž napovídají, že se zpravidla neprováděla selekce písní za tím účelem, aby byly zapsány pouze místní verze a varianty. Písňové sběry proto obsahují skladby různé povahy, hodnoty a provenience tak, jak se ve spontánním zpěvu obyvatel Brna objevovaly.

Pro zpěvník jsme vybrali lidové písně z centra, ale hlavně ze čtvrtí rozložených kolem něho všemi směry. Organickou součástí města totiž bylo i jeho kdysi převážně venkovské okolí, které žilo s městem ve vzájemné symbióze. Byly to původně samostatné obce, z nichž některé byly k Brnu připojeny ve druhé polovině minulého století, jiné po vzniku samostatného státu a některé zcela nedávno. Z těchto míst, ale i ze vzdálenějších regionů, přicházeli lidé za prací a lidová kultura vesnic kolem Brna se s kulturním děním ve vlastním městě vzájemně prolínala.

Do zpěvníku jsme zařadili až na drobné výjimky pouze písně z obcí tvořících dnes okres Brno – město. Jsou to písně místní, zpívané a zapsané jen v Brně, ale i takové, které jsou současně rozšířeny i v jiných částech Moravy. Vždyť často ani nemůžeme vést nějakou hranici mezi písněmi známými ve městě a v okolních obcích, popřípadě v dalších regionech. Svým výskytem tak řada písní překračuje námi vymezené území, odkud jsme čerpali písně pro tuto edici.

Podle tematiky a funkčnosti rozlišujeme v brněnském písňovém fondu písně

milostné, obřadní, epické, početnou skupinu představují písně rekrutské a vojenské. Rozsáhlý je také soubor písní žertovných a tanečních, v menší míře jsou doloženy písně dožínkové a žatevní. Výskyt a frekvence jednotlivých písňových druhů byly úzce spjaty se zpěvními příležitostmi, zvláště se zvyky a obyčeji. Vánoce byly provázeny zpěvem koled na Štědrý večer a na Štěpána. Po vánocích následoval masopust, který si svým až nevázaným veselím udržel třeba v Tuřanech, čtvrti na jihovýchodním okraji města, svou přitažlivost až do současnosti.

Jarní období probíhalo v mnoha částech Brna ve znamení vynášení smrti a vítání jara. Při tomto zvyku se třeba v Bosonohách zpívala následující varianta známé jarní písně, zapsaná v Pamětní knize obce Bosonohy (Archív města Brna, B 48):

Smrtná neděle,
kam ses poděla.
Poděla se daleko
ke svatému Jiřímu.
Jiří, Jiří, vstávej,
zem nám otvírej.

Zem nám otvírej,
aby tráva rostla.
Tráva zelená,
fialka modrá,
červené kvítí
na věnce víti.

V kronice z Bohunic (Archív města Brna, B 39) zase čteme, že na velikonoce chodily až do první světové války hlavně chudší děti o velikonočním pondělí na „mrskut“ pro malovaná vajíčka. Tloukly na dveře „šlahačkou“ a přitom zpívaly koledy.

Významnou zpěvní příležitostí v Brně a v obcích kolem něho byly vždy hody. Jejich renesanci sledujeme také dnes, zvláště v posledních patnácti až dvaceti letech. K hodům se pojila řada písní o máji, o stárcích a stárkách. Ty byly kolem přelomu devatenáctého a dvacátého století zapsány takřka ve všech částech města i v okolních obcích. I když některé hodové písně zanikly a nebo byly postupně nahrazovány jinými, novějšími, stále můžeme zaslechnout píseň o brněnské, tuřanské, jundrovské nebo komínské máji, kterou je zdaleka vidět až z hradu Špilberk. Znaková povaha a symbolický význam dodnes určuje místo hodovních písní i celého obyčeje v současném životě obyvatel některých dnešních částí Brna.

Právě o hodech, ale také při jiných zábavách, se zpívalo „do kola“. Jde vlastně o zpěv doplněný tanečními pohyby, kterým byly vyplňovány přestávky mezi jednotlivými tanečními čísly doprovázenými hudbou. Proto se o něm dočteme v četných pracích věnovaných brněnským lidovým tancům, zejména od Z. Jelínkové. Kromě tanečního pohybu je na zpívání „do kola“ zajímavé ovšem také to, že jde o určitou ustálenou zpěvní příležitost, a to jak místem konání, tak do určité míry i výběrem písní, které se v této situaci zpívaly. Obdobu zpívání „do kola“ můžeme hledat i v dnešní době: například o hodech v Tuřanech vytvoří mládež mezi jednotlivými tanečními čísly před domem, kde bydlí stárky, kruh, postupuje tanečním krokem po kruhu, pohybuje rukama a přitom zpívá. Ve starších sběrech se uvádí, že se při

této příležitosti obvykle zpívaly písně: *Červená růžičko, proč se nerozvíjíš, Muziko, muziko, pročpak mně nezahráš, Na mšo svató zvonijó, Čtyry koně ve dvoře atd.* (Tuřany 1952). V Bohunicích zaznamenala Z. Jelínková v roce 1960 následující písně: *Muziko, co děláš, Muzikanti, friško, Pivo sem, pivo tam, Roztrhaná chalupa* aj. Srovnáním s dnešní dobou docházíme ke zjištění, že tato zpěvní příležitost se aspoň z části udržela, popřípadě byla obnovena a že se mění pouze repertoár písní, které se při ní uplatňují.

Také společná práce v domácnostech, sousedská setkání a besedy byly nejen významnou formou společenských kontaktů, ale zároveň situací, která umožňovala udržování a rozvíjení živého zpěvu v prostředí Brna.

Lidový nebo spontánní zpěv v Brně a na Brněnsku ovšem stejně jako jinde netvořily jen písně lidové, folklórní. V zápisech, které sledovaly především shromažďování lidových písní, jsou však jen v malém množství doloženy také písně původem nelidové, které se do zpěvu širokých vrstev brněnského obyvatelstva dostaly z nejrůznějších pramenů: působil zde společenský zpěv, je patrný vliv spolkové činnosti, stejně jako výchovných a kulturních institucí. Svou roli sehrála nabídka módních písní vydávaných brněnskými i centrálními nakladatelstvími. V prostředí škol se rozvíjel zpěv studentů, spontánní projev svého druhu. Své místo měly i písně aktuální, skládané pod dojmem konkrétních historických událostí. Do této skupiny příležitostných písní patřily například protiněmecky zaměřené texty, složené po Volkstagu v Brně:

Od Špilberku jede fura,
sedí na ni staré Róra,
sedí na ni staré Róra,
má na nosu reflektora.
Refrén:
Vařili tam čaj, čaj,
čokoládu, černó kávu,
Tyroláci, Štajeráci pospolu.

Od Špilberku jede fura,
sedí na ni čaramura,
sedí na ni čaramura,
zahliži jak Kanimura.
Refrén:
Vařili tam čaj, čaj...

K textu zpěvák dodává: „Ten Róra to je Rohrer, bývalý starosta a ta čaramura, to byla nějaká Felbingerová. Jela na alegorickém voze o folkstáku a představovala ‚Austrii'." (ÚEF A 204/107)

Na zpěv a zpěvnost obyvatel Brna působil také vliv sousedních oblastí, zvláště Slovácka a Valašska, které svými písněmi přinášenými do města prostřednictvím těch, kdo sem přicházeli za prací nebo na studie, rovněž poznamenaly skladbu zpěvního repertoáru. Ve vývoji spontánního zpěvu v Brně sehrál jistou roli i dělnický zpěv.

Na utváření charakteru lidového zpěvu v Brně a na Brněnsku se tedy podílely působily různorodé vlivy a proudy. V životě a vývoji zpěvu se odrážejí některé

charakteristické znaky života obyvatel velkého průmyslového, kulturního a společenského centra (původ obyvatel, dělnické hnutí, působnost tzv. vysoké kultury atd.). Mezi tím a mnohotvárností písňového repertoáru, zpěvními situacemi a typy interpretů v prostředí Brna existuje přímá závislost. Vzhledem k účelu, jemuž má tato publikace sloužit, jsme se snažili omezit na místní folklórní písně. Čtenáři představujeme následující skupiny písní: žertovné, milostné, vojenské a rekrutské, obřadní a epické. Přesné hranice mezi jednotlivými skupinami nelze vždy stanovit, neboť například milostnou tematiku najdeme v písních vojenských i žertovných, žertovné náměty se zase objevují v písních vojenských, milostných nebo třeba svatebních. Bližší rozčlenění písňových skupin znesnadňuje i skutečnost, že jen u poměrně malého počtu písní je uvedeno, kdy se zpívaly. Rozdělení do oddílů především podle textu má proto posloužit pouze jako základní informace o skladbě písňového repertoáru.

Uvnitř oddílů jsou písně seřazeny převážně podle obsahu a nebo podle příležitostí, při nichž se zpívaly. Vytvořily se tak skupiny podobného ladění, například písně o šťastné lásce, o hádkách mezi milenci nebo o sociálních překážkách, které brání lásce. Podobným způsobem se seskupují písně i ve spontánním zpěvu – na základě jakýchsi vnitřních vazeb nebo asociací, které jednotlivé písně ve vědomí zpěváků vyvolávají.

Nejrozsáhlejší je skupina písní milostných, tak, jako je tomu i v jiných oblastech. Po nich následují písně žertovné. Písně k rodinným a výročním obyčejům jsou zařazeny do jednoho oddílu. Vzhledem k jejich menšímu rozsahu v písňových sběrech nebylo nutno vytvářet z nich samostatné části. Poměrně početně jsou doloženy písně vojenské a rektrutské. Mnohé z nich jsou ovšem rozšířeny i na většině území Moravy a Čech. Text je obměňován poměrně málo, charakteristické znaky lokální a regionální nacházíme hlavně v nápěvech. Stává se, že týž text se zpívá v jednotlivých částech Brna s několika různými nápěvy.

Naprostá většina písní (s výjimkou některých koled) je strofická. Má pravidelnou, přehlednou a jednoduchou rytmickou stavbu. Málo se objevuje tečkovaný rytmus a nepravidelné rytmické skupiny. Nápěvy se člení do 2/4 a 3/4 taktů, méně časté jsou 6/8 a 3/8, popř. jiné. Pokud je zapsán vícehlas, jde o podložení vedoucí melodické linky paralelními terciemi nebo sextami. Rozsah melodie se pohybuje často kolem sexty až oktávy, výjimkou nejsou ani nápěvy s ambitem rozsáhlejším. Ke znakům brněnských lidových písní patří plynulý melodický pohyb vyplývající z převahy sekundových a terciových kroků. Zcela převládají durové nápěvy.

Zpěv v Brně a na Brněnsku souvisel s nástrojovou hudbou. O jejím charakteru jsme informováni z různých pramenů. Lidový instrumentář popisují některé písně, dovídáme se o něm od badatelů i od starších pamětníků. Podle informátora z Tuřan hrával zde například na přelomu století štrajch v tomto obsazení: housle – prim, sekund, klarinet C, cimbál, flétna a kontrabas. Do této sestavy postupně pronikaly dechové nástroje, například křídlovka. Máme doklady i o starším typu

muziky, tzv. gajdošské, a to z dnešní části Brna – Líšně. F. Svoboda uvádí ve svých zápisech, že při tzv. zábavě pasáků hrávala ovčácká muzika tvořená dudami, houslemi a klarinetem. V jeho sběrech jsou rovněž zastoupeny písně od líšeňského dudáka Bartoloměje Smílka s charakteristickými ozdobami nápěvů, zřejmě souvisejícími s kolorováním melodie při hře na dudy.

Zpěv doprovázeli i sóloví hudebníci – potulní harfeníci, kytaristé, houslisté apod. Postupně byly všechny typy lidových kapel i jednotliví sóloví hudebníci nahrazováni dechovkou, popřípadě moderními nástrojovými soubory nebo harmonikou. Důležité je, že mnoho bývalých příměstských obcí, dnešních částí města Brna, mělo své kapely, které obstarávaly doprovod při všech tradičních i nových slavnostních příležitostech. V některých obcích bylo více místních hudeb současně, kupříkladu v Jundrově nebo Bohunicích. A v Komíně nebo Tuřanech se setkáváme třeba o hodech s muzikou složenou z místních i přespolních hudebníků i v současné době.

Lidový zpěv a hudba v Brně má tedy svou tradiční tvář a má i svou novou podobu, tu, kterou nám dnes představují převážně už jen folklórní skupiny a soubory. I jim je určena tato edice, stejně jako všem těm, kdo objevili kouzlo brněnských lidových písní. Ať je aspoň malou splátkou na dluh, který vůči brněnské lidové písni stále máme.

1. Dybych byla ptáčkem

JULIÁNOV

1. Dybych byla ptáčkem,
tým malým sokolem,
zatočila bych se
nad cacovském dvorem.

2. Né tak nade dvorem
jako nad maštaló,
podívala bych se,
co chlapci dělajó.

3. Jeden koně češe,
druhé jich pucuje
a třetí v zahrádce
panenku miluje.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/131

Velmi rozšířená milostná píseň zapsaná na celé Moravě a na Slovensku. Z Brna je k dispozici několik variant, které se od ostatních zápisů liší v nápěvu, zejména rytmicky. Pro Brno je charakteristický rytmus typu starodávného – dvě osminy a dvě čtvrtky v jednom taktu. V Brně je doložen i obecně známý nápěv publikovaný v Kytici z národních písní moravských F. Bartoše a L. Janáčka. V písni se většinou objevuje motiv psaní dopisu, také v zápisech z Brna. Kromě toho je zde doložen i trochu odlišný text – jak to ukazuje naše varianta. Úvodní sloka se objevuje také jako část jiné písně zapsané v Čechách (Holas V, 54).

2. To husovský pole

HUSOVICE

Volně, s výrazem

1. To husovský pole,
samý kopce, zmole,
po něm se prochází
potěšení moje.

2. Potěšení moje,
dyby ho nebylo,
šak by mý srdečko
po nim netóžilo.

3. Maloměrský prótí
mý srdečko rmótí,
cacovský vořeší
mý srdce potěší.

Zp. V. Tomášek, nar. 1829. – Sb. R. Kučera 1895, A 843/102

Jiný text:

1. To cacovský pole
debe belo moje,
dal bech je vesázet
rozmarýnem celé.

2. Né tak rozmarýnem
jako majoránem (tulipánem),
pro tebe, má milá,
debech tam bel pánem.

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1901, A 843/102

Podle 1. sloky by se mohlo zdát, že jde o skupinu písní početně zastoupenou v různých částech Moravy a Slezska. Shody se týkají jen úvodní sloky, nikoli dalšího textu a nápěvu. Starší zápis z Brna je v Sušilově sbírce (č. 947) se stejným nápěvem a s nepatrně pozměněným textem. Jde zřejmě o místní píseň, varianty odjinud – textově nebo nápěvně shodné – nejsou doloženy.
K textu druhé písně nacházíme varianty hlavně na Slovensku a na moravsko-slovenském pomezí (Kopanice).

3. Povidajó, povidajó

JUNDROV

Po - vi - da - jó, po - vi - da - jó, že se vod hor

mra - čí; a to se če - rna - jó šu - ha - jko - ve vo - či

a to se če - rna - jó šu - haj - ko - ve vo - či.

1. Povidajó, povidajó,
   že se vod hor mračí;
   /: a to se černajó
   šuhajkove voči.:/

2. Povidajó, povidajó,
   že se vod hor blýská;
   /: a to se šuhajek
   na píščalko píská.:/

3. Povidajó, povidajó,
   že jedó vojáci,
   /: to nésó vojáci,
   to só naši chlapci.:/

Zp. F. Hanišová. – Sb. F. Kyselková 1906, A 376/12

Častěji se píseň objevuje s incipitem *Zdálo se mi, zdálo.* Shodný text nacházíme pouze v zápise z Troubska (Kocman 74), ovšem s jiným nápěvem. Nejčastěji je společná 1. sloka a pak se text i nápěv vyvíjí odlišně než ve variantě, kterou uvádíme.

4. Pod hájičkem studnička

KOHOUTOVICE

Pod há - ji - čkem stu - dni - čka, je v ni do - brá vo - di - čka.

Slí - zej, mi - lá, s ko - ně do - lu, na - poj mé - ho ko - ni - čka.

1. Pod hájičkem studnička,
je v ni dobrá vodička.
Slízej, milá, s koně dolu,
napoj mého koníčka.

2. Včil mně kážeš slízati,
měl's mě sebó nebrati.
Měl's mě nechat u matičky,
měl's mě nechat u matky.

3. Velez, milá, na dřevo,
podívej si nalevo,
ješli tam harmáda stojí
nebo z kusu střílijó.

4. Nevidím tam žádného,
jenom mého milého,
který mě věrně miloval
ze srce upřimného.

Zp. M. Dalerová, nar. 1842. – Sb. F. Kyselková 1907, A 381/3

K této písni nebyly zjištěny žádné další varianty.

5. Porád mně tí naší lajó

HUSOVICE

1. /:Porád mně tí naší lajó,
   že já se v noci tólám,:/
   /:a já hledám potěšení,
   kerýho já doma nemám.:/

2. /:Šak vy ste se, můj tatíčku,
   aj, taky tólávali,:/
   /:dyž ste za našó matičkó,
   aj, za mladu chodívali.:/

Jiný text:

1. /:Dyby nebyl pastéř tróbil,
   nebyl by mně děvče zbudil,:/
   /:ale že on začal tróbit,
   musela jít krávy dojit.:/

2. /:Dyby nebylo svítalo,
   bylo by mně děvča dalo:/
   /:rozmarýnu zeleného
   do šátečka červeného.:/

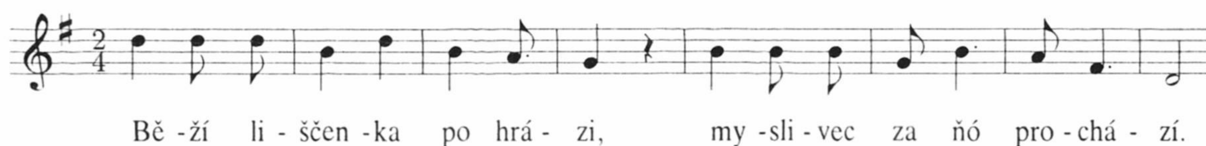
S. R. Kučera 1900-1939, A 843/96

Jde o píseň rozšířenou v četných variantách hlavně na východní, jižní a severovýchodní Moravě. Častěji začíná incipitem *Všeci ludé povídajú...* apod. Část zápisů pokračuje jako naše varianta, další početná skupina má jiný text, např. *...že já sa neožením...* nebo *...že já su ožralčisko,* někdy s připojeným refrénem *V maštali koníček...* Vzhledem k poměrně velkému počtu zápisů je pozoruhodné, že mnoho z nich se zpívá na stejný nápěv, popř. v různé míře obměňovaný. K těm patří i náš zápis, s výjimkou dvou úvodních taktů, které, na rozdíl od většiny ostatních, mají vzestupnou melodickou linii.

6. Běží liščenka po hrázi

HUSOVICE

1. Běží liščenka po hrázi,
myslivec za ňó prochází.
Počké, liško, aj, liščenko,
bodo mět z tebe čepěnko.

2. Stojí hruščenka vysoká
a u spodku je široká.
Kdo ju sázel? Moja milá,
to nebela žádná iná.

3. Stojí hruščenka na poli,
u vrchu šerší než v důli.
Poď, má milá, vyprovoď mě,
je malá chvílečka do dně.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/7

V této podobě je píseň zaznamenána ojediněle. S ostatními podobnými písněmi ji pojí společné nebo podobné dva úvodní verše. 2. a 3. sloku tvoří v našem zápise začátky dvou samostatných písní (2. sloka – B III, 524, 3. sloka – B II, 682). Nápěv naší varianty je shodný s písní *Stojí hruščička na kopci,* kterou sběratel Fr. Sušil zapsal v Habrovanech (č. 1592).

7. Dyž sme tó Nivu vorali

HUSOVICE

Dyž sme tó Ni - vu vo - ra - li, ko - ni - čky mně šly po - ma - ly,

mi - lá tam se - no hra - ba - la, vo - na si na mne vo - la - la.

1. Dyž sme tó Nivu vorali,
konička mně šly pomaly,
milá tam seno hrabala,
vona si na mne volala.

2. Vijó, koničky, pospěšte,
ať mně to brzo zvořete,
večír tu bude za chvílo
a já musím jít za miló.

3. Má milá bévá v domečku,
má tam v zahrádce lavečku,
dá mně za klobók růžičku,
přidá mně sladkó hubičku.

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 843/98

„Niva" = jméno velikého lánu pole mezi Husovicemi, Židenicemi a tratí ze Zábrdovic, rozděleného řekou Svitavou. Nyní zcela zastavěno.

Na Moravě nejsou doloženy přímé varianty. K dispozici je jediný zápis z Brna – Husovic. Další, který je obsahem textu velmi blízký brněnskému, pochází ze Slovenska, z Rače.

8. Voře šuhaj, voře

JULIÁNOV

1. /:Voře šuhaj, voře
v zeleným hóhoře,:/
/:pohání koničke:/
na hedbávné šňůře.

2. /:Hedbávná šňůrečka
velice teňóčká:/
/:vona se vřezala:/
do mýho srdečka.

3. /:Již se tam vřezala,
již se nevyřeže,:/
/:vona mý srdečko:/
načisto rozřeže.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/133

Píseň s velmi podobným nápěvem a shodnou 1. slokou najdeme v Sušilově sbírce (č. 480), rovněž „od Brna". Další varianty jsou doloženy z Podluží a Dolňácka (Slovácko), jednu textovou variantu zapsala F. Kyselková u Velké Bíteše na západní Moravě. Další zápisy mají jiné pokračování textu a odlišné nápěvy. Společný je jen úvodní verš, popř. poněkud pozměněná 1. sloka.

9. Voře šuhaj, voře

HUSOVICE

Vo- ře šu - haj, vo - ře v ze - le - ným ó - ho - ře,

1.

už mu u - stá - va - jó je - ho vra - ný ko - ně,

2.

je - ho vra - ný ko - ně.

1. /:Voře šuhaj, voře
v zeleným óhoře,:/
/:už mu ustávajó
jeho vraný koně.:/

2. /:Voře šuhaj, voře,
óhor dovorává,:/
/:už křičet nemože,
jenom povolává.:/

3. /:Jenom povolává
na svoju panenku,:/
/:habe už nežala
zelenó travěnku.:/

„Jiní na tentýž nápěv zpívali":

1. /:Vodevři mně, milá, malovanó bránku,:/
/:hať se nepolámu kytku z marijánku.:/

2. /:Vodevři mně, milá, malovaný dveři,:/
/:hať sa nepolámu to pávovo peří.:/

3. /:Vodevři mně, milá, je mně tuze zima,:/
/:já sem si zapomněl kamizolku doma.:/

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/79

Častěji začíná tato píseň naší 2. slokou. Další pokračování se obvykle liší od textu brněnské varianty. Nejčastější text je *Vje, koníčky, moje, šak ste sa napásli v drobnej jatelině,* v dalším pokračování se objevují např. sociální motivy (Kostice). Brněnská varianta je odlišná od ostatních. Nápěvně se hodně přibližuje zápisu ze Záhoří (Blaho II, s. 85). Naše počáteční sloka má méně obvyklé pokračování, častější je motiv o hedvábné šňůře (viz píseň č. 8 v tomto zpěvníku).

10. Bez vorání, bez kopání

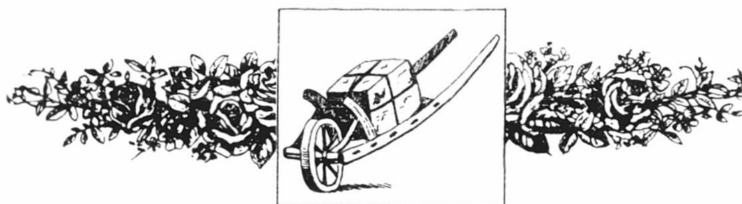
JULIÁNOV

1. Bez vorání,
bez kopání
/:žádné sedlák nezasije
ani páni.:/

2. Voral bech já,
kopal bech já,
/:debe milá pohánčla,
nedbal bech já.:/

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1990, A 843/134

Tato píseň byla zapsána pouze v Brně, kromě Juliánova také v Líšni; zde pouze jedna sloka s poněkud pozměněným nápěvem v jeho střední části. V dalším zápise, opět z Líšně, od F. Svobody, nacházíme jiné obměny nápěvu a liší se i druhá sloka:

„Bez voračke, hej,
bez kupačke
žádné sedlák nezasije
hani čočke."

Mimo Brno nejsou doloženy žádné další zápisy.

11. Sadila má milá

HUSOVICE

1. Sadila má milá
   v zahrádce dvě růže,
   /:přišel tam šuhájek,:/
   /:že jednu uřeže.:/

2. Neřež ty ju, neřež,
   růža néni tvoja,
   /:až si ju vyprosíš:/
   /:od samýho Boha.:/

3. Od samýho Boha,
   aj od mé matičky,
   /:potom můžeš řezat:/
   /:v zahrádce růžičky.:/

4. Od mojé matičky,
   od mého tatíčka,
   /:potom bude tvoja:/
   /:v zahrádce růžička.:/

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/93

Motiv růže, stejně jako paralelní stavba strofy, jsou velmi časté v lidové písni. K této milostné písni jsme však nezjistili žádné další varianty.

12. Ješče jednó na rozchodnó

LÍŠEŇ

Zdlouha ♩ =72

Je - šče je - dnó na ro - zcho - dnó za pa - nen - kó pu - do,

co sem si tak za - mi - lo - vál, to mi - lo - vat bo - do,

co sem si tak za - mi - lo - vál, to mi - lo - vat bo - do.

1. Ješče jednó na rozchodnó
za panenkó pudo,
/:co sem si tak zamilovál,
to milovat bodo.:/

2. Ješče jednó nebo dvakrát
za panenkó mosím,
/:co sem si tak zamilovál,
to já dostat mosím.:/

Zp. J. Suchánek, nar. 1837. – Sb. F. Svoboda /1900/, A 1163/282

Vedle variant z Brna – Líšně (srov. také B I, 268, B III, 476) máme k dispozici ještě zápis z Kobylí a Želetic. Poslední je odlišný v textu i nápěvu, záznam z Kobylí má stejný nápěv jako varianta z Líšně, uveřejněná v Bartošově první sbírce, tj. liší se od toho, který jsme zařadili do našeho zpěvníku. Úvodní verš uvádí celou řadu písní z různých částí Moravy, které však pokračují dále různými texty. Textově je s naším shodný pouze starší záznam z Brna – Líšně (B III, 467), nápěv je však jiný. Jde o píseň rozšířenou v této části města, kde se prolínají na malém prostoru různé texty a nápěvy.

13. Na vosyce lístek vadne

HUSOVICE

Volně

Na vo - sy - ce lí - stek va - dne, na vo - sy - ce lí - stek va - dne,

haž hu- va - dne, do - lů spa - dne, haž hu- vad - ne, do - lů spa - dne.

1. /: Na vosyce lístek vadne,:/
/:haž huvadne, dolů spadne.:/

2. /:Take-li já tak huvadno,:/
/:haž huvadno, dolů spadno?:/

3. /:Než bech já mo zvadnót dala,:/
/:rači bech jé huvázala.:/

4. /:Huvázala na pantličko,:/
/:to pro tebe, můj synečko.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/64

Jedna z krásných milostných písní zapsaná v Brně už Sušilem (č. 678), ovšem s jiným nápěvem a delším textem. Jistou příbuznost v nápěvu najdeme v zápisu z Líšně, který publikoval F. Bartoš (B II, 485). K dispozici jsou ještě dva záznamy z jižní Moravy – z Nikolčic (se shodným textem a odlišným nápěvem) a ze Ždánic, nápěvně téměř totožný s naším zápisem (B II, 582).

14. Muziko, muziko

TUŘANY

Mu - zi - ko, mu - zi - ko, pro - čpak mně ne - za - hráš?

1. a) 2. b)

Šak já ti za - pla- tím, a - ni se ne - na - dáš, ne - na - dáš.

Varianty: a) 3. sl. 4. sl. b) 4. sl.

–án kou – pil je - jí mi - lý je - jí mi - lý

1. Muziko, muziko,
   pročpak mně nezahráš?
   /:Šak já ti zaplatím,
   ani se nenadáš.:/

2. Muzika mně hrála
   do bílého rána,
   /:až sem já vysázel
   pětku do cymbála.:/

3. Pětku do cymbála,
   tři zlatý sem propil,
   /:ještě sem své milé
   na povián koupil.:/

4. Na povián koupil,
   na pěkný červený,
   /:abyste věděli,
   že sem byl její milý.:/

Zp. A. Vymazalová, nar. 1887. – Sb. J. Gelnar, Z. Jelínková, V. Nováková 1952, A 739/5

Nápěv ve 2/4 taktu se synkopovým rytmem, tj. stejný, jako uvádíme v tomto zpěvníku, najdeme pouze v dalším zápise této písně z Brna. (Objevuje se také ve vojenské písni zapsané v Brně, která začíná textem *Má drahá matičko, može vás líto být*. Zapsal ji B. Indra a je uložena v ÚEF v Brně.) Častější a známější však je valčíkový nápěv začínající slovy *Muziko, co děláš, pročpak nám nezahráš,* zaznamenaný v různých obměnách rovněž v Brně, ale i v dalších částech Moravy. Píseň se zpívá k tanci kolo, typické taneční formě na Brněnsku a na západní Moravě. Jako píseň k tanci skočná byla píseň se shodnou 1. slokou (odlišným dalším textem a nápěvem) zaznamenána ve Velkých Pavlovicích. Z Brna – Líšně pochází další varianta – opět s jiným nápěvem –, kterou otiskl ve své sbírce F. Bartoš (B II, 478).

15. Na jakubské věži

HUSOVICE

1. Na jakubské věži
dvanást hodin bije,
už se šuhajíček
s miló rozlučuje,
aj, háj, s miló rozlučuje.

2. Vyprovoď mě, milá,
k vašimu domečku,
musím ti povědět
smutnó novinečku,
aj, háj, smutnó novinečku.

3. Novina, novina,
co to za novina?
Snáď se ti zlíbila
frajerečka hiná,
aj, háj, frajerečka hiná?

4. Dávajó mně naší
frajerečku hinší,
hale tá mně néni
nad tebe miléší,
aj, háj, nad tebe miléší.

5. Na statek, na krásu,
na to je ti rovná,
hale na hupřímnost,
na to néni možná!
Aj, háj, na to néni možná.

Zp. V. Tomášek, nar. 1829. Sb. R. Kučera 1894, A 843/89

Stejnou 1. sloku najdeme pouze ve variantách ze Slovenska (Blaho IV, s. 39, Slov. sp. D 1958), ovšem s jiným nápěvem a odlišným dalším textem. Sociálním zabarvením se naše varianta liší od ostatních písní začínajících stejným textem. Zpravidla pokračují rozdílně – většinou jde o písně s vojenskou tematikou, někdy i o píseň k tanci. Zápis z Brna – Husovic se odlišuje od dalších záznamů také neobvyklou melodií.

16. V širém poli jetelinka

HUSOVICE

Volně

V ši - rém po - li je - te - lin - ka pě - kná ze - le - ná,
ža - la ju tam má pa - nen - ka své - ma ru - ka - ma.

A když ji tam na - ža - la, do pla- chty na - vá - za - la,

při - jel pro ňu šva -rný šu - haj šty - řma ko - ňa - ma.

1. V širém poli jetelinka
pěkná zelená,
žala ju tam má panenka
svéma rukama.
A dyž ji tam nažala,
do plachty navázala,
přijel pro ňu švarný šuhaj
štyřma koňama.

2. Sedé, sedé, má panenko,
já tobě kážu,
já tu tvoju věrnó lásku
do šátka svážu.
Tvoja láska, moja čest,
to se může spolu snest,
to se musí, má panenko,
po světě roznest.

Zp. J. Vališ. – Sb. R. Kučera 1901, A 843/101

Tato píseň se zpívala na Slovácku a západním Slovensku, doložena je i ve Slezsku. Mezi jednotlivými zápisy nejsou příliš podstatné rozdíly, nejvíce v počtu slok. 1. a 2. sloku mají téměř všechny záznamy, některé pokračují ještě dalším textem. Našemu nápěvu je nejbližší varianta ze Skalice na Slovensku. Podle počtu zápisů je centrum výskytu této písně na východní Moravě, odkud byla zřejmě na Brněnsko přinesena.

17. V síni dolinečka

HUSOVICE

Volně

V sí - ni do - li - ne - čka, ven - ku ro - vi -ne - čka, ne - pó-

1. 2.

ščé, An- du - lko, zve - če - ra sy - ne - čka, sy - ne - čka.

1. V síni dolinečka,
   venku rovinečka,
   /:nepóščé, Andulko,
   zvečera synečka.:/

2. Jak ho nemám pustit,
   dyž mě pěkně prosí,
   /:vodevři, má milá,
   povíme si cosi.:/

3. Jak sem vodevřela,
   za ručičku mě vzal:
   /:Má zlatá Andulko,
   co sem ti udělal?:/

4. Co sem ti udělal,
   co sem ti ublížil,
   /:žes ty mě zkázala,
   abych k vám nechodil.:/

5. Třebas mně zkázala
   a já přece pudu,
   /:co sem zamiloval,
   to milovat budu.:/

6. Ty sis zamiloval
   červenó růžičku,
   /:trhat ju nebudeš,
   švarný šuhajíčku.:/

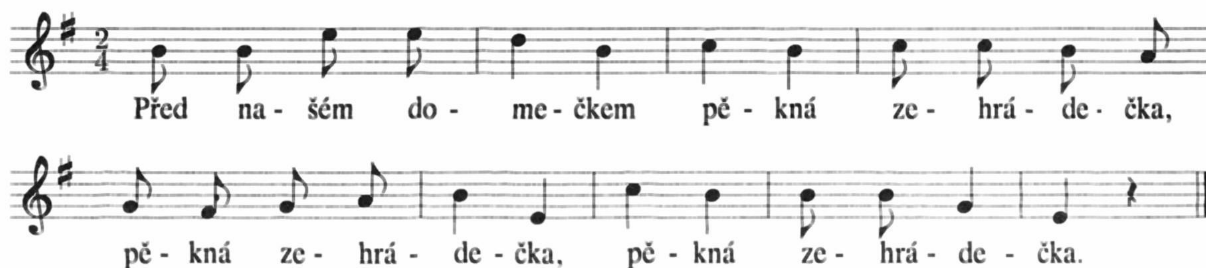
Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/76

Doklady této velmi rozšířené milostné písně najdeme hlavně ve východní části Moravy, v pásu od jihu až k severním oblastem. V samotném Brně je zapsána čtyřikrát, v tvarech odlišných textem i nápěvem. Celou tuto velkou skupinu písní spojují dvě úvodní sloky. Rozdíly pak najdeme v dalším pokračování textu a v nápěvech. Náš zápis se textově nejvíce blíží variantám z Podluží a Záhoří na Slovensku. Také nápěvně souvisí námi uváděná píseň se západoslovenskými variantami, zcela shodná je se zápisem ze Skalice.

18. Před našém domečkem

BOHUNICE

1. Před našém domečkem
pěkná zehrádečka,
/:pěkná zehrádečka.:/

2. A v té zehrádečce
pěkná jabluněčka,
/:pěkná jabluněčka.:/

3. Na té jabluněčce
červený jablíško,
/:červený jablíško.:/

4. Červený jablíško
po zemi se kólá,
/:po zemi se kólá.:/

5. Po zemi sa kólá,
nemůže trefiti,
/:nemůže trefiti.:/

6. Nemůže trefiti,
dveři otevříti,
/:dveři otevříti.:/

Sb. F. Kyselková (1894), A 793/24

Další četné textové varianty z různých částí Moravy, Slezska a Slovenska začínají až naší 4. slokou. Jde o skupinu samostatných písní s různým rozvíjením textu a s odlišnými nápěvy. Rytmicko-metrická stavba, stejná jako u našeho zápisu, je pro řadu variant této písně příznačná, i když se v textu a v melodii liší.

19. Nebyla sem doma

HUSOVICE

Volně

Ne - by - la sem do - ma ze šty - ry ne - dě - le,

ve - ru - stlo mně ži - te - čko 1. ze - le - ný na sto - le,

2. aj, ze - le - ný na sto - le.

1. /:Nebyla sem doma
ze štyry neděle,:/
verustlo mně žitečko
zelený na stole,
verustlo mně žitečko,
aj, zelený na stole.

2. /:To nebylo žitečko,
to byla travička.:/
Nepóščé si, Nánynko,
zvečera synečka,
nepóščé si, Nánynko,
aj, zvečera synečka.

3. /:Jak ho nemám pustit,
dyž mne pěkně prosí::/
vodevři mně, má milá,
povíme si cosi,
vodevři mně, má milá,
aj, povíme si cosi.

4. /:Povidé, povidé,
co máš povidati,:/
abych tu nemusela
do půlnoce státi,
abych tu nemusela,
aj, do půlnoce státi.

5. /:Do půlnoce stála,
do poledňa spala:/
a ješče se zeptala,
cšli skoro vstala
a ješče se zeptala,
aj, cšli skoro vstala.

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/75

Úvodními dvěma slokami je píseň spojena s poměrně početnou skupinou zápisů pocházejících z Horňácka, Kopanic, Valašska, Jablunkovska a ze Záhoří na Slovensku. Další text (3. sloka a další) upomíná na píseň *V síni dolinečka* (č. 17 v našem zpěvníku). Nápěv příbuzný znění, které zde publikujeme, najdeme ve variantě ze Súchova na Horňácku a z Kopanic. Textově nejbližší jsou zápisy z Nedašovy Lhoty na Valašskokloboucku a z Horné Súče na Slovensku.

20. V hoře vořešina

HUSOVICE

Volně

V ho - ře vo - ře - ši - na, dů - le je dě - di - na,

ma - měn - ka pra - vi - la, bych ho ne - pu - sti - la,

ma - měn - ka pra - vi - la, bych ho ne - pu - sti - la.

1. V hoře vořešina,
důle je dědina,
/:maměnka pravila,
bych ho nepustila.:/

2. Jak ho nemám pustit,
dyž mě pěkně prosí:
/:Votevři, má milá,
povíme si cosi.:/

3. Povidé, povidé,
co máš povidati,
/:abych nemusela
do půlnoci státi.:/

4. Do půlnoci stála,
do poledňa spala
/:a ješče se ptala,
ešli skoro 'stala.:/

5. Skoro je, dcero má,
dyž poledně zvoní
/:a pastéř svý stádo
s pola domů honí.:/

Zp. A. Gottwald a chasa. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/74

Tato píseň, zapsaná v mnoha variantách, začíná nejčastěji incipitem *V síni dolinečka, v jizbě rovinečka*. Mnohé ze zápisů se však liší i dalším rozvíjením textu, takže někdy zůstává společná jen sloka *Jak ho nemám pustit, když tak pěkně prosí*. Píseň se zpívala po celém Slovácku, na Lašsku a Valašsku, je doložena i ze Slezska a ze slezsko-kysuckého pomezí. Nápěvnou a textovou obdobu našeho zápisu najdeme ve Strážnici, textově blízká naší je i varianta z Petřvaldu.

21. Do kola, holóbku

ŽABOVŘESKY

Do ko- la, ho- ló - bku, do ko - la bez pe - ři. Ka -ždá

pan - na blá-zen, ka - ždá pan - na blá-zen, ke- rá chla - pcum vě - ří.

1. Do kola, holóbku,
   do kola bez peři.
   /:Každá panna blázen,:/
   kerá chlapcum věří.

2. Já bych mu nevěřila,
   dyby se mně krájel,
   /:již ses mě, synečku,:/
   dosti napodváděl.

3. Nevěřila bych ti,
   dyby ses mně pekl,
   /:šak's mně včerá večir:/
   za jinou utekl.

4. Z jedné strany voda,
   z druhé strany hájek,
   /:za vodou panenka,:/
   v hájičku šohájek.

5. Povidajó lidi,
   že mě milá šidí,
   /:ona mě nešidí,:/
   nemluvte to lidi.

Zp. F. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/26

K této písni nejsou žádné přímé varianty. 5. slokou naší varianty začíná nápěvně odlišná píseň z Brna – Líšně otištěná v Bartošově a Janáčkově sbírce (B III, 482).

22. Tmavá noc

HUSOVICE

Volně

1. Tmavá noc, tmavá noc,
/:hodinka neščasná.:/
/:Aj, přenocuj, šuhájko,:/
kde ti tá noc zašla.

2. A mně tá noc zašla
/:u vašeho dvora.:/
/:Aj, dé mně přenocovat,:/
galánečko moja.

3. Nocovat mně dala,
/:nic mně neustlala,:/
/:na dubovó lavicu:/
lehnót mně kázala.

4. Abe tě kozel vzál
/:s takovó posteló,:/
/:lepší bech se bél vespál:/
pod lipkó zelenó.

5. Pod lipkó zelenó
/:slavíci zpívajó,:/
/:tam tí švarní mládenci:/
děvčata milujó.

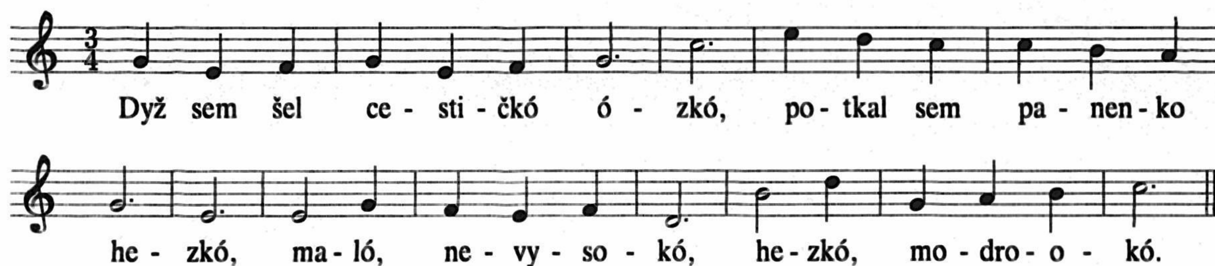
Zp. V. Tomášek, nar. 1829. – Sb. R. Kučera 1895, A 843/78

Další velmi blízká varianta byla zapsána v jiné části Brna, v Juliánově. Stejný text a zčásti i nápěv (první část naší písně) zapsal R. Kučera v Horní Maríkové na Slovensku. Další doklady nebyly zjištěny.

23. Dyž sem šel cestičkó ózkó

SLATINA

1. Dyž sem šel cestičkó ózkó,
potkal sem panenko hezkó,
maló, nevysokó,
hezkó, modrookó.

2. Počal sem se jí ptáti,
může-li se brzy vdáti,
za rok, za dvě léta,
pravil náš pantáta.

3. Panímáma praví taky,
bude-li syneček švarný,
malý, nevysoký,
hezký, modrooký.

4. Až pudeš, Jeníčku, za mnó,
obvaž si botečky slamó,
nedaleko dveří
panímáma leží.

5. Panímáma ráno vstala
a hned se cerušky ptala:
Koho's tady měla,
že sem spat nemohla?

6. Panímámo némiléší,
náš kocórek zháněl myši,
skočil na lavičku,
zlámal si nožičku.

7. Pak skočil s lavičky dolů,
zlámal si nožičku druhó,
na dva – na tři kusy,
jak to bolet musí!

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula /1948/, A 555/49

Píseň je rozšířena v četných variantách téměř po celé Moravě – na Brněnsku, Horácku, Hané, Valašsku, Lašsku i ve Slezsku. Nápěvnou příbuznost najdeme v zápise z Boskovic a ze Svatobořic. Podobný, zvláště v rytmicko-metrické stavbě, je i záznam z Vážan (B II, 691).

24. Dyž sem já šel vod Budína

HUSOVICE

Zvolna

Dyž sem já šel vod Bu - dí - na, aj, vo - la - la mě

mo - ja mi - lá: Poď sem, šva- rný šu - ha - jí - čku,

po - vím já ti je - dnu no - vi - ne - čku.

1. /:Dyž sem já šel vod Budína,
aj, volala mě moja milá::/
Poď sem, švarný šuhajíčku,
povím já ti jednu novinečku.

2. /:Aj, co je to za novina,
aj, cos slyšela, moja milá?:/
Slyšela sem novinečku,
že máš inó galánečku.

3. /:Ja, kdo k nám chce chodívávat,
aj, musí dobré pozor dávat,:/
musí dobré pozor dávat,
podkůvkama neklapávat.

4. /:Naša stará panimáma,
aj, sama dveři zavírává,:/
vona dobré pozor dává,
kdo k nám večír chodívává.

5. /:Stávé, staré, slízé s hůry,
aj, hdosik je u našé dcery,:/
než staré s postele skočil,
šuhaj voknem ven vyskočil.

Zp. skupina mužů. – Sb. R. Kučera 1903, A 843/72

Budín = kopec v Husovicích.

Pouhé čtyři zápisy této písně pocházejí z Podluží, Kopanic a ze slovenského Záhoří. Texty jsou podobné, pouze varianta z Podluží pokračuje od 2. sloky jinak. Nápěvy slovenských variant jsou blízké našemu zápisu. Patrně jde o původem slovenskou píseň přenesenou do Brna a nářečně přizpůsobenou.

25. Pásla Anička páva

BRNO

1. Pásla Anička páva
mezi horama sama.
Jeli kolem tři páni:
Pojeď, Aničko, s námi!

2. Kdybych já jela s vama
byla bych na tři sama.
To se optejte jinde,
já vám musím dát kvinde.

Zp. A. Mlčochová. – Sb. B. Indra 1933, A 204/138

Píseň je doložená četnými zápisy z Brněnska, Horácka, Slovácka, Valašska, Lašska a Těšínska. 2. sloka zapsaná v Brně je ojedinělá. V ostatních variantách se text rozvíjí jinak, včetně další varianty z Brna – Líšně *(...kam bych páva dala..., pusť páva po potoce, pojeď s námi přece)*. Tato druhá brněnská varianta má s naším zápisem společné žertovné zabarvení textu. Ve 3. sloce se zpívá:

Já néso vandro zvyklá,
kramflíček se mně viklá,
viklajó se mně voba,
zvostano rači doma.

Fanfárovitá melodika, kterou se vyznačuje právě naše varianta, je v této skupině písní je méně obvyklá.

26. Počké, šuhajíčku

JULIÁNOV

Po - čké, šu - ha - jí - čku, šak tě pán Bůh sklo - ní, že cho - díš

za pa - nen - kó, že cho - díš za pa - nen - kó, dyž kle - ká - ní

zvo - ní.

1. /:Počké, šuhajíčku,
šak tě pán Bůh skloní,:/
/:že chodíš za panenkó,
že chodíš za panenkó,
dyž klekání zvoní.:/

2. /:Počké, šuhajíčku,
šak tě pán Bůh ztresce,:/
/:že chodíš za panenkó,
že chodíš za panenkó,
dyž tě vona nesce.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/17

Jiný zápis této písně pochází z minulého století a otiskl ho ve své sbírce F. Sušil (č. 753 – bez udání lokality) Sušilův text je shodný s textem naší varianty, podobný je i nápěv.

27. Sedí ftáček na kadlátce

LÍŠEŇ

Mírně ♩ =92

Se - dí ftá - ček na ka - dlá - tce, stě - žu - je si

ce - ra ma - tce, má ma-měn - ko ro - zto - mi - lá, můj mi - lé už

rit.

ve - po - vi - dá, můj mi - lé už ve - po - vi - dá.

1. Sedí ftáček na kadlátce,
stěžuje si cera matce,
má maměnko roztomilá,
/:můj milé už vepovidá.:/

2. Vepovidá, vepověděl,
včerá večír s hinó seděl,
seděl, seděl, sedět bode,
/:mý srdýčko plakat bode.:/

3. Nevěř, cero, chlapcům, nevěř,
na řičico vode neměř,
řičica vode nedrží,
/:chlapec s jednó nevedrží.:/

Zp. M. Šlof, nar. 1847. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/458

řičica = síto, řešeto,

Píseň je doložena z více oblastí – z Brněnska, Horácka, Slovácka, Valašska a Lašska. V podstatě se všechny zápisy shodují v 1. a 2. sloce, v dalším textu se však většinou různí. Podobná jako v Brně je varianta ze Zděchova na Valašsku (B I, 214) a z Hrušek na Podluží (B III, 722). Tato podobnost se týká pouze textu. I další zápis z Brna – Žabovřesk se od našeho odlišuje v poslední sloce a v nápěvu. Náš nápěv je neobvyklý a zajímavý sekvencovitým opakováním jednoho motivu směrem vzestupným i sestupným a závěrem na druhém stupni.

28. Mám zahrádko, v ni kadlátko

ŽABOVŘESKY

Mám za - hrá - dko, v ni ka - dlá - tko, ro - stó na ni vo - ře - chy;
tr - ha - la je má Na - nyn - ka, há - ze - la je do ře - ky.

Tr - ha - la je, rá - že - la,
je - dno - ho mně ne - da - la.
Snad ses na mě, má Na - nyn - ko,

snad ses na mě hně - va - la.

Mám zahrádko, v ni kadlátko,
rostó na ni vořechy;
trhala je má Nanynka,
házela je do řeky.
Trhala je, rážela,
jednoho mně nedala.
Snad ses na mě, má Nanynko,
snad ses na mě hněvala.

Zp. F. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/18

K této písni nejsou doloženy žádné další varianty. Našli jsme pouze jednu píseň z Pivonic na Horácku se stejným incipitem, avšak text dále pokračoval jinak, různil se i nápěv. Částečně stejný text, ovšem bez nápěvu, pochází z Rožné u Bystřice nad Pernštejnem z r. 1870 (Pernica, s. 304).

29. Dobrou noc já dávám

KRÁLOVO POLE

1. Dobrou noc já dávám
evanovským pannám,
jenom té jedné ne,
na kterou se hněvám.

2. Hněvám já se, hněvám
na tu nejhezčejší,
na tu, která bejvala
moja nejmilejší.

Zp. F. Kůrová, nar. 1882. – Sb. J. Gelnar, V. Nováková 1952, A 750/15

Několik záznamů této písně pochází z Brna a jeho okolí a ze severní Moravy. Textově jsou navzájem blízké, varianty z Brna jsou však kratší, zatímco záznamy ze severní Moravy jsou tří- až pětislokové. Na Brněnsku se píseň zpívá se dvěma nápěvy: kromě toho, který publikujeme, je to ještě další, odlišný, zaznamenaný např. v Újezdě u Brna (B III, 658). Náš nápěv je téměř shodný se severomoravským (Indra s. 21).

30. Před naše zahrádka

HUSOVICE

Před na - še za - hrá-dka tr -ně - ná, v ní je ro - zma- rýn- ka sá - že -ná,

v ní je ro - zma- rýn, o něm do - bře vím, že jsem ho se - la.

1. Před naše zahrádka trněná,
v ní je rozmarýnka sážená,
v ní je rozmarýn,
o něm dobře vím,
že jsem ho sela.

2. Ešče si naseju marjánku,
aby měli chlapci památku.
Poďte, chlapci, k nám,
já vám taky dám
rozmarijánku.

3. Dyž sem marijánku trhala,
všeckém chlapcům sem ju dávala,
jenom jednemu,
mému milému
sem ju nedala.

4. On se na mě tuze rozhněval,
ani mně vínečka nezavdal,
vína nezavdal,
tancovat nevzal,
to mně udělal.

5. Než já tobě, synku, vypovím,
ešče já si tebe vystrojím,
pěkně vystrojím,
včil ti to povím:
O tě nestojím!

6. Půjdeme my spolu na jarmak,
copak tam budeme kupovat?
Pantlu červenó,
modró, zelenó
na rozlóčenó.

7. Dyž sem zapomněla na otce,
taky zapomenu na chlapce,
na tebe, milé,
synku rozmilé,
na tě dokonce.

8. Dyž sem zapomněla na matku,
taky zapomenu zahrádku,
v keré jsem stála,
kvítí trhala,
chlapcům dávala.

9. Dyž sem zapomněla na bratra,
taky zapomenu na vrata,
v kerech sem stála,
tě milovala
do bílýho dňa (třeba do rána).

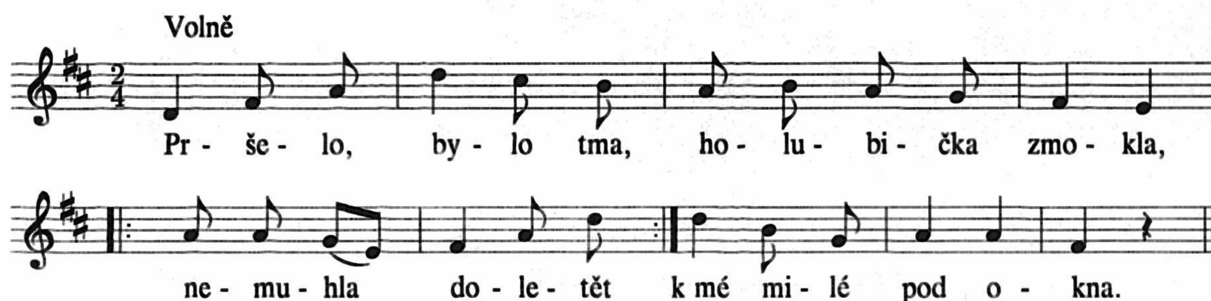
10. Dyž sem zapomněla na sestru,
taky zapomenu na cestu,
po keré sme šli,
věneček nesli
v bílém šátečku.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/75

Takřka ve všech oblastech Moravy se zpívala tato píseň. Někdy začíná textem *Mám já zahrádečku trněnú*. 6. sloka našeho zápisu tvoří také začátek samostatné písně (B III, 717/2), ojediněle najdeme i píseň začínající naší 7. slokou. Nápěv shodný s brněnským pochází z Uherskobrodska (B III, 662), velice blízký je i text. Další znění příbuzné hudebně i textově najdeme v zápise z Pavlovic, který zaznamenal F. Sušil (č. 786).

31. Pršelo, bylo tma

MALOMĚŘICE

1. Pršelo, bylo tma,
holubička zmokla,
/:nemuhla doletět:/
k mé milé pod okna.

2. K mé milé pod okna
zkázání vyřídit:
/:Zkázal tě, Nánynko,:/
šuhájek pozdravit.

3. A já mo zas zkážo,
že se již nehněvám,
/:aby on k nám přišel,:/
že já ho ráda mám.

4. Pověz mně, má milá,
kady je cesta k vám.
/:Pod našém okénkem:/
roste tam tulipán.

5. Roste tam tulipán,
rozmarýn zelený.
/:Pověz mně, má milá,:/
proč tě srdce bolí?

6. Mně mé srdce bolí
pro tebe, Honzíčku,
/:žes mně dal naposled:/
falešnó hubičku.

7. Falešná hubička,
falešná tvá láska,
/:nebudu ti věřit,:/
až bude ohláška.

8. Až bude ohláška
na obřanské fáře,
/:tenkrát budu říkat:/
tvému bratru švagře.

9. Tvému bratru švagře,
matce panímámo,
/:budu jí lóbávat:/
ruce každé ráno.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/27

Píseň má mnoho variant z různých částí Moravy: byla zapsána na Brněnsku, Horácku, Slovácku, Lašsku a Valašsku. Zpívala se na Hané i ve Slezsku. Jsou doloženy i varianty z Čech. Brněnským nápěvům jsou blízké lašské (ze Lhotky, Proskovic a Trojanovic) a hanácké (z Prostějova). Také několik zápisů této písně z Brna a okolí má stejný nápěv, textově nejúplnější je námi publikovaná varianta z Brna – Maloměřic. Celá velká skupina variant z výše uvedených regionů se shoduje v textu 1.-3. sloky. Mnoho písní také touto slokou končí. V některých případech se rozvíjí text jako v naší variantě (a stejně jako v ostatních zápisech z Brna), ale jsou i jiná pokračování. Naše 7. sloka může stát také jako úvodní sloka jiné písně. Tak byla zapsaná v Brně – Maloměřicích a ve Velké n. Veličkou. Nápěvně jsou tyto varianty odlišné.

32. Co to, milá, za lásku máš

HUSOVICE

1. /:Co to, milá, za lásku máš,:/
   sotvá přindu, hned se hněváš.

2. /:Jak bych já se nehněvala,:/
   probudíls mě, dyž sem spala.

3. /:Nespala sem sedum nocí:/
   pro ty tvý falešný voči.

4. /:Jestli se chceš, milá, vyspat,:/
   nemusíš mě víckrát čekat.

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/66

Píseň je zapsaná na Slovácku (Dolňácku, Horňácku, Kopanicích), na Valašsku i na Slovensku. Od 3. sloky pokračují některé zápisy rozdílným způsobem, někdy vyúsťují do vojenské tematiky *(Můžeš... spati, až já budu bojovati)*. Ve variantách z Brna zjišťujeme stejné motivy jako na Kopanicích (odmítnutí lásky), podobný je v obou regionech i nápěv. Není vyloučeno, že do Brna byla píseň přenesena. Podobný melodický průběh má i varianta ze Záhoří (Blaho II, s. 22). Další zápis z Brna – Líšně má vlastní odlišný nápěv i rozdílný závěr textu.

33. Aj, v tom širém poli

ŠLAPANICE

Široce

Aj, v tom ši - rém po- li, aj, v tom ši - rém po - li,

espress.

stu - dý - ne - čka sto - jí, aj, stu - dý - ne - čka sto - jí.

1. /:Aj, v tom širém poli:/
studýnečka stojí,
aj, studýnečka stojí.

2. /:Kdo tady pojede,:/
koníčka napojí,
aj, koníčka napojí.

3. /:Šuhajek napájel,:/
milá nabírala,
aj, milá nabírala.

4. /:Von sobě zazpíval,:/
milá zaplakala,
aj, milá zaplakala.

Sb. R. Kučera 1936, A 1129/17

K této písni jsou doloženy dvě varianty z Brna a jedna z Kopanic. Texty a nápěvy obou brněnských zápisů jsou shodné; varianta z Kopanic je odlišná nápěvně a také text je trochu obměněn. Další přímé varianty nejsou.

34. Padá, padá, padá rosička

HUSOVICE, JULIÁNOV

Pa - dá, pa - dá, pa- dá ro - si - čka, spa - ly by
mo - je o - či - čka, -čka, spa - ly by mo - je,
spa - ly by tvo - je, spa - ly by o - ny o - bo - je.

1. /:Padá, padá, padá rosička,
spaly by moje očička,:/
spaly by moje, spaly by tvoje,
spaly by ony oboje.

2. /:Padá, padá, padá listopad,
škoda je, škoda na stokrát,:/
škoda je mého, škoda je tvého,
aj, milování věrného.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/66

Píseň je známá především jako taneční k tanci verbuňk, který je rozšířen na Slovácku. V různé podobě je píseň zaznamenaná i jinde na východní Moravě, stejně jako v její střední a severní části. Mnoho zápisů má jen 1., úvodní sloku. Další početná skupina pokračuje stejně jako náš zápis. Ten však končí jinak než ostatní varianty. Podobný text nebyl jinde zaznamenán. Také nápěv zapsaný v Brně je jiný než u ostatních písní této skupiny. Píseň byla doložena také na Slovensku (Slov. sp. II, 579).

35. Dež sem já šíl přes ty hory

JULIÁNOV

Dež sem já šíl přes ty ho- ry, přes ten há - jek ze - le - ný,

po - tkal sem tam he-zký dě- vče, aj, mě-lo lí - čka če - rve -ný.

1. Dež sem já šíl přes ty hory,
přes ten hájek zelený,
/:potkal sem tam hezký děvče,
aj, mělo líčka červený.:/

2. Já sem se jí počal ptáti,
vodkáď, milá, vodkáď se?
/:A vona mně povídala,
že je smutná jakáse.:/

3. Ty seš smutná a já take,
me sme stění vobá dvá,
/:dal be mně to milé Pámbu,
aj, debes bela žena má.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/13

Centrem rozšíření této písně je Slovácko; zde je doložena početnými variantami z Dolňácka, Horňácka, Podluží a Kopanic, rozšířená je i na Slovensku. Na Brněnsko mohla být přenesena. Zde je zapsána s nápěvem a textem, který je nejbližší variantě z Holešova na Hané a z Dojče u Senice. Slovácké varianty jsou melodicky odlišné.

36. Jetelinka drobná, nesekaná

KRÁLOVO POLE

Je - te - lin - ka dro - bná, ne - se - ka - ná, je - te - lin - ka

dro - bná, ne - se - ka - ná, že je má pa - nen - ka

u - pla - ka - ná, že je má pa - nen -ka u - pla - ka - ná.

1. /:Jetelinka drobná, nesekaná,:/
/:že je má panenka uplakaná.:/

2. /:Kdož si ji rozplakal, ať si ji má,:/
/:jen ať ji přede mnou neobjímá.:/

3. /:Kdyby ji přede mnou objímali,:/
/:těžké srce by mě udělali.:/

Zp. F. Kůrová, nar. 1882. – Sb. J. Gelnar, V. Nováková 1952, A 750/6

Píseň byla zapsaná na Slovácku a na Valašsku. Dvě varianty pocházejí také z Brna. Mají rozdílné nápěvy, stejně jako zápisy z ostatních oblastí, zatímco v textu se všechny shodují.

37. Hory, hory zelené

ŽABOVŘESKY

Ho-ry, ho - ry ze - le - né, ne - do - čká - te je - se - ně, spa - dne li - stí

do - lů, spa - dne li - stí do - lů, ne - bu - de - te ze - le - né.

1. /:Hory, hory zelené,
nedočkáte jeseně,:/
/:spadne listí dolů,
spadne listí dolů,
nebudete zelené.:/

2. /:To všecko pro jedneho
šuhajíčka švarného,:/
/:nebylo mu v světě,
nebylo mu v světě
milovníka rovného.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/17

Zapsané varianty mají společnou vesměs jen 1. sloku. Tyto zápisy, které pocházejí z Horňácka, Kopanic a z přilehlé slovenské oblasti, pokračují textem, jehož jednotlivé sloky se objevují na začátku jiných písní *(Po zahradě chodila, Mala som sa vydávat, Z druhej strany chodníčka)*. Textově je naše varianta blízká zápisu z Kopanic, má však jiný nápěv. Hudební souvislosti najdeme mezi naším záznamem a nápěvy jiných brněnských písní (srov. např. píseň č. 53 v tomto zpěvníku).

38. U Cacovic u dvora

HUSOVICE

1. U Cacovic u dvora
stojí lipka zelená,
seděli tam tří krásní ptáčkové,
zpívali si zvesela.

2. To nebyli ptáčkové,
byli mládenečkové,
hádali se pro švarnó panenku,
keré z nich ju dostane.

3. Jeden praví: Bude má.
Druhé praví: Až bůh dá!
A ten třetí: Má zlatá Andulko,
pročpak ty seš tak smutná?

4 Jak já nemám smutná být,
nedajó ti k nám chodit,
dyž k nám přindeš večer pod okýnko,
já ti nesmím otevřít.

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/84

Velmi rozšířená píseň, známá také pod názvem Tři ptáčkové kavalírové. Častěji se vyskytuje s incipitem *Tam z tej strany ježora* (Slezsko) nebo *U našeho jezera* (Slovácko, Valašsko, Lašsko, Kysuce, západní Slovensko). Píseň je doložená v klasických písňových sbírkách (Sušil, Bartoš) i v početných rukopisných záznamech. V textech se neobjevuje příliš mnoho odlišností. Nápěvnou obdobu naší varianty nacházíme na Kysucích (Makov), vzdálenější příbuznost zjišťujeme v Karlovicích na Valašsku (B III, 106) a v Moravské Nové Vsi na Podluží (B III, 555). Byla zapsána také v Čechách (Erben, s. 173).

39. Ješče se podívám

BOSONOHY

Je - šče se po - dí - vám zhů - ro po dě - di - ně,

kde ke - rá pa - nen - ka, kde ke - rá pa - nen - ka

zhů - ru hla - vo z'vi - hne.

1. Ješče se podívám
zhůro po dědině,
/:kde kerá panenka:/
zhůru hlavo z'vihne.

2. Zhůro hlavo z'vihne,
z vokna se podívá,
/:co to za šuhaja:/
v dědině se tólá.

3. V dědině se tólá,
nemože trefiti,
/:nechce mu panenka:/
dveří votevříti.

4. Votevři mně, milá,
malované dveři,
/:ať já se podívám,:/
kdo za nima leží.

5. Neleží tam, synku,
neleží tam žádný,
/:tam, kdes ty líhával,:/
je místečko prázný.

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 843/12

Píseň je poměrně početně doložená variantami z různých částí Moravy. Společné jsou první dvě sloky a dále text pokračuje buď jako v předkládané variantě z Brna nebo do ní proniká vojenská tematika. Naše varianta – nevojenská – má příbuzné hlavně na severní Moravě, zatímco na Slovácku se objevuje motiv odchodu chlapce na vojnu. Jako vojenská je tato píseň zapsaná v jiných brněnských čtvrtích, např. v Husovicích, Obřanech a Líšni. Nápěvy všech brněnských variant jsou stejné.

40. Až pudu na trávu

JULIÁNOV

Až pu - du na trá - vu, pu - du po do - li - ně,

1\. a - bech já sly - še - la zá - br - do - vský zvo - ne,

2\. zá - br - do - vský zvo - ne.

1\. /:Až pudu na trávu,
pudu po dolině,:/
/:abech já slyšela
zábrdovský zvone.:/

2\. /:Zábrdovský zvone
hrajó jak muzika,:/
/:vone mně zahrajó,
až pudu ze světa.:/

3\. /:Debe mně tak belo,
jak mně bévávalo,:/
/:dež mně na tři strane
slunko svítívalo.:/

4\. /:Jedno od východu,
druhý od západu:/
/:a to třetí belo,
co za mnó chodilo.:/

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1899, A 844/53

Ojedinělá, zřejmě místní píseň. Jiný, starší zápis pochází ze Sušilovy sbírky (č. 161 – z Ochozu). Je zařazen do skupiny písní nazvané Svatba poslední. Námět o blížícím se konci s charakteristickým motivem vyzvánějících zvonů byl častý i v písních jiných oblastí. Objevoval se např. na Slovácku a na Lašsku, ovšem v jiném zpracování. S naším zápisem se Sušilův shoduje v textu (je však kratší), v melodii první části a v celkovém rytmickém ztvárnění – jde o charakteristický trojdobý takt typu starodávného.

41. Nad Líšňó se svítá

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Nad Lí- šňó se sví - tá, už se de - re deň,
kdy, mi - lé, ze sr - ca do - sta - no ti ven?

1. Nad Líšňó se svítá,
už se dere deň,
kdy, milé, ze srca
dostano ti ven?

2. Nad Líšňó červeno
už se lóčí deň,
už so z tvýho srca
dávno, milá, ven.

Zp. M. Šlof, nar. 1847. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/350

Ojedinělý zápis. Jsou doloženy pouze písně se stejným 1. veršem, další pokračování je však odlišné.

42. Stojí hruška v poli

JULIÁNOV

Široce — hybněji

Sto - jí hru - ška v po - li ko - lem o - ró - ba - ná, pod ňó sto - jí

zvolna

má mi - lá ce - lá u - pla - ka - ná, ce - lá u - pla - ka - ná

1. Stojí hruška v poli
kolem oróbaná,
pod ňó stojí má milá
/:celá uplakaná.:/

2. Proč pláčeš, naříkáš,
Andulenko moja?
Jakpak nemám naříkat,
/:šak nebudu tvoja.:/

3. Moja ty nebudeš,
budeš bratra mého,
přece přijdeš, má milá,
/:do domu našeho.:/

4. Milovali sme se
jak jádra v ořeše,
a včíl sme se rozešli
/:jako mhla po lese.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/80

Písní o hrušce v poli je na Moravě, stejně jako v Čechách a na Slovensku zapsáno velké množství. Asi obecně je známá ta, která zpívá o tom, jak se vršek hrušky zelená a pod ní stojí milá a je „celá uplakaná“. Podobný text najdeme i v našem zápise, celkově však jde o jiné zpracování. V této textové podobě se píseň vyskytovala zřejmě zřídka, její zápisy jsou staršího data: najdeme ji v guberniální sbírce – zde má zápis z Kelče na Valašsku žertovný ráz – a dále se zpívala ve Velké n. Veličkou (B II, 16b); zde jako epická píseň, která má s naší společnou jen 1. sloku. Nápěvy obou starších zápisů jsou jiné než ve variantě z Brna.

43. Červená růžička květe z jara

HUSOVICE

Če - rve - ná rů - ži - čka kvě - te z ja - ra,
už mě můj šu - há - jek za - ne - chá - vá,
aj, už mě za - ne - chá-vá,

to je pra - vda, aj, če - rve - ná rů - ži - čka už mně zva - dla.

1. Červená růžička květe z jara,
už mě můj šuhájek zanechává,
aj, už mě zanechává, to je pravda,
aj, červená růžička už mně zvadla.

2. Zelené rozmarýn jako tráva,
už mě má panenka zanechává,
aj, dež mě zanechává, nech nechá tak,
aj, šak já mám v světě dosť hinéch děvčat.

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/61

Většina ostatních variant pochází ze Slovenska. Ty však mají text odlišný už od 2. sloky, stejně jako nápěv. Další záznamy z Brna (Maloměřice, Líšeň), začínají až 2. slokou a nápěvně se shodují s naší variantou.

44. Pozdě, můj synečku

HUSOVICE

Volně

Po - zdě, můj sy - ne - čku, po - zdě ty cho - díš k nán,

na té na- šé klu - čce, na té na- šé klu - čce

vy - rů - stl tu - li - pán.

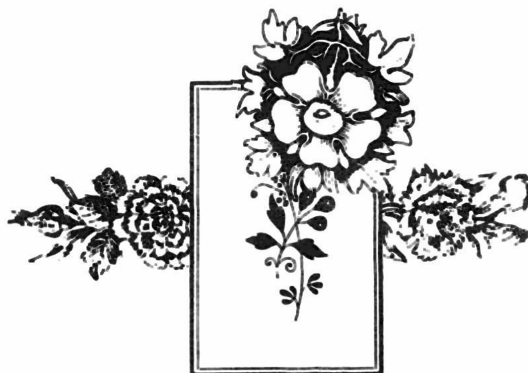
1. Pozdě, můj synečku,
pozdě ty chodíš k nám,
/:/:na té našé klučce:/
vyrůstl tulipán.:/

2. Vykvětl tulipán,
hale už mně zvadá,
/:/:už mně můj šuhájek:/
od srdca odpadá.:/

3. Vykvětl, vykvětl,
hale už mně zvadl,
/:/:že mně můj šuhájek:/
vod srdca vodpadl.:/

4. A né tak tulipán
jako tá růžička,
/:/:že sem já pozbela:/
mýho šuhajíčka.:/

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/51

K této písni nemáme žádný další variant.

45. Svítila mně jasná hvězdička

BOHUNICE

♩=72

Sví- ti- la mně ja- sná hvě-zdi- čka, když jsem mi- lo- va- la

Je- ní- čka, sví- ti- la, ne- bu- de, kdo mi-

lo- vat bu- de mé- ho sy- ne- čka.

1. Svítila mně jasná hvězdička,
když jsem milovala Jeníčka,
svítila, nebude,
kdo milovat bude
mého synečka.

2. Večer o půl osmé hodině
přišly mně přesmutné novine,
že jsi vyprovázel,
hříšně jsi vycházel
děvčátko jiné.

3. Dyž's ho vyprovázel, tak ho máš,
k mému srdéčku se víc nemáš.
Příjde někdo jistý,
srdce upřímnější
nežli ty ho máš.

Sb. Z. Jelínková 1960, A 1103/65

Sběratelé zaznamenali tuto píseň na Horácku, Slovácku, Valašsku a ve Slezsku. Zpívala se také v Čechách. Několik zápisů pochází z jednotlivých částí Brna (Tuřany, Líšeň, Husovice). Nejstarší variantu najdeme v Sušilově sbírce (č. 855 – ze Slavíkovic u Rousínova), ta se zcela shoduje s naším zápisem v textu i v nápěvu. Varianty z Brna představují po textové stránce poměrně jednotnou skupinu, v nápěvech už najdeme více odlišností. Od brněnských se liší i nápěvy z ostatních regionů. Text se rozvíjí jinak než v našem příkladě např. v zápisech z Horácka a Valašska. Několik variant začíná až slokou *Včera o půl osmé hodině.*

46. Dyž sem byl maličký

HUSOVICE

1. Dyž sem byl maličký, malunenký,
pásal sem koníčky u voděnky,
přišli tam dvá na mě, pobili mě,
málo co živého nechali mě.

2. Včerá mně má milá odkázala,
že by mně půl srdce darovala,
chcela je rozřezat, neměla nůž,
chcel sem jí ho podat, nechcela už.

3. Co já mám pro lásku srdce trápit?
Dostal sem šáteček, mám ho vrátit?
A já ho nevrátím ani nedám,
radší ho rozsekám, půjdu inam.

4. Zatoč se, slunečko, nad ty lesy,
již mě v té dědině nic netěší,
těšívávalo mě, ale již ne
a snaď mě potěší negde inde.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/80

V našem zápise se spojují vlastně tři různé písně: *Dyž sem byl maličký, malunenký, Včera mně má milá odkázala* a *Zatoč se, sluněčko, nad ty lesy*. Naší 2. slokou začíná píseň na Valašsku, Horňácku a Kopanicích, tedy hlavně na východní Moravě. Pro nápěvy těchto variant je často příznačný sestupný melodický pohyb, odlišný od zápisu z Brna. Varianty z Horácka a ze severní Moravy mají s brněnským zápisem shodnou jen část strofy, dále pokračují jiným textem. Jednotlivé sloky naší varianty byly zaznamenány jako úvodní sloky nebo části českých a slovenských písní (Erben s. 197, 437, Slov. sp. II, 33, III, 264).

47. Vysoký só, vysoký só Kocmanove vokna

HUSOVICE

Volně, výrazně

Vy - so - ký só, vy - so - ký só Ko - cma - no - ve vo - kna,

ne - je - dnó pod ni - ma hla - věn - ka mně mo - kla,

2. mo - kla.

1. Vysoký só, vysoký só
Kocmanove vokna,
/:nejednó pod nima
hlavěnka mně mokla.:/

2. Má Nánynko, má Nánynko,
pro Boha ti prosím,
/:vodevři vokýnko,
neco ti říct musím.:/

3. Vodevřela, vodevřela
dveři vod hulice:
/:Nechoď k nám, šuhajko,
nechoď k nám již více.:/

4. Děkuju ti, děkuju ti
za tvý votvírání
/:a já ti, šuhajko,
za tvý milování.:/

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/54

Další dvě varianty pocházejí z Valašska. Mají však s naší společný jen text 1. sloky. Liší se i celkovým výrazem: valašská varianta pokračuje dále žertovným textem, zatímco brněnská představuje krásnou lyrickou píseň.

48. Nechoď k nám, synečku

HUSOVICE

1. Nechoď k nám, synečku,
až já pro tě 'zkážu,
já naše vokýnka
pantlama zavážu.

2. Pantlama zavážu
a trním zatrním,
nechoď k nám, synečku,
já o tě nestojím.

3. Děkuju ti, milé,
za tvoje hubičky,
co sem já vystála
od našé matičky.

4. Co sem já vystála
a ešče vystojím,
nechoď k nám, synečku,
já o tě nestojím.

5. Já o tě nestojím,
já ti nemám ráda,
protože verbuješ
z večera do rána.

6. Já o tě nestojím,
já ti nemám ráda,
protože seš šelma,
chodíš za inéma.

7. Což je to hezká věc,
panna a mládenec,
dyž si zachovajó
svůj zelené věnec.

8. Svůj zelené věnec
do šátečka svážu,
až pudu k oltářu,
s ňém se proukážu.

Zp. A. Malá, nar. kolem r. 1882. – Sb. R. Kučera 1903, A 843/85

Zápisy této rozšířené písně pocházejí z Brna, ze Slovácka, z Horácka a z Hané. Naše varianta se liší od ostatních od 3. sloky. Obvykle se totiž v této sloce objevuje text *Kdybych se já nebál, děvečko, tvé zrady...* Tato píseň je velmi mnohotvárná textem i nápěvem, a to i v jediné lokalitě – v Brně. Náš příklad ukazuje jednu z více místních, brněnských verzí. Nápěvem je podobná Sušilovu zápisu (č. 710 – bez lokality) a některým variantám z Podluží.

49. Můj milé Honzíčko

LÍŠEŇ

Můj milé Honzíčko,
kdes' poděl voničko,
co ti panenka dala?
Dež se šíl na hode,
spadla mně do vode,
voděnka mně jo vzala.

Zp. V. Stařík, nar. 1852. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/343

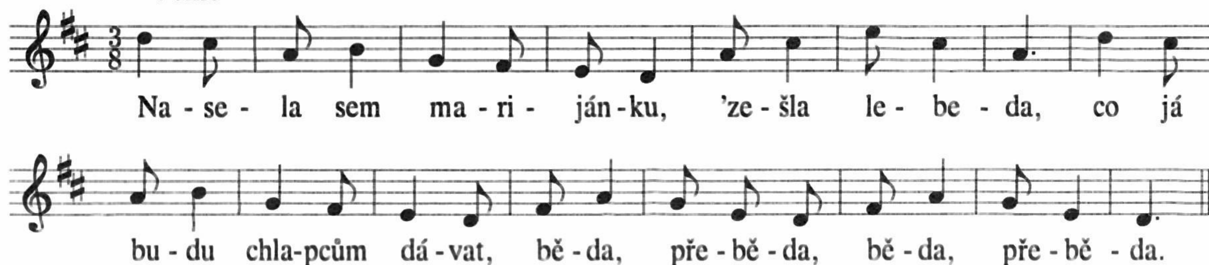

Varianty této převážně jednoslokové písně pocházejí z Brna (viz též Sušil č. 866 – Šlapanice; B III, 1566 – Líšeň). Zapsány byly také na Slovácku, Valašsku a ve Slezsku. Každá oblast má svůj nápěv. Nejstarší varianta z Brna, kterou zapsal Sušil, má jinou stavbu strofy a liší se od naší líšeňské i melodicky. O něco starší zápis z Líšně, publikovaný v Bartošově a Janáčkově sbírce, má rovněž kratší strofu, jako Sušilův, s naším se však zřetelně nápěvně shoduje, aspoň v první části. Píseň se zpívala také v Čechách (Erben, s 209).

50. Nasela sem marijánku

HUSOVICE

Volně

1. Nasela sem marijánku,
'zešla lebeda,
co já budu chlapcům dávat,
/:běda, přeběda.:/

2. Nasela sem marijánku,
on mně ne'zešél,
zkázala sem pro milého,
/:on mně nepřišel.:/

3. Dyž nepřišel, tak nepřišel,
ať už nechodí,
marijánek již mně vzešel
/:pěkně zelený.:/

Zp. J. Kučera. – Sb. R. Kučera 1896, A 843/65

Tuto píseň zapsali sběratelé na Slovácku, Valašsku, Lašsku a Těšínsku. Obdobu brněnské varianty nacházíme v Sušilově sbírce (č. 687 – z Nětčic). Textově jsou našemu blízké zápisy z Uherskobrodska, Luhačovského Zálesí, Zlínska a Těšínska. Píseň se vyskytuje jako taneční k tanci valašská (Neratov).

51. Mračí se, mračí

MALOMĚŘICE

1. Mračí se, mračí,
snáď bode pršet,
nad Hádama se
zelená vršek,
tramtadyja dyja dyja dá.

2. A pod tém vrškem
pleskaté kameň,
Anička s milém
seděla na něm,
tramtadyja dyja dyja dá.

3. Jak na ňé sedla,
hned celá zbledla,
kdes ty, má milá,
krásu poděla?
Tramtadyja dyja dyja dá.

4. Ztratila jsem ju
v lese na trávě,
dyž sem já žala
travičku krávě,
tramtadyja dyja dyja dá.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/50

Celá řada zápisů této písně pochází nejen z Brna, ale také z jeho okolí, Horácka, Slovácka, Valašska i Slezska. Existuje několik různých textových verzí: někde se milá strachuje, že chlapec půjde na vojnu, jinde dívka tuší přicházející smrt. Někdy nabývá píseň žertovného charakteru (dívka peče na kameni beleše a chlapec je pojídá). Naše varianta je textově zcela samostatná. Ani další zápisy z Brna (Líšeň) a Brněnska (Křtiny) se s ní neshodují. Jde zřejmě o osobitou místní textovou a nápěvnou variantu.

52. U Žabovřesk na doli

ŽABOVŘESKY

1. U Žabovřesk na doli
roste pěkný stromoví,
chodil sem tam za svó miló,
už tam za ňó nechodím.

2. Chodijó tam dvá jiní,
tí nésó tak upřimní.
Dej si pozor, má Nanynko,
jeden z nich ti ošidí.

3. Ošidí ti jedenkrát,
dvakrát, třikrát, štyrykrát.
Dej si pozor, má Nanynko,
ošidí ti na stokrát.

4. Přeneščasná novina,
kerou sem já slyšela,
že můj milý těžce stune,
abych jé navščivila.

Zp. F. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/25

Většina početných zápisů ze Slovácka, Valašska, severní a západní Moravy je textově shodná nebo podobná naší variantě. Hodně rozšířená je píseň i na Brněnsku (10 zápisů). Varianta otištěná v našem zpěvníku má obvyklý text. 4. sloka dokládá převzetí úvodní sloky jiné, samostatné písně. Nápěv naší varianty se nejvíce přibližuje ostatním zápisům této písně z Brna (Maloměřic a Husovic). Další brněnské varianty mají nápěvy odlišné, stejně jako varianty z jiných regionů. Četnost zápisů charakterizuje písňovou situaci na Brněnsku: velké rozrůznění jedné písně na malém území jako odraz mísení cizích vlivů s místní tradicí.

53. Žabovřeský rokyti

ŽABOVŘESKY

Ža - bo - vře - ský ro - ky - ti je tam pě - kně ro - zvi - tý, le - ží tam sy-

ne - ček, šva - rný šu - ha - jí - ček ro - zma - ri - nou při - kry - tý.

1. Žabovřeský rokyti
je tam pěkně rozvitý,
leží tam syneček,
švarný šuhajíček
rozmarinou přikrytý.

2. Běž, Mařenko, ptej se ho,
co že to má chorého.
Bolí jej hlavička,
švarného synečka,
doktora chce dobrého.

3. Doktoři jak přijeli,
co je mu, hned věděli.
Dyby měl Mařenku
za svoji manželku,
hned by byl pozdravený.

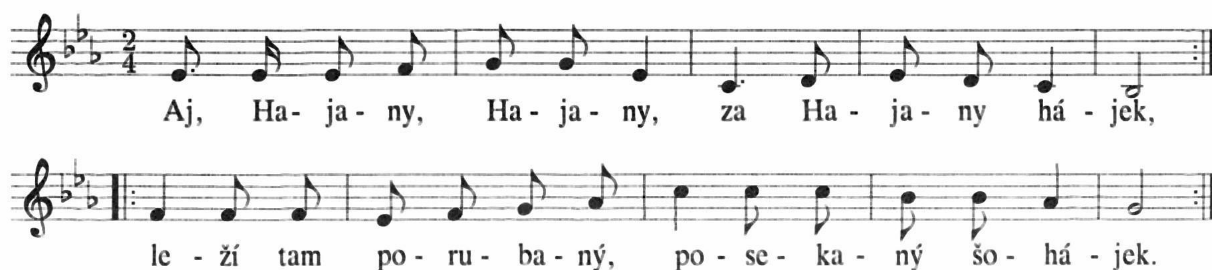
Zp. F. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/19

Různé úvodní verše (*V té návojskej oseče...*, *Mezi dvěma potůčky...*, *To klobucké osení...* atd.) uvádějí text *...leží tam syneček...*, který je charakteristický pro poměrně bohatou skupinu milostných písní, zapsaných téměř na celém území Moravy a na západním Slovensku. Převážná část variant se shoduje nebo si je blízká v 1. – 3. sloce. Další pokračování textů bývá odlišné. Nápěvy jsou v jednotlivých oblastech rozdílné.

54. Aj, Hajany, Hajany

BRNO

1. /:Aj, Hajany, Hajany,
za Hajany hájek,:/
/:leží tam porubaný,
posekaný šohájek.:/

2. /:Když jej porubali,
nechali jej ležet,:/
/:musíš tam, Andulko
musíš tam pro něj běžet.:/

3. /:Porubanou hlavu má,
porubany záda,:/
/:a to pro panenku
od svého kamaráda.:/

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra 1930, A 204/14

Tato píseň byla zapsána pouze na Brněnsku. Nejstarší záznam najdeme už v tzv. guberniální sbírce z roku 1819. Text, většinou tříslokový, je ve všech variantách stejný, nápěvy se však více nebo méně odlišují: zápisy z Troubska a Ořechova (Kocman 7, B III, 169) se našemu nápěvně přibližují jen v první části. Nejvíce podobnosti najdeme ve variantě zapsané v okolí Brna sběratelem R. Kučerou. Počet zápisů i jejich rozšíření napovídá, že jde o místní píseň. Podtrhuje to i název vesnice z okolí Brna, který nacházíme ve všech zápisech.

55. Sósedove kuně

JULIÁNOV

1. /:Sósedove kuně
   kalnó vodo pijó,:/
   /:dé se, Janku, pozor,
   dé se, Janku, pozor,
   hať ti nezabijó.:/

2. /:Debe ti zabili,
   belo be ti škoda,:/
   /:plakala be pro tě,
   plakala be pro tě
   tá Nánynka tvoja.:/

3. /:Dež mě nezabili
   v té vochozské seči,:/
   /:tak mě nezabijó,
   tak mě nezabijó
   u mé milé v řeči.:/

4. /:Dež mě nezabili
   na zelenéch lókách,:/
   /:tak mě nezabijó,
   tak mě nezabijó
   u mé milé v rokách.:/

5. /:Dež mě nezabili
   na té černé hoře,:/
   /:tak mě nezabijó,
   tak mě nezabijó
   u milé v komoře.:/

6. /:Dež mě nezabili
   na vojně vojáci,:/
   /:tak mě nezabijó,
   tak mě nezabijó
   tí líšenští chlapci.:/

7. /:Dež mě nezabili
   tí líšenští kmíni,:/
   /:tak mě nezabijó,
   tak mě nezabijó
   u mé milé v síni.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/18

Píseň byla zapsána také na Hané, zde ovšem bez nápěvu. S naší variantou se shodují první dvě sloky, v dalším záznamu z Kunčic na Lašsku je stejná jen úvodní sloka; dále text pokračuje jinak, různí se i nápěv. Další varianty nejsou doloženy.

56. Až ty pudeš k nám

JULIÁNOV

1. Až ty pudeš k nám,
   nechodívé sám,
   vezmi sebó kamarády
   přes ty naše vinohrady,
   přes zelené háj.

2. V zeleným hájo
   tam ti čekajó,
   ležijó tam pod hruškama
   s bróšenéma vobuškama,
   tam ti zabijó.

3. V zeleným hájo,
   tam ti zabijó,
   pochovajó ti v hájičko,
   zahrabó ti pod jedličko,
   trnem přikryjó.

4. Dež mě zabijó,
   šak mě přikryjó,
   trním nebo rozmarýnem,
   tém červeném tulipánem,
   modró fijaló.

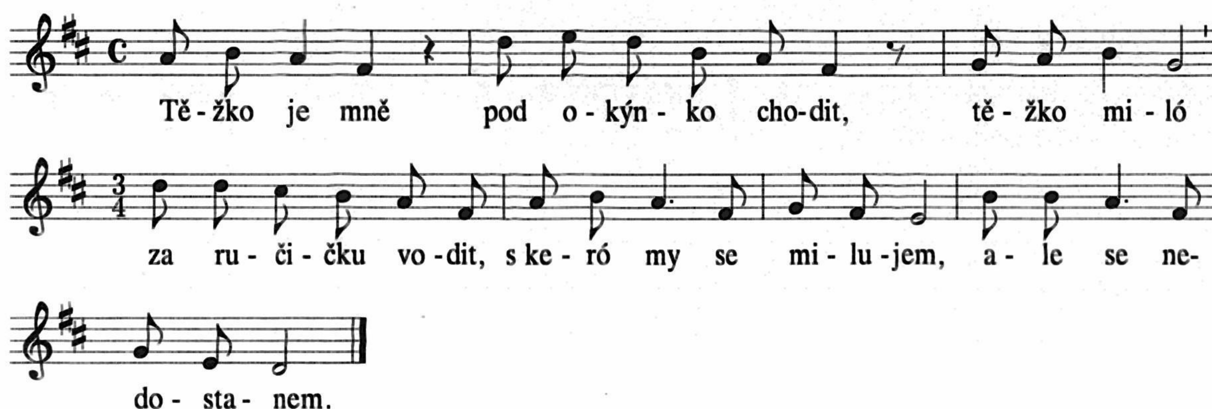
Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/117

Četné zápisy jsou kromě Brněnska doloženy také ze Slovácka, Valašska, Lašska a moravsko-slovenského pomezí. Stejně začínají varianty z Čech (Erben s. 123, 250). Píseň byla hodně rozšířená i na Slovensku (Slov. sp. III, 35, Kollár I, 356). Na Moravě se setkáváme často také s incipitem *Prídi, Jano, k nám...* Většina variant má text stejný jako tato obecně známá píseň, trochu jiná než námi publikovaná: chlapec v ní říká, že se vyseká z nebezpečí pomocí „šablenky". Některé další zápisy z Brna a okolí mají stejný text jako naše varianta (např. z Líšně, Radostic či zápis ze Šlapanic v Sušilově sbírce – č. 623). V této oblasti je zapsána i píseň, v níž se obě textové verze spojují (Radostice). Naše varianta se nápěvem blíží záznamům ze Slovácka, hlavně z Horňácka a z Kopanic.

57. Těžko je mně pod okýnko chodit

HUSOVICE

1. Těžko je mně pod okýnko chodit,
těžko miló za ručičku vodit,
s keró my se milujem,
ale se nedostanem.

2. Když se, milá, sobě nedostanem,
uvážu si na své srdce kameň
a půjdu do kláštera
učit se na pátera.

3. Ministrant už zlató knihu nese,
už se ve mně mé srdenko třese,
ach, Aničko, dítě mé,
poď a potěš srdce mé.

4. Proč pak bych já tvé srdce těšila,
dyť já nejsem žádná tvoje milá,
ty máš v ruce breviář,
ty do panen nic nemáš.

5. Jakpak bych já do panen nic neměl,
vždyť já nejsem ještě žádným knězem,
já jsem ještě študentem,
tým malým kandidátem (premiantem).

6. Počkej, milá, šak ty budeš plakat,
až já budu kázáníčko kázat,
kázáníčko kázati,
šak ty budeš plakati.

7. Počkej, milá, šak ty budeš toužit,
až já budu tu první mši sloužit,
tam v tom křtinským kostele,
a to bude za tebe.

Zp. A. Malá, nar. kolem r. 1882 a A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1902, A 889/28

Častější a známější (i na Moravě) je česká verze této písně se známým nápěvem, začínající textem *Když jsem já šel tou putimskou branou*. Píseň začíná někdy také slovy *Když jsem já šel přes jednu uličku, Když jsem já šel jednú po rynečku* a ještě dalšími texty. Z Brna – Žabovřesk máme taky ještě jeden zápis této písně se začátkem *Když jsem já šel okolo kadláčí, spatřil jsem tam tvoje modré oči...* Tato varianta se shoduje s českou písní v textu i v nápěvu, stejně jako další záznamy z Brněnska. Ostatní moravské varianty, včetně naší, se s s českou shodují jen rytmicky, melodie mají odlišné.

58. Vodbila jedna hodina

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Vo- dbi- la je - dna ho - di - na, bo - de bí - ti dro - há, je - šče se můj

sy - ne - ček po té Lí - šni tó - lá, aj, po té Lí - šni tó - lá.

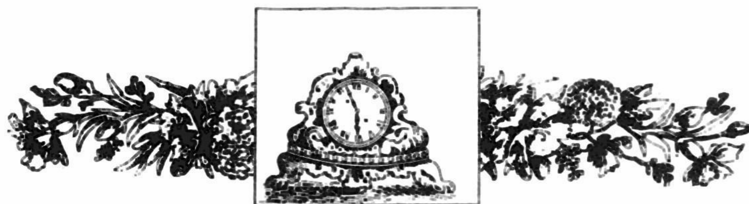
1. Vodbila jedna hodina,
bode bíti drohá,
ješče se můj syneček
po té Líšni tólá,
aj, po té Líšni tólá.

2. Tólá sa syneček, tólá,
nemůže trefiti,
ja, dyž mu nechce milá
dveři vodevříti,
aj, dveři vodevříti.

3. Povodevři mně, má milá,
maluvaný dveři,
hať já si nepolámo
mý pávový peří,
aj, mý pávový peří.

4. Nevodevřo ti, synečko,
néseš te moc hodné,
ale proto, že te seš
take moc chodobné,
aj, take moc chodobné.

Zp. M. Šlof, nar. 1847. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/534

Tato velice početná skupina písní začíná častěji incipitem *Uderila jedna, uderila druhá*. Některé varianty jsou jednoslokové, jiné pokračují slovy ...*kdo leží za dveřmi*... Text podobný jako v zápise z Brna – Líšně nacházíme pouze na západním Slovensku (Blaho I, 182): ...*ať nezlámu režanové pera*... Také v dalších písních, např. z Mikulova a z Brna – Husovic, se zpívá ...*otevři, milá* ... *branku, ať nezlámu pero z marijánku*... Jiná velká skupina variant začíná textem *Už jedna hodina o půlnoci bila* (dále text pokračuje jako v našem zápise). S tímto incipitem je píseň zapsaná už v tzv. guberniální sbírce z roku 1819. Záznamy pocházejí ze střední a východní Moravy a ze Slovenska. Naše varianta má zvláštní nápěv odlišný od ostatních. Také vyústění textu (sociální motiv) je ojedinělé, jinde nezaznamenané.

59. Třeba su já maličká

BOSONOHY

1. Třeba su já maličká,
bledulenka bledá,
přece mě matička
ledaskemo nedá.

2. Debe mě má maměnka
ledaskemo dala,
já bech si do smrti
na ňo naříkala.

3. Třebas so já chudobná,
chudobné mateři,
přece ledaskemo
nevodevřo dveří.

4. Třebas so já chudobná,
muzikanti, hréte,
šak já vám zaplatím,
nic se nestaréte.

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 844/17

K této písni bylo shromážděno množství variant z Brněnska, Valašska, Slovácka, Slezska a ze Slovenska. Našemu zápisu je blízká nápěvně i textově varianta z Troubska na Brněnsku (Kocman 77). Slovácké a valašské jsou rozdílné ve slovesné i hudební složce. V Brně a v jeho okolí bylo zaznamenáno více variant, v různém stupni se odlišujících. Spojuje je hlavně počáteční sloka. 3. sloka tvoří někdy úvod samostatné písně.

60. Svítil mně měsíček

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Sví - til mně mě - sí - ček na ten náš žun - dří - ček,

Hybněji ♩ =96

že mně ve - po - vi - dá, že mně ve - po - vi - dá

Volně ♩ =84

můj he - ské sy - ne - ček.

1. Svítil mně měsíček
   na ten náš žundříček,
   /:že mně vepovidá:/
   můj heské syneček.

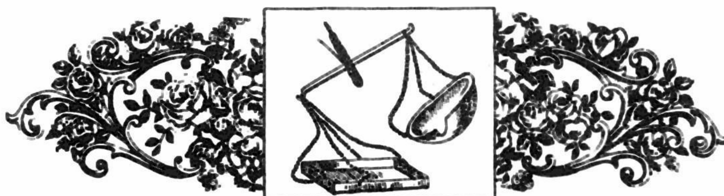
2. Nechoď k nám, synečko,
   nedajó ti vaši,
   /:že se tvá rodina:/
   vesoko venáší.

3. Vesoko venáší,
   vesoko si vede,
   /:že so já chodobná:/
   panenka pro tebe.

4. Te si vem boható
   a já chodobnýho,
   /:potom zapomenem:/
   jeden na drohýho.

Zp. M. Staříková. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/479

žundříček, žundr = výklenek před domovními dveřmi

Několik zápisů začíná až naší 2. slokou (B III, 537), jiné mají odlišnou úvodní sloku (*Vletěla husička* – Sušil č. 1003). Pouze Sušilův zápis je hudebně našemu trochu podobný, ostatní varianty z Brna i jeho okolí (ze Střelic) mají nápěvy různé.

61. Stodýnka srobená

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Sto - dýn - ka sro - be - ná me - ze vi - no - hra - de, po - věz

mně, má mi - lá, čich ho - ží - váš ra - de, čich ho - ží - váš ra - de.

1. Stodýnka srobená
meze vinohrade,
pověz mně,má milá,
/:čich hožíváš rade.:/

2. Čich bech hožívala,
než svýho milýho,
šak to ví sám Pámbu,
/:bodo-li já jeho.:/

3. Debech já věděla,
čich nevěsta bodo,
hošlapala bech si
/:cesto k temo dumo.:/

4. Cesto k temo dumo,
habe bela hladká,
habe mě vítala
/:jeho stará matka.:/

5. A vona mně přešla
zruvna přes to cesto,
hani mně neřekla
/:vítám ti, nevěsto.:/

6. Dež mě nepřevítá,
já hí neděkujo,
vo jehího syna
/:proset se nebodo.:/

7. Včerá mně skázala
líšenská rechtářka,
že mně syna nedá,
/:že mně rač vepráská.:/

8. Já sem hí skázala
takový řízení:
hať se tvůj syn, babo,
/:s cegánkó vožení.:/

9. S cegánkó vožení,
ze škaredó ješče,
habe nepodváděl
/:von chodobný děvče.:/

10. Chodobná panenka
mocka zlýho skosí
ledajaké „műre"
/:pak poslóchat mosí.:/

Zp. T. Suchánek. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/469

Píseň zapsal v Brně, na Brněnsku a u Příbora už F. Sušil (č. 848), K. J. Erben zase v Čechách (s. 111). Sušilův rozsáhlý zápis je velmi blízký našemu, hlavně textem, podobná je i rytmická stavba nápěvu. Jde o starou píseň rozšířenou také v okolí Brna, doloženou však jen několika zápisy. Nejstarší najdeme (ovšem jen naše dvě první sloky) už v guberniální sbírce, a sice z Ivanovic. Některé zápisy začínají až naší 3. slokou – jde o samostatné písně zaznamenané na Slovácku, Valašsku a ve Slezsku.

62. Vokolo té Líšně

LÍŠEŇ

1. /:Vokolo té Líšně
vlaštovička lítá,:/
to sem nemyslela,
že mě milé nechá.

2. /:A von mě zanechal
pro moju chudobo:/
a von sobě myslel,
že já plakat budo.

3. /:Já plakat nebudo,
já veselá budo,:/
šak je v Líšni chlapců
jako rozmarýno.

4. /:Jako rozmarynů,
jak modrá fijala,:/
škoda ti, synečko,
že sem ti poznala.

Zp. M. Široká. – Sb. R. Kučera 1936, A 1155/89

K dispozici je několik variant se společnou 1. a 2. slokou, dále se text rozvíjí různě. V některých písních se objevuje motiv z předcházející písně (č. 61): *Včera mně vzkázala jeho panimáma, abych nemyslela na jejího syna…* Zápsy pocházejí hlavně ze Slovácka. Náš je ojedinělý, pokud jde o text, nápěv prozrazuje novější původ.

63. Ve Vobřanech na kopečku

OBŘANY

Andante

Ve Vo - břa- nech na ko - pe - čku sto - ji - jó tam tři pan - ny,

já sem jim dal pě - kné po-zdra -ve - ní, o - ny ne - dě - ko - va - ly.

1. Ve Vobřanech na kopečku
stojijó tam tři panny,
/:já sem jim dal pěkné pozdravení,
ony neděkovaly.:/

2. Vzal sem jedno za ručičko
a tó drohó za obě
/:a tó třetí do svojé postýlky
pro potěšení svoje.:/

3. Já se na tě nepodívám,
já se na tebe hněvám,
/:připravils mne o věnec zelený,
já ho u tebe hledám.:/

4. Jestli ty ho u mě najdeš
a to u mě samého,
/:kópím já ti na pěknó peřinku
olijánu bílého.:/

5. Z olijánu na peřinku
a pantlí na povijan,
/:aby lidé o mně neříkali,
že sem já byl grobián.:/

Sb. R. Kučera 1902, A 1155/135

oliján = druh klotu (látky na podšívku)

Kromě Brněnska pocházejí zápisy také ze západní Moravy. Ze Slovácka, Valašska a Slezska máme jen ojedinělé doklady. Textově jsou vesměs všechny varianty blízké – motiv ztraceného vínku nacházíme ve všech dostupných zápisech této písně. Ta byla vícekrát zaznamenána v Brně, ovšem s odlišnými nápěvy.

64. Sedí panna v komurce

BRNO

1. Sedí panna v komurce,
   drží synka na ruce.
   /:Oplakává svého
   věnce zeleného.:/

2. Všecky panny tancujou
   pěkně jedna za druhou
   /:a já ubožátko
   kolébám děťátko.:/

3. Můj Jeníčku rozmilý,
   zakolébej ho chvíli,
   /:zakolébej málo,
   aby neplakalo.:/

4. Já kolébat neumím,
   za kolébku se stydím,
   /:kolébej ho sama,
   dyť si jeho mama.:/

5. Ty mě mámou nazýváš,
   sám se z toho vyjímáš,
   /:ty si vinen jak já,
   chybili sme oba.:/

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra 1930, A 204/32

Varianty z Brna, Hané, západní a severní Moravy, z Lašska a ze Slezska jsou vesměs textově shodné nebo podobné, v nápěvech se však liší. Píseň se zpívala také v Čechách (Holas II, 131).

65. Lítě, ptáčku, lítě

LÍŠEŇ

1. Lítě, ptáčku, lítě,
máš strakaté peří,
každá holka, každá blázen,
kerá chlapcům věří.

2. Chlapcům nic nevěřit,
só jak štyři hadí,
voni majó na jazyku
devatero lhaní.

3. Na jazyku medu,
pod jazykem jedu,
dé si, holka, dobré pozor,
ať ti nepodvedu!

Zp. M. Široká. – Sb. R. Kučera 1936, A 1155/81

Zápisům z Brna a Brněnska se textem blíží pouze varianta „z uherské strany", kterou otiskli Bartoš s Janáčkem (B III, 572). Textově velmi podobnou variantu (mnohem delší než je naše) najdeme také v Erbenově sbírce (s. 169). Další záznamy pocházejí z východní Moravy (Horňácko, Kopanice, Valašsko). Ty jsou však už textově vzdálenější, často mají i jiný začátek (např. *Never šohajkovi, jako tomu hadu* – Vyškovec). V nápěvu nenacházíme mezi brněnskými a ostatními variantami žádnou podobnost.

66. Huj, háj! Kdo to praví

ŽABOVŘESKY

Huj, háj! Kdo to pra - ví, že só chla - pci ku - dě - ra - ví?

Nech si só, ať si só, šak o - ni se svo - je vlá - sky,

pě - kný če - rný, ku - dě - ra - vý bez hře - bín - ku ro - šče - šó.

Huj, háj! Kdo to praví,
že só chlapci kuděraví?
Nech si só, ať si só,
šak oni se svoje vlásky,
pěkný černý, kuděravý
bez hřebínku roščešó.

Zp. F. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/23

kuděraví = kadeřaví, kudrnatí

K této písni nemáme žádné varianty.

67. Tam důle na řadě

JULIÁNOV

Živě

Tam dů - le na řa - dě, na té pan - ské za - hra- dě

1.

šče -pu -je tam šu - ha - jí - ček dvě mí - sen -ský ja - blo - ně,

2.

dvě mí - sen - ský ja - blo- ně.

1. Tam důle na řadě,
na té panské zahradě
/:ščepuje tam šuhajíček
dvě mísenský jabloně.:/

2. Ščepuje, ščepuje,
švarný děvče miluje,
/:to děvčátko černovoký
ďábel podvozuje.:/

3. Bela bes, bela bes
červená jako rys,
/:debes bela nechodila
s mynářama na rybiz.:/

4. Ale to ti škodí,
že běváš u vody,
/:mynáři tě převážijó
za vodu na jahody.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/53

Varianty se stejnou 1. slokou najdeme na různých místech Moravy (Brněnsko, Haná, Slovácko, Valašsko), ve Slezsku, četné zápisy pocházejí i ze Slovenska (Kollár I, 628, Slov. sp. II, 256). 2. sloka pokračuje různým způsobem, většinou jinak než v brněnské variantě. Naše 3. sloka pak tvoří někdy začátek jiné písně (např. v Kuželově, Holešově nebo ve Zvolenově). V textu se náš zápis shoduje s variantami horňáckými a hanáckými, příbuznost najdeme i ve slovenských verzích. Ostatní záznamy z Brna pokračují odlišně. V nápěvech jsou zřejmé podobnosti mezi naším zápisem a variantami z Hané a ze západního Slovenska.

68. Na kopečku stojí kříž

ŽABOVŘESKY

Na ko - pe - čku sto - jí kříž a pod ňém je Kro - mě - říž,

1.

po - věz, ho - lka mo - dro - vo - ká, proč te chla - pce tak ši - díš,

2.

tak ši - díš?

Dohrávka

1. Na kopečku stojí kříž
a pod ňém je Kroměříž,
/:pověz, holka modrovoká,
proč ten chlapce tak šidíš?:/

2. Na to sem se zrodila
a do škole chodila,
/:abech já ty hezký chlapce
černovoký šidila.:/

3. Chce mě jeden, chcó mě dvá,
co já smutná dělat mám?
/:Ten je hezké a ten take,
kerého si vybrat mám?:/

4. Já chcu radši Jeničku,
ten má modrý vočička
/:a ten Franta kolenaté
valí se jak bečička.:/

Sb. R. Kučera 1898-1903, A 746/21

Píseň někdy začíná textem *Na kopečku drobná rýž*, jindy stojí na začátku až naše 2. sloka. Většina variant se shoduje v úvodních dvou slokách, dále pak pokračuje jinak, než ukazuje náš příklad. Pokud jde o nápěv, je tato píseň velmi mnohotvárná. Svůj nápěv mají varianty z Hané, Horácka, Valašska i Slezska. V Brně se píseň zpívala s nápěvem stejným jako v předcházející písni (č. 67).

69. Pršelo, belo tma, bléskalo

LÍŠEŇ

Živěji ♩ = 144

Pr - še - lo, be - lo tma, blé - ska - lo, Ma - rján - ce
se do - ma sté - ska - lo, pr - še - lo, be - lo tma,
blé - ska - lo, Ma - rján - ce se do - ma sté - ska - lo.

1. /:Pršelo, belo tma,
bléskalo,
Marjánce se doma
stéskalo.:/

2. /:Přišel k ní pod vokno
dudáček,
bel celé homoklé
chudáček.:/

3. /:Vona mu hned dveři
votevřela
a do své sekničke
jé pustila.:/

4. /:A von se chodáček
třísl zimó,
vona je překrela
peřinó.:/

5. /:A deš to belo již
k půlnoci,
dudák se k Marjánce
vobrací.:/

6. /:A deš bél ráno již
bílé deň,
dudáček hotekl
voknem ven.:/

Zp. E. Šťastná. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/431

Další zápisy této písně pořídili v Brně – Líšni C. Mašíček (1900) a F. Svoboda (1910). Naše verze je však úplnější. Téma o nočním návštěvníkovi mladé dívky se v lidové písni objevuje nejednou. Jiné přímé varianty naší písně však nejsou doloženy.

70. Debes' bela katolička

LÍŠEŇ

Debes' bela katolička,
zlóbál bech ti te tvý líčka,
ale že seš loteránka,
nebodeš te má galánka.

Zp. T. Suchánek. – Sb. F. Svoboda (1910).A 1163/194

Píseň je rozšířena většinou v kratší podobě (dvě sloky), někdy jako píseň k tanci kanafaska (Kojetín) nebo verbuňk (Vacenovice u Kyjova). V Brně byla píseň zapsána ve dvou textově a zejména nápěvně odlišných podobách. Píseň najdeme rovněž ve sbírkách slovenských lidových písní (Slov. sp. D 607, Kollár I, s. 231).

71. Debe nebelo v bečce dírenke

LÍŠEŇ

1. Debe nebelo
v bečce dírenke,
chodíl be šuháj
/:víc k své dívence.:/

2. Pak be nebelo
he v hlavě vína,
ta jehích láska
/:bela be hiná.:/

3. Ale že porád
na víno chodí,
pak he té lásce
/:to víno škodí.:/

4. Debe zaklókli
v bečce dírenko,
chodíl be šuháj
/:víc za dívenkó.:/

Zp. J. Konečný, nar. 1845. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/191

Pouze v zápise této písně z Brna najdeme i milostnou tematiku. Častější je žertovné ladění této táhlé písně, jak se s tím setkáváme na Slovácku, zejména na Podluží (B I, 154), ale i na Horňácku a na Valašsku. Něco z obou textů najdeme v zápise, který pochází z naší nejstarší sbírky, tzv. guberniální:

1. Dyby ne tej dírečky v desce,
byla bych já panenkú ještě.
2. Ale že ta dírečka škodí,
mladá chasa za mnú chodí.

72. Židensky panenky

BRNO

1. /:Židensky panenky
to só paráděnky,
ony se nosijó
jak hraběnky.:/
Za bohatý se vydávají,
z chudobných posměch dělají,
posměch mají.

2. /:Když potká jednoho
synka chudobnyho,
dělá se, jak by ho
neviděla.:/
Když natrefí však na jednoho
synka z rodu bohatyho,
zastaví ho.

3. /:Na něho se směje,
dobrý den mu přeje,
ptá se ho, co se mu
v noci zdálo.:/
Je ráda, když se s ní zastaví
a když on jí na to odpoví
jen dost málo.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra (kolem r. 1930), A 204/8

Nepříliš početné zápisy jsou ze Slovácka, Valašska a Brněnska. Naše varianta je textově blízká záznamu z Heršpic u Slavkova. Všechny nápěvy mají podobnou rytmicko-metrickou stavbu, rozdílný je však jejich melodický průběh. Variantu z Brna a další podobné zápisy je třeba odlišit od skupiny písní, které začínají stejnými dvěma verši a pak pokračují textem *...čím se umývají...*

73. Měla sem milého

JUNDROV

1. Měla sem milého
od Svaté Trojice,
/:vlezl do koplína,
snědle ho slepice.:/

2. Počkéte, slepice,
já vám bodo dávat,
/:snědle ste mně synka,
s kým ja bodo spávat.:/

3. Měla sem milého
od Svatého Ducha,
/:vlezl on na hůru,
snědla ho tam mucha.:/

4. Měla sedm milého
jak staré rokávnik,
/:dyž sem ho potkala,
chcelo se mně dávit.:/

5. Měla sem milého
jak stará moteka,
/:dyž byla mozeka,
já sem mo hotekla.:/

Zp. F. Hanišová. – Sb. F. Kyselková 1906, A 376/14

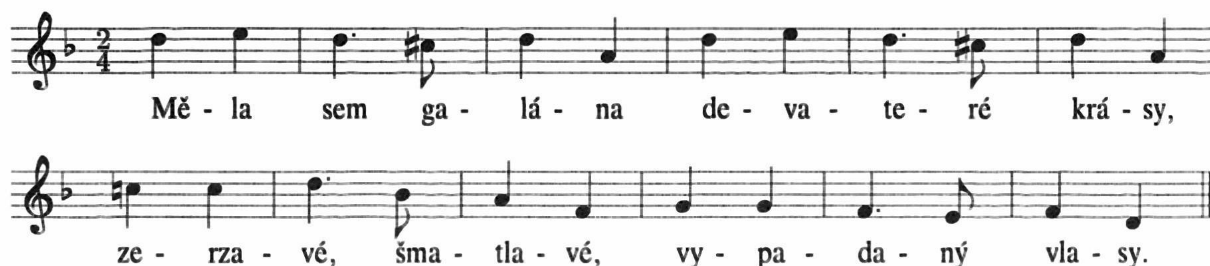
koplín = kurník

K této žertovné písni nenacházíme příliš mnoho variant. Jedna z nich je z Brna – Líšně a s jundrovským se shoduje pouze v textu dvou počátečních slok. Další, ze západní Moravy, má s naší shodnou 1. sloku a pak pokračuje textem, jímž začínají jiné žertovné písně, např. *Měla jsem milého jak suchá kadlátka*.

74. Měla sem galána

JULIÁNOV

1. Měla sem galána
devateré krásy,
zerzavé, šmatlavé,
vypadaný vlasy.

2. A to tě, šuhaju,
čerti malovali,
že ti na tvý líčka
tolí kráse dali?

3. Nehaň, milá, nehaň,
kdo haní, rád kópí,
i tí se ženijó,
co se zdáli hlópí.

4. Zatoč se mně, milá,
kolem do kolečka,
šak ty ješče budeš
moja galánečka.

5. Tenkráte já budu
tvoja galánečka,
až ti hrom uderí
do tvýho srdečka.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/115

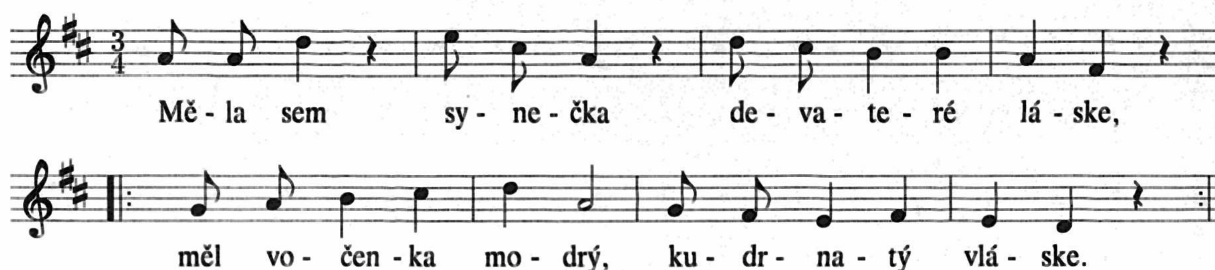

V dalších zápisech se kombinují různé písňové texty, např. *Měla sem galánú jak na lipě květú* nebo *Měla sem galána jak starý škrablisko*. Varianta z Brna – Juliánova je zvláštní, samostatná a odlišuje se od ostatních. Nápadný je sestupný melodický pohyb v nápěvu.

75. Měla sem synečka

HUSOVICE

1. Měla sem synečka
devateré láske,
/:měl vočenka modrý,
kudrnatý vláske.:/

2. Měla sem galánů
jak na trnce květů
/:a včil mám jedneho –
nepodobné světu.:/

3. Nepodobné světu,
hani žádném lidům,
/:pudo s ňém do Brna
ha prodám ho židům.:/

4. Za štere grécare -
to je malá cena,
/:šak hím ešče přidám
půl votýpke sena.:/

5. Měla sem synečka
jak starý škrablisko,
/:muhl s ňém podmítat
na podzem režnisko.:/

6. Na podzem režnisko,
z jara ječmenisko,
/:jaký to bévalo
šikovný chlapčisko.:/

7. Měla sem synečka
v nové kordulence,
/:než se k nám doškrabál,
snědli jé brablence.:/

8. Měla sem synečka
jak sochá kadlátka,
/:teho mně vodvedla
moja kamarádka.:/

Zp. J. Jedličková. – Sb. R. Kučera 1895, A 844/43

škrablisko = odrané pometlo

režnisko – pole, z něhož byla sklizena rež (žito)

brablence = mravenci

kadlátka = švestka

kordula, kordulka – mužská vesta nebo ženský živůtek

Tento zápis patří do stejné skupiny jako předchozí píseň. Je možné na něm pozorovat, jak se v žertovných písních jednotlivé motivy a sloky propojovaly. Naše 2., 5. i 8. sloka se objevují v jiných záznamech jako počáteční sloky. Tato vzájemná provázanost se týká především textové složky. Nápěvy mají tyto písně vesměs odlišné.

76. Nekerá panenka chce se vdávat

HUSOVICE

1. Nekerá panenka chce se vdávat,
nehomí na koláče zadělávat,
zadělala na ně stodenó vodó,
porád je chválila: Dobrý bodó!

2. Nekerá panenka chce se vdávat,
nehomí rokávce vodeprávat,
popadňa rokávce, běží k matce:
Veperte, maměnko, te rokávce.

3. Nekerá panenka chce se vdávat,
nehomí slepičkám vohledávat,
popadňa kohóta, běží k matce:
Vohledéte, maměnko, má-li véce.

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1899, A 844/41

nehomí = neumí

Ve variantě z Husovic jsou spojeny vlastně tři sloky z různých písní. V ostatních zápisech je uvedena vždy jen jedna sloka, která je pak popřípadě rozvíjena dalšími. Brněnské varianty přinášejí v nápěvně rozdílných útvarech spojení všech těchto žertovných motivů. Píseň byla zapsána na Hané, na Slovácku, Valašsku i na Horácku. Četné varianty pocházejí z Brna a okolních obcí. Nápěvně jsou většinou rozdílné.

77. Dež sem bela

HUSOVICE

Volně

Dež sem be - la e - šče ma - ló, ma - ló - čkó dě -
kó - ka - li se na mě chla - pci ve vra - tech ďó -

ve - čkó,
re - čkó! A dež sem se vda - la, jak bech za zeď pa - dla,

včíl se na mě ne - po - dí - vá ce - lé - ma vra - ta - ma.

1. Dež sem bela ešče maló,
malóčkó děvečkó,
kókali sa na mě chlapci
ve vratech ďórečkó!
A dež sem se vdala,
jak bech za zeď padla,
včíl se na mě nepodívá
celéma vratama.

2. Vdala sem se, bože, vdala,
co je po tem vdajo,
tam sem se já to dostala,
hde chleba nemajó.
Hde chleba nemajó,
koláčů nepečó.
A já tade nevostano,
já vodsáď hotečo.

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/38

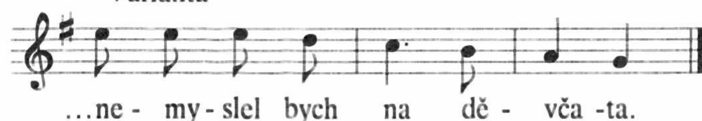
Pouhé čtyři zápisy této písně pocházejí z Brna a z Mostů u Jablunkova. Ve variantě z Brna – Husovic je připojena sloka, která jinde tvoří úvod jiné, početně zastoupené žertovné písně podobného obsahu. Nápěv naší varianty se dodnes pojí i s jinými texty brněnských písní, např. v Líšni se na něj zpívá text *Ještě jednó na rozchodnó do té Líšně pudo*. Naše 2. sloka je zapsána (jako úvodní) v zápisech značně starých. K nejstarším patří záznam A. Kucharského z roku 1827. Píseň je doložena z různých míst Moravy, početně také z okolí Brna. Podobný text se objevuje také na Slovensku (Kollár I, s. 504).

78. Dybych já měl

ŽABOVŘESKY

Varianta

1. Dybych já měl, co má tata,
/:nemyslel bych na děvčata.:/

2. Můj tata má hodnó mamu,
/:já takovó nedostanu.:/

3. Já mám ženu nekáranó,
/:kópím já si tatar na ňo.:/

4. Já ju bodo tatarovat,
/:vona bode veskakovat.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/118

tatar = karabáč

Pět zápisů této písně pochází kromě Brna – Žabovřesk ze Znojemska, Valašska, Lašska a Opavska. Společné všem jsou dvě úvodní sloky, pak se text rozvíjí rozdílně. Varianta ze Štramberka má např. jako 2. sloku text *Kdybych já byl selským synkem*, což je úvod k samostatné písni. Každý zápis má svůj vlastní nápěv. Na Slovensku zapsal podobnou píseň už J. Kollár (I, s. 420, 606).

79. Nebudo se vdávat

HUSOVICE

1. Nebudo se vdávat,
   haž mně bude sto let,
   /:haž mně zobe vepršijó,
   nebudó mně bolet.:/

2. Nebudo se vdávat,
   budo vočekávat,
   /:haž nám bude sám Pámbíček
   mládence rozdávat.:/

Další text zapsal sběratel v Troubsku:

3. Nejenom mládence,
   hale také vdovce,
   /:já se vemo takovýho,
   keré pase vovce.:/

4. Keré pase vovce,
   karabinó točí,
   /:to je, Bože, šuhajina,
   ten má černý voči.:/

Sb. R. Kučera 1898-1903, A 746/33

Jde vlastně o dvě písně. Často je začátkem až naše 2. sloka. Střediskem výskytu této písně je Valašsko, zápisy pocházejí také z okolí Brna, ze Slovácka, ze Slovenska (Slov. sp. D 1525) a z Čech (Erben s. 283).

80. Bude-li mne vdovec

OBŘANY

Andante

Bu - de - li mne vdo - vec s tó lá - skó po - kou - šet,

mám pro ňé ky - te - čku, mů - že si při - vo - nět,

z bo - dlá - čí, z ží - ha - vky, vdo - ve - čku, při - voň si,

varianta

na mi - ló vzpo - meň si. vzpo - meň si.

1. Bude-li mne vdovec
s tó láskó pokoušet,
mám pro ňé kytečku,
může si přivonět,
/:z bodláčí, z žíhavky,
vdovečku, přivoň si,
na miló vzpomeň si.:/

2. Bude-li mládenec
chcet si mne namlóvat,
mám pro ňé kytečku,
tu mu chcu darovat,
/:z hřebíčků, z růžiček,
přivoň si, synečku,
dé si ju za klobóček.:/

Zp. skupina děvčat. – Sb. R. Kučera 1903, A 1155/98

z žíhavky = z kopřivy

Píseň byla zapsána pouze dvakrát. Kromě naší varianty ji najdeme, se stejným textem a odlišným nápěvem, v Jiříkovicích na Brněnsku. Další varianty nejsou doloženy.

81. Dež mě nechceš

LÍŠEŇ

1. Dež mě nechceš, modrooká holka,
kópím já se strakatýho volka,
pojedo s ňém na pole,
bodo vozet mandele.

2. Mám já miló přes te hore, kopce,
za mó miló ať se chodí, kdo chce,
a ja za ňó nepudo,
milovat jo nebudo.

3. Nechcelas mě, modrovoká holka,
kópil sem se strakatýho volka,
svezu s pola mandele,
zapomeno na tebe.

Zp. J. Bednaříková. – Sb. R. Kučera 1936, A 1155/74

Jenom čtyřikrát byla tato píseň zapsána, a to, kromě Brna, v jeho blízkém okolí, v Drásově na Tišnovsku a dále na Třebíčsku (Náramеč) a na Žďársku (Drahonín). Podobnost najdeme pouze v textu.

82. Co to tí naší dělajó

HUSOVICE

1. /:Co to tí naší dělajó,:/
/:že se mně ženit nedajó.:/

2. /:A mně je ženy potřeba:/
/:jak formanovi hevera.:/

3. /:Forman si hever vypůčí,:/
/:mně ženu žádné nepůčí.:/

Zp. skupina mužů. – Sb. R. Kučera 1903, A 843/46

Několika zápisy je píseň doložena na Brněnsku, Horácku, Hané a Valašsku, více záznamů bylo zapsáno jen na západním Slovensku. Zápis z Postřekova v Čechách (Holas I, 152) se s naším shoduje jen v 1. sloce. Také zápisy z Moravy mají vesměs od 2. sloky jiný text než naše varianta. Pouze zápis, který otiskl J. Blaho (II,s. 52), a varianta z Ivančic se shodují v textu s brněnským, zatímco nápěv z Ivančic je jiný a ze Záhoří je jen vzdáleně příbuzný. Větší podobnost, ba shodu, nacházíme v nápěvu varianty ze Skalice.

83. Po čem se poznává

BOSONOHY

1. Po čem se poznává,
keré je svobodné?
On má pěkný šate,
viksovaný bote,
klobók premované.

2. Po čem se poznává,
keré je ženaté?
Von má te šatiska,
po samý patiska,
klobók ledasjaké.

3. Po čem se poznává,
kerá je panenka?
Tá se pěkně češe,
do tancu se nese
jako majolenka.

4. Po čem se poznává,
kerá już je vdaná?
Na grécar se třese,
do tancu se nese
jak hus podšklubaná.

5. Po čem se poznává,
kerá już je vdova?
Přinďa do hospode,
sedne si na schode,
čučí jako sova.

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 844/22

S tímto incipitem je píseň rozšířena jen na Brněnsku. Jinde se většinou zpívá s textem *Poznat, poznat, poznat, které (která) je...*, a s nápěvem připomínajícím rytmicky český tanec furiant. Na Brněnsku je tato píseň dosti rozšířená. Další zápisy pocházejí ze západní a severní Moravy, zaznamenána je i na západním Slovensku. Podobnost v nápěvu však najdeme pouze mezi některými variantami z Brněnska.

84. Debe bele Husovice

HUSOVICE

Volně

De- be be- le Hu- so- vi- ce jak Ži- de- ni- ce,
da- la bech ti sto hu- bi- ček na vo- bě lí- ce,

ha- le že só za vo- dó, za vo- děn- kó stu- de- nó,

ne- do- sta- neš, můj sy- ne- čku, ha- ni je- di- nó.

1. Debe bele Husovice
jak Židenice,
dala bech ti sto hubiček
na vobě líce,
hale že só za vodó,
za voděnkó studenó,
nedostaneš, můj synečku,
hani jedinó.

2. Debe bele Husovice
jak só Vobřany,
dala bech ti sto hubiček
na vobě strany,
hale že só za vodó,
za voděnkó studenó,
nedostaneš, můj synečku,
hani jedinó.

Zp. A. Kárná, nar. kolem r. 1840. – Sb. R. Kučera 1899, A 843/90

Známější je asi česká podoba této písně, popularizované v 50. letech prostřednictvím rozhlasové nahrávky. V textu naší varianty jsou drobné odchylky od textu české písně, jsou změněna také místní jména. V Brně – Husovicích byly zapsány dvě varianty lišící se nápěvem. Také zápisy z ostatních regionů mají své vlastní odlišné nápěvy. Pocházejí z Brněnska, Horácka a Slovácka (Luhačovského Zálesí a Kopanic).

85. Za tó našó stodolenkó

JULIÁNOV

Živě

Za tó na - šó sto - do - len - kó, aj, só tam ci - gá - ni,

pá - li- jó tam go - řa - len - ko, aj, za dva gré - ca - ry.

1. Za tó našó stodolenkó,
aj, só tam cigáni,
pálijó tam gořalenko,
aj, za dva grécary.

2. Jak to milá uslyšela,
aj, hneď tam běžela,
štere plote přeskočila,
aj, páté zlomila.

3. Zavolala na šuhájke,
aj, chlapcí, poďte k nám,
naše vrátka nevrzajó,
aj, já jich zalívám.

4. Zalívám jich ráno mlíkem,
aj, večír smetanó,
abe naší neslyšele,
aj, že k nám chlapci dó.

5. Zadělala na koláče,
aj, studenó vodó,
sama se jich pochválila,
aj, že dobrý bodó.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 844/56

Tyto písně se dělí na dvě rozdílné skupiny: jedna zpívá o tom, že Cikáni pálí kořalku. Má své zástupce hlavně na západní Moravě a na Brněnsku, jednotlivé zápisy jsou doloženy i na Slovácku (na Kyjovsku a Podluží). Další skupina, která textově přináší nový motiv (*...koně kuju, hajdukuju, grumle dělaju...*, nebo *...třema řady posedali, drumle kovali*), je typická zejména pro Valašsko a Lašsko. Někdy se píseň zpívá k tanci cigánský. Oba motivy se spojují v jediné variantě, která pochází z Prostějova (V Drozdovicích na kopečko). Melodicky je píseň značně mnohotvárná, většinu variant však spojuje rytmická stavba.

86. Muža mám ve světě

JULIÁNOV

Mu - ža mám ve svě - tě, von mně nic ne - při - je

a já to do - bře vím, že von mně na - bi - je,

a já to do - bře vím, že von mně na - bi - je.

1. Muža mám ve světě,
   von mně nic nepřije
   /:a já to dobře vím,
   že von mně nabije.:/

2. Nebi mě, mužíčko,
   nemáš mě bit za co,
   /:šak já ti spočítám,
   co sem dala za co.:/

3. Vod pola vorání,
   vod řepe kopání,
   /:vod lóke sečení,
   vod sena vožení.:/

4. Ješče mně vostale
   ze štere grécare,
   /:za te sem kópila
   krapínko gořale.:/

5. Ješče mně zvostale
   dva groše šajnový,
   /:za te sem kópila
   střevíčke fajnový.:/

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/118

groše šajnový, šajn = papírové peníze vydané r. 1811 při rakouském státním bankrotu.

Pouhé dva zápisy této písně pocházejí z Brna. Nápěv i text jsou stejné. Odjinud nemáme píseň zapsánu.

87. Co budeme dělat

HUSOVICE

Co bu - de - me dě - lat s té - ma ro - ba - ma?
My dem do ho - spo - dy, vo - ny za na - ma,
ne - mů - žem jich pro - dat

a - ni za - han - dlo - vat me - zi ži - da - ma.

1. Co budeme dělat s téma robama?
My dem do hospody, vony za nama,
nemůžem jich prodat
ani zahandlovat
mezi židama.

2. Co my máme dělat s téma chlapama?
Dyž deme na svarbu, voni za nama,
nemůžem jich prodat
ani prohandlovat
mezi židama.

Sb. R. Kučera 1903, A 843/42

Nejvíce zápisů pochází přímo z Brna. Mají stejný nápěv a v textu jen drobnější odchylky. Pouze jedna brněnská varianta se textem blíží více zápisům, které pocházejí ze severněji položených oblastí, z Valašska, Lašska a Těšínska.

88. V zahrádce pod marhulkó

HUSOVICE

V za- hrá-dce pod mar-hu- lkó mi-lo-val klu-sté ten-kó,
vě-rně ju mi-lo-val, po-rád jí sli- bo-val,
že bu-de di-re-kto-rkó – v za-hrá-dce pod mar-hu- lkó.

1. /:V zahrádce pod marhulkó
miloval klusté tenkó,:/
věrně ju miloval,
porád jí sliboval,
že bude direktorkó –
v zahrádce pod marhulkó.

2. /:V zahrádce pod tó hruškó
miloval chudé klustó,:/
věrně ju miloval,
porád jí sliboval:
Tak spolem živí budem –
holuběnka s holubem.

3. /:Staral se chudé s chudó,
jak spolem živí budó.:/
Pantáta povidal,
že nemá, co by dal,
že jim dá pytel móky,
aby si pekli vdolky.

Zp. skupina mužů. – Sb. R. Kučera 1900, A 843/41

Několik dalších variant této písně pochází z Horácka, Hané a Těšínska. Patří k méně rozšířeným písním, text i nápěv je v různé míře obměňován.

89. My sme tady dvá

JULIÁNOV

My sme ta- dy dvá, aj, ka- ma- rád a já.

Kdo by nám chcel roz- ka- zo- vat, od mu- zi- ky

vy- ha- zo- vat, po- dí- vám se já, po- dí- vám se já.

1. My sme tady dvá, aj,
kamarád a já.
/:Kdo by nám chcel rozkazovat,
od muziky vyhazovat,
podívám se já,
podívám se já.:/

2. My sme tady dvá, aj,
kamarád a já.
/:My se v kole zatočíme,
s děvčatama zatančíme,
ať muzika hrá, aj,
ať muzika hrá.:/

3. Dyž nemáš peněz, aj,
k muzice nelez.
/:Muzikanti rádi hrajó,
dyž na stole víno majó
a ten bude pán, aj,
kdo zaplatí žbán.:/

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 844/55

Nejvíce zápisů pochází z Podluží. Zde se zpívala k obřadnímu hodovému tanci hošije. Další početnou skupinu tvoří textově trochu odlišné varianty z Lašska a Slezska. V Brně byla píseň zapsána dvakrát: kromě naší varianty je píseň otištěna v Bartošově sbírce (B I, 317), se zápisem z Podluží shodná rytmicky, melodicky je však odlišná.

90. A kdež belo pivo drahy

BRNO

A kdež be - lo pi - vo dra - hy, ten - krát be - lo zle,
měl sem ga - tě roz - tr - ha - ny ce - ly na so - bě.
A včil, kdež je la - cen - ši, né - ni to vo nic le - pši,
pro - to - že já dec - ky pi - jo mi - sto je - dné tři.

A kdež belo pivo drahy,
tenkrát belo zle,
měl sem gatě roztrhany
cely na sobě.
A včil, kdež je lacenši,
néni to vo nic lepši,
protože já decky pijo
misto jedné tři.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra 1933, A 204/136

Velmi rozšířená žertovná píseň zapsaná v Brně, na Drahanské vysočině, na Hané, na celé východní Moravě i v Čechách. V samotném Brně byla zaznamenána čtyřikrát. Texty se liší jen v závěru, nápěvy jsou rozdílné. Hudebně se záznam v našem zpěvníku blíží variantě z Louk nad Olzou na Těšínsku. Zajímavé je, že nejpočetněji je píseň zastoupena na Lašsku a ve Slezsku a zpívá se zde se stejným textem i nápěvem.

91. Nedaleko města Brna

JULIÁNOV

1. Nedaleko města Brna
co je to tam za dědina?
Je tam studýnka kamenná,
v ní je voděnka studená.

2. Dyž sem vodu z ní pijával,
dobře sem se já mívával,
miloval sem já panenku,
nechodíval sem do šenku.

3. Jak tá studňa vysychala,
má milá mě zanechala,
včíl musím chodit do šenku,
piju tam režnó pálenku.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 844/54

Další textové varianty pocházejí převážně z Podluží a ze Záhoří na západním Slovensku. Jednotlivé zápisy spojuje společný úvodní text (1.-2. sloka) a zejména melodická a rytmická podobnost. Někdy začíná píseň odlišným textem, např. *Nedaleko Hodonína je tam velká pustatina* apod.

92. Povidala baba babě

JULIÁNOV

Po- vi- da- la ba- ba ba- bě z té br - něn - ské stra - ny:

Mám pe- ní - ze, je - nom ne - vím, kde só za - ko - pa - ný.

1. Povidala baba babě
z té brněnské strany:
Mám peníze, jenom nevím,
kde só zakopaný.

2. Só peníze, só peníze,
ale co je po nich,
vzala bych si na tu šmaju,
ale nevím vo nich.

3. Nemám ráda suchý hrdlo,
su z tvrdýho stromu,
co popadnu, to vynesu
za gořalu z domu.

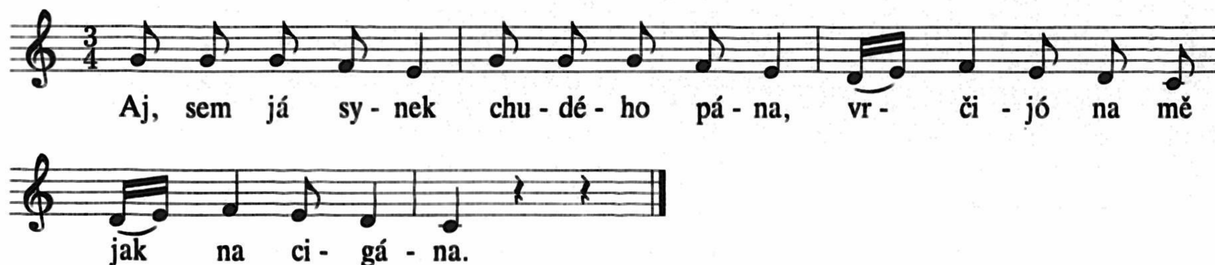
Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1901, A 844/58

Žádné další varianty jsme k této písni nenašli.

93. Aj, sem já synek

KOHOUTOVICE

1. Aj, sem já synek
chudého pána,
vrčijó na mě
jak na cigána.

2. Kdo na mě vrčí,
ať na mě skočí,
já si podívám
do jeho voči.

3. Do jeho voči,
na jeho záda,
já si podívám,
co je za pána.

Zp. Dalerová, nar. 1842. – Sb. F. Kyselková 1907, A 381/7

Kromě tří variant z různých částí Brna je píseň zapsaná také na Kyjovsku; zde také jako taneční píseň k tanci slovenská. V textu se shoduje s naší variantou, nápěvně se liší, stejně jako jednotlivé zápisy z Brna.

94. Nastaly nám zlé doby

BRNO

Nastaly nám zlé doby,
nemáme ani brambory
a ti páni z radnice
jijó husy, kachny, slepice.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra 1933, A 204/110

Podobná píseň byla zapsána v Žarošicích *(Nastaly nám doby zlé bez masa a bez loje)*, bohužel bez nápěvu. Další zápis je z Moravského Krumlova *(Nastaly nám doby zlé, musíme jíst erteple...)*. Nápěv u těchto variant je stejný nebo podobný jako u písně *Nastaly nám doby zlé, musíme jít do boje*. Ve srovnání s nimi je zápis z Brna nápěvně samostatný a textově odlišný. V této podobě nebyla píseň jinde zapsána.

95. Utikéte, Prajzi dó

BRNO

1. Utikéte, Prajzi dó,
už só tady za vodó,
majó černy čepice,
kradó husy, slepice.

2. Utikéte, Prajzi dó,
už só tady za vodó,
majó černy klobóky,
kradó kachny, kohóty.

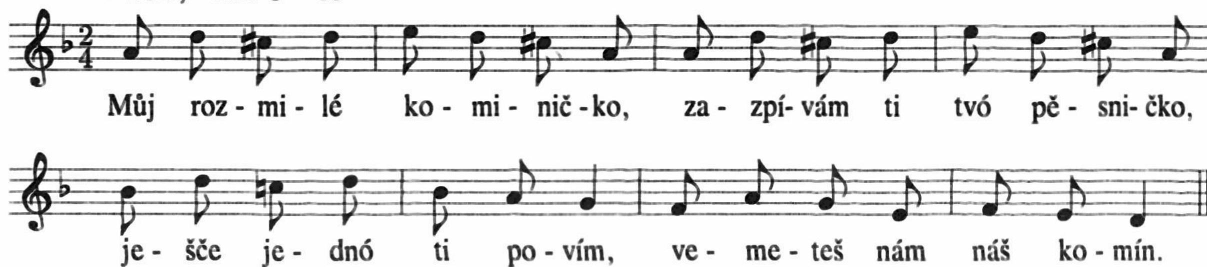
Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra (kolem r. 1930), A 204/79

Popěvek byl zaznamenán v podobném znění také na Lašsku, Opavsku, ale i u jugoslávských Čechů v Kaptolu. Píseň si dělá posměšky z Prusů. Konkrétní text je v různé míře obměňován, podobně jako nápěv, který vychází z jednotného základu.

96. Můj rozmilé kominičko

LÍŠEŇ

Můj rozmilé kominičko,
zazpívám ti tvó pěsničko,
ješče jednó ti povím,
vemeteš nám náš komín.

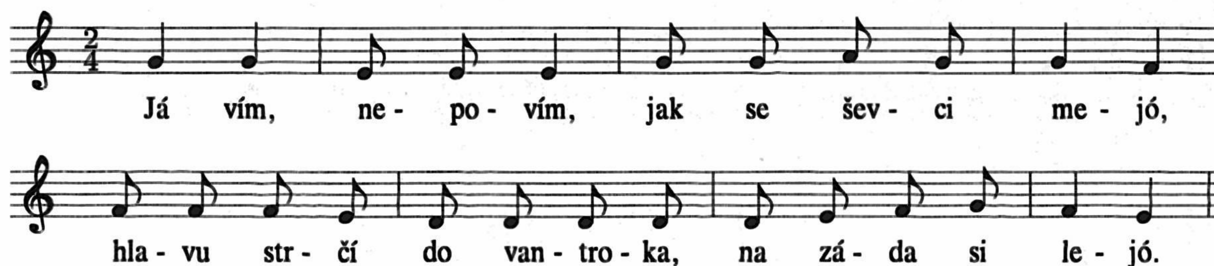
Zp. T. Suchánek. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/14

K této písni nejsou doloženy žádné přímé varianty.

97. Já vím, nepovím

BRNO

Já vím, nepovím,
jak se ševci mejó,
hlavu strčí do vantroka,
na záda si lejó.

Zp. A. Fišáková. – Sb. B. Indra 1930, A 204/60

vantrok = konec mlýnské strouhy obitý deskami

Žertovná píseň zapsaná také na Lašsku, Valašsku, ve Slezsku a na Horácku. Častěji začíná incipitem *Jakživa jsem neviděla...* Nápěvy jsou různé. Většinou jde o jednoslokové útvary z okruhu posměšků na jednotlivá řemesla. Ševci patřili k těm řemeslníkům, kteří byli v lidové písni terčem posměchu poměrně často. Podobnou píseň, která si stejným způsobem tropí žerty z Židů, zaznamenal v Čechách K. J. Erben (s. 407).

98. Když se první švec narodil

BRNO

Když se pr- ví švec na- ro- dil trá- da rá- da
hned se ce- lý svět za- rmou- til, trá- da rá- da

ra- ta- ta, Ďá- bli v pe- kle za- řva- li a brá- ny za-
ra- ta- ta. že již ma- jí no- vé- ho sa- ta- na u-

ví- ra- li, trá- da rá- da ra- ta- ta,
kru- tné- ho, trá- da rá- da ra- ta- ta.

Když se první švec narodil
tráda ráda ratata,
hned se celý svět zarmoutil,
tráda ráda ratata.
Ďábli v pekle zařvali
a brány zavírali,
tráda ráda ratata,
že již mají nového
satana ukrutného,
tráda ráda ratata.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra (kolem r. 1930), A 204/21

Další zápisy pocházejí z Horácka, Hané, Lašska, Valašska a Slezska. Text je v podstatě stejný, některé varianty jsou rozsáhlejší než náš zápis, pokračují různým textem. Podobný nápěv jako v Brně (v úvodní části) nacházíme ve variantě z Hané a ze Slezska.

99. Tí panščí menáří

LÍŠEŇ

Zdlouha ♩ =72

Tí pan - ščí me - ná - ří, aj, to só taš - ká - ří,

pě - kně se ži - vi - jó a li - di ši - di - jó.

1. Tí panščí menáří,
aj, to só taškáří,
pěkně se živijó
a lidi šidijó.

2. Kamínke pilujó,
hrkače spravujó,
děvčata milujó,
k mléno je vodijó.

Zp. J. Suchánek, nar. 1837. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/13

hrkač – hrkáč (hanl.) – malý mlýn, hrkálek

Žádné další varianty nejsou doloženy.

100. Vy zednicí, friško

HUSOVICE

Vy ze - dni-cí, fri - ško, ne - dě - lá - te tě - žko, ná - de - ni - cí

1. 2.

vám do - ne - só na le - še - ní vše - cko, vše - cko.

1. Vy zednicí, friško,
neděláte těžko,
/:nádenicí vám donesó
na lešení všecko.:/

2. Vy tesaři, ne tak,
vy musíte sekat,
/:pantokama, sekačkama,
až musíte hekat.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/123

friško = svižně (z něm.)

Jeden ze skupiny popěvků dělajících si žerty ze zedníků, ale také z hudebníků: velmi častý incipit je *Muzikanti, friško, neděláte těžko, od neděle do neděle pijete pivečko*. Pokračovat může píseň i jinak, jako např. v naší variantě, doloženy jsou i jiné texty. V Brně je píseň zapsána několikrát v nejběžnější podobě, často jako píseň k tanci zvanému kolo. Je rozšířena na Brněnsku, západní Moravě i na Slovácku. Náš zápis je jak textově tak nápěvně méně běžný.

101. Kuváří, kuváří

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Ku - vá - ří, ku - vá - ří ho - šo - šma - ní, v so - bo - to ko - je - te, v ne - dě - lo pi - je - te, v pon - dě - lí ho - dě - lá - te hic, hať ne - zvo - sta - ne v ko - rbe - lo nic.

Kuváří, kuváří hošošmaní,
v soboto kojete,
v nedělo pijete,
v pondělí hoděláte hic,
hať nezvostane v korbelo nic.

Zp. V. Musil. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/11

hic = horko (z něm.)

K této písni jsme nenašli žádné přímé varianty.

102. Aj, co je, co je

LÍŠEŇ

Mírně ♩ =96

Aj, co je, co je po dvóch ko - vá - řech v mě - ste - čko,

dež je - den ku - je, dro - hé mi - lu - je dě - ve - čko.

1. Aj, co je, co je
po dvóch kovářech
v městečko,
dež jeden kuje,
drohé miluje
děvečko.

2. Ješli seš kovář,
koníčka kováš,
vokuj ho!
A dež máš děvče,
poctivý ješče,
šanuj ho!

Zp. T. Suchánek, nar. 1859. - Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/10

Známější je varianta začínající incipitem *Jaké je to hezké dva kováři v městě* spojená s běžně známým nápěvem. Náš zápis patří k jiné, méně obvyklé skupině variant této oblíbené písně: má jiný začátek a rovněž nápěv se liší. Kromě Brna je píseň zapsána na Kopanicích a na Lašsku.

103. Hrbatá se s kréčím hádá

LÍŠEŇ

1. /:Hrbatá se s kréčím hádá,:/
/:že hí hošíl křivý záda.:/

2. /:Hrbatizno, nehádé se,:/
/:vem zrcadlo, podivé se!:/

3. /:Hrbatá se podívala,:/
/:zlosťó haž zezelenala.:/

4. Nic se, Jehlo, nevesmívé,:/
/:deť seš take celé křivé.:/

Zp. V. Poláček. - Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/8

Několik málo zápisů této písně (4) dokládá, že jde o nepříliš známou a rozšířenou píseň (Brno, Jihlava, Žbánice). Text i nápěv jsou v jednotlivých lokalitách různé, pojítkem je pouze shodná úvodní sloka. Varianta této písně byla zapsána rovněž v Čechách (Erben s. 392).

104. Ten líšenské pastocha

LÍŠEŇ

1. Ten líšenské pastocha
   má hodnýho lenocha,
   ej, ej, lenocha.

2. Navařil mo baňo moch,
   na, lenocho, naper břoch,
   ej, ej, naper břoch.

3. Lenoch se hích nabaščíl,
   ješče si je pomastil,
   ej, ej, pomastil.

Zp. B. Smílek, nar. asi 1840. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/28

baňa = hliněná nádoba

Starobylost této písně dokládá zápis v Sušilově sbírce, který pochází rovněž „od Brna" (č. 1566). Text je stejrý jako v naší variantě, pouze kratší, nápěv se liší.

105. Pasáko, pasáko

LÍŠEŇ

„Pasák koz posměšně pasákovi krav“

Zdlouha ♩ =72

Pa- sá - ko, pa- sá - ko, poď na ta - nec, máš na zá - dech
ve - lké ra - nec, na bo - tech, na bo - tech ho - dné žva - nec,
to vod krá - ve máš lí- va - nec.

Pasáko, pasáko,
poď na tanec,
máš na zádech
velké ranec,
na botech, na botech,
hodné žvanec,
to vod kráve
máš lívanec.

Zp. B. Smílek, nar. asi 1840. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/24

K této písni jsme nenašli žádné další varianty.

106. Kóké na sedláka

BYSTRC

Kó - ké na se - dlá - ka, jak von so - bě fó - ká, kó - ké na

se - dlá - ka, jak se du - je; dyž je - de do po - le, má v ka - psy

bram - bo - re, kó - ké na se - dlá - ka, jak se du - je.

1. Kóké na sedláka,
jak von sobě fóká,
kóké na sedláka,
jak se duje;
dyž jede do pole,
má v kapsy brambore,
kóké na sedláka,
jak se duje.

2. Proč sem deš, za kým deš,
já o tě nestojím,
proč sem deš, za kým deš,
já tě nechci.
Já nechci žádného,
jen mého milého,
já nechci žádného,
jenom jeho.
On má modré oči
a přijemné řeči,
já nechci žádného,
jenom jeho.

Zp. T. Šlachtová, nar. 1828. – Sb. F. Kyselková 1906, A 349/19

Jde o ojedinělý zápis písně k tanci tajč. Jiná varianta z Brna – Líšně začíná stejným 1. veršem, pak pokračuje jinak v textu i nápěvu. Část 1. sloky *...dyž jede na pole, má v kapse kobzole...*, najdeme v písních s úvodním textem *Sedlák, sedlák, sedlák*, upomínající na český tanec furiant. Jsou doloženy několika zápisy z Valašska a ze severní Moravy. V Čechách byla zapsána píseň, která se s naším příkladem shoduje v úvodních verších (Erben s. 412).

107. Chodila matička

LÍŠEŇ

1. Chodila matička
vokolo rebnička,
nosela na rokách
malýho synečka.

2. Pověz mně, synečko,
co ti mám hodělat?
Mám-li ti hotopit,
anebo vechuvat.

3. Má drahá maměnko,
to mně nedělėte,
rač mě vechuvéte
a na vojno déte.

4. Bodete chválená
vod císařa pána,
že ste vechuvala
švarnýho šuhája.

Zp. F. Vajs. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/692

Rozsáhlá skupina zápisů této písně pochází z Hané a hlavně z východní a severovýchodní Moravy. Na Slovensku patřila rovněž ke značně rozšířeným písním (Slov. sp. III, 112, D 492, 737). V Brně – Líšni se zpívala ve třech rozdílných podobách. Většina variant je textově příbuzná, v nápěvech se však jednotlivé regiony odlišují.

108. Zdálo se mně, zdálo

HUSOVICE

Zvolna

Zdá - lo se mně, zdá - lo na ne - dě - lu rá - no,

Bystře

zdá - lo se mně, zdá-lo na ne - dě -lu rá - no, aj, že by -la mu- zi - ka,

aj, že by- la mu - zi - ka, u ní chla - pců má -lo.

Dohrávka

1. /:Zdálo se mně, zdálo
na neděIu ráno,:/
/:aj, že byla muzika,:/
u ní chlapců málo.

2. /:Málo chlapců, málo,
děvčat na tisíce,:/
/:aj, třema řadma stály:/
samy klebetnice.

3. /:Málo chlapců, málo,
kde by se nás bralo,:/
/:aj, dyž nás odvádijó:/
v Brně každé jaro.

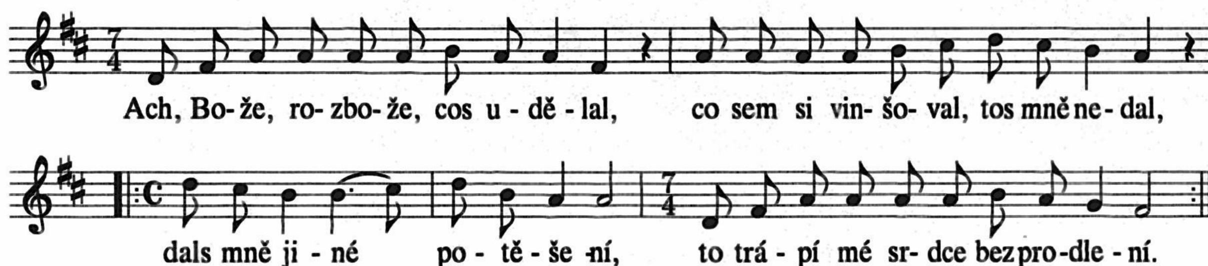
Zp. chasa. – Sb. R. Kučera 1900, A 844/36

Ohniskem výskytu této písně je Valašsko – odtud pochází nejvíce zápisů. Kromě toho je píseň dolčzená i na Lašsku a na Luhačovském Zálesí. V samotném Brně je zapsána několikrát. Kromě naší je to i další, nápěvně i textově trochu odlišná varianta rovněž z Husovic, a dále dva nápěvně odlišné a textově shodné zápisy z Brna – Líšně. 3. sloka naší varianty tvoří na Slovácku a na západním Slovensku (na Záhoří) začátek samostatné písně. Textovou variantu zaznamenal K. J. Erben také na Prácheňsku (s. 242).

109. Ach, Bože, rozbože

ŠLAPANICE

1. Ach, Bože, rozbože, cos udělal,
   co sem si vinšoval, tos mně nedal,
   /:dals mně jiné potěšení,
   to trápí mé srdce bez prodlení.:/

2. Dostal jsem cedulku z kancelářa,
   že se mám dostavit před rychtářa.
   /:Před rychtářa, to k odvodu,
   ach, Bože, rozbože, voják budu.:/

3. Budó o mě plakat rodičové,
   bratři, sestry, též i přátelové,
   /:i ty, milá, budeš plakat,
   ručičkama lomit a naříkat.:/

Zp. J. Hradecký, nar. 1882. – Sb. R. Kučera 1900-1936, A 842/106

Textově nejbližší naší variantě je zápis z Dambořic. S ostatními doklady této písně má společnou 1. a 3. sloku. Text dalších zápisů končí jinak než ve variantě z Brna, také v nápěvu nenacházíme shody.

110. Od Prešpurku teče voda čistá

KOMÍN

Od Pre - špu - rku te - če vo - da či - stá,
pla - če o mě má An - du - lka he - zká.

Pla - če o mě, ru - ky za - la - mu - je,

že se pro mě vra - ný kůň kší - ru - je.

1. Od Prešpurku teče voda čistá,
plače o mě má Andulka hezká.
Plače o mě, ruky zalamuje,
že se pro mě vraný kůň kšíruje.

2. Neplač o mě, potěšení moje,
šak už pro mě šijou šaty modrý.
Šaty modrý, vejložky zelený,
neplač o mě, moje potěšení.

3. Japak nemám přežalostná plakat,
dyž tě vidím husté blato šlapat,
husté blato, v krvi po kolena,
japak nemám, smutná panna, plakat.

4. Až já umřu, dobře mě schovejte
a na můj hrob rozmarýn zasaďte,
zasaďte ho, aby se on ujal,
aby císař celé Prajzsko vyhrál.

Zp. J. Kachlíková. – Sb. J. Gelnar, Z. Jelínková, V. Nováková 1952, A 732/14

Střediskem výskytu je Brněnsko a Slovácko, zvláště Podluží. Nápěvy jsou si většinou podobné, náš ovšem tvoří výjimku. Textově se tato píseň prolíná s jinou vojenskou *Smutná je mně tá široká cesta* (1.-2. sloka písně č. 115 v našem zpěvníku).

111. Marně, synečku, marně žiješ

JUNDROV

1. Marně synečku,
marně žiješ,
/:ani se vína
nenapiješ.:/

2. Ani vínečka
ani vody,
/:přeškoda, synku,
tvé svobody.:/

3. Nech si, synečku,
zhůru zahrát,
/:šak již tě šijó
modrý kabát.:/

4. Modrý kabátek,
kamizolku,
/:aj, to je všecko
pro milenku.:/

5. Aj, pro milenku,
pro tvó miló,
/:že ti ju jinší
odvádijó.:/

6. Aj, odvádijó,
nebojím se,
/:až přinde můj čas,
ožením se.:/

Zp. M. Vyskočilová, nar. 1864. – Sb. F. Kyselková 1906, A 376/10

Většina variant k této poměrně hodně rozšířené vojenské písni je vzájemně podobná či dokonce shodná textově i nápěvně, a to bez rozdílu, zda pochází z Brna, ze Slovácka nebo ojediněle i z Valašska. Ostatní varianty jsou převážně kratší (1-4 slokové), náš zápis patří k několika málo rozměrnějším.

112. Tá brněnská brána

LÍŠEŇ

1. Tá brněnská brána
pěkně malovaná,
/:pod ňó odvádijó,
pod ňó odvádijó
švarného šuhaja,
aj, švarného šuhaja.:/

2. Dyž přinde bohatý,
otec dobře platí:
/:Poď, můj milé synu,
ať slyším novinu,
seš-li odvedený,
aj, nebo propuštěný.:/

3. Proč vy se ho ptáte,
šak vy dobře víte,
/:dyž ste s ňém chodili,
tisíce nosili,
tak je jeho chyba,
aj, dobře zaplacená.:/

4. Já sirotek, du sám,
otca, matku nemám,
/:vkročil sem do cimry,
hned všecí křičeli:
Chlapík jako skala,
aj, ta míra je dobrá.:/

Zp. T. Střelcová. – Sb. R. Kučera 1938, A 1155/93

K této písni nacházíme několik variant většinou z jižní a východní Moravy. Početně je zastoupena zvláště na Podluží a na západním Slovensku. Pouze v Brně však najdeme sociálně zabarvený text, v jiných zápisech se neobjevuje. Začátek nápěvu je shodný s nápěvem rozšířené písně začínající stejnými slovy, dále však pokračující textem ...*kdo tu bránu maloval, ten děvčata miloval*... Ve druhé části se však obě skupiny písní nápěvně liší. Píseň s textem ...*kdo tu bránu maloval*... je v Brně zapsána vícekrát, stejně jako i jinde na Moravě. Pokud však jde o variantu, kterou uvádíme v tomto zpěvníku, není vyloučeno, že byla do Brna přinesena ze Slovácka. Zde nabyla osobitého zabarvení textu, v němž na se na rozdíl od ostatních zápisů objevuje již zmíněná sociální tematika.

113. Ješče je, ješče je

HUSOVICE

1. /:Ješče je, ješče je
v Kartósích tá míra,:/
/:pod keró odvedli:/
staré matce syna.

2. /:Jedneho odvedli,
druhého čekají:/
a tomu třetímu,
tomu némladšímu
koníčka sedlajú.

3. /:Sedléte, sedléte
koníčka vraného,:/
/:já na něm pojedu:/
do pole šírého.

4. /:Do pole šírého,
kde stojí armáda,:/
/:tam se mám představit:/
před císařa pána.

5. /:Před císařa pána,
před jasnost císařskou,:/
/:tam mám proukázat:/
hrdinu vojanskou.

Zp. rekruti. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/36

Kartósy = Kartouzy – kartuziánský klášter v Brně – Královč Poli. V roce 1782 byl zrušen a v jeho budovách byla zřízena kasárna (od roku 1877 s kadetní školou), kam chodili chlapci k odvodu.

Jedna z nejrozšířenějších vojenských písní doložená na celém území Moravy. Většina variant má shodný nebo podobný nápěv, pouze několik variant z Valašska a Slovácka se nápěvně odlišuje. Shodný nebo příbuzný je i text, a to jak rozsahem, tak i obsahově. Některé zápisy přinášejí další rozvíjení textu *(...rodiče, už v hrobě spíte...)*.

114. Vždycky sem si myslíval

BOSONOHY

1. Vždycky sem si myslíval,
   že ze mě nebude voják,
   /:všecí chlapci doma só,
   hezké holky milujó
   a já musím mašírovat.:/

2. Kdo je toho příčina?
   Pan starosta i s radníma,
   /:on byl na mě žalovat,
   on byl na mě žalovat,
   aj, v Brně u hétmana.:/

3. Aj, v Brně u hétmana,
   v Olomóci u majóra,
   /:že mám nosit kabátek
   na všední den, na svátek
   s červenéma véložkama.:/

Sb. R. Kučera 1900-1936, A 842/6

Zápisy této písně pocházejí zejména z Brna a jeho okolí, píseň se zpívala i na Horácku, dva záznamy jsou z Valašska. Podle počtu zápisů bylo centrem jejího výskytu Brněnsko. Nápěvy i texty zaznamenaných variant jsou vzájemně blízké.

115. Smutná je mně tá široká cesta

JULIÁNOV

1. Smutná je mně tá široká cesta,
   plače pro mě galánečka hezká,
   plače, plače, ruky zalamuje,
   že jí milé na vojnu rukuje.

2. Neplač, neplač, potěšení moje,
   už mně v Brně šijó šaty dvoje,
   šaty modrý, véložky zelený,
   neplač, neplač, moje potěšení.

3. Budu plakat, jak bych neplakala,
   o tobě sem řeči poslóchala,
   že mě nechceš, za ženu nevemeš,
   na mě smutnó ani nevzpomeneš.

4. Zapomenu, milá, zapomenu,
   až dostanu v Brně inó ženu,
   ožením se, ale nevesele,
   visí šavla vedle mé postele.

Zp. J. Hošický. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/41

Mezi ojedinělými dalšími doklady této písně je nejstarší otištěn v Sušilově sbírce (č. 1630 bez udání lokality), textově shodný a nápěvně odlišný. Další zápisy pocházejí z Mutěnic a Radějova; ty se však s variantou z Brna shodují jen v úvodním verši. Textově bližší je varianta ze Záhoří na západním Slovensku (Blaho II, s. 105).

116. Sem synek chudobný

ŽABOVŘESKY

1. Sem synek chudobný,
žádnej na mě nic neví,
jenom moje frajerečka,
co sem vodil do kolečka,
ta na mě nepoví.

2. Jak by pověděla,
dyž je sama vina,
dyž postýlku stýlávala,
na okýnko klepávala:
Poď, sem sama doma!

3. Jak sem já odešel,
hned zas druhý přišel
a já z toho lamentaci
vzal sem si to k svému srci,
na vojnu sem musel.

4. Adije, má milá,
hledej sobě frajera
a já už mám frajerečku,
tu ocelovou šavličku,
to bude žena má.

5. Žena má studená
lásky ke mně nemá,
jak by ke mně lásku měla,
dyť je celá ocelová,
Nanynko rozmilá.

Zp. J. Grossmanová. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/10

Shodný nápěv a podobný text najdeme ve variantách ze Slovácka (Stará Břeclav, Velká) a z Valašska (Ublo), kde je tato píseň poměrně rozšířena. Týž nápěv zaznamenáváme i jinde na Brněnsku (Prštice), ale i na Ostravsku (Brušperk). V řadě písní jde o tematiku čistě milostnou, zvláště v záznamech ze Slovácka, v některých variantách z Valašska, ze Slezska a ze slezsko-slovenského pomezí. Po textové stránce je vůbec celá tato početná skupina velmi různorodá, a to jak rozsahem, tak obsahově: některé zápisy mají text shodný s naším (s vojenskou tematikou), jiné pokračují po 2. sloce rozdílně, některé 2. slokou končí. Podobný text i nápěv mají také slovenské varianty (Slov. sp. II, 643, D 667).

117. Debe bela vojna

LÍŠEŇ

Mírně rychle ♩ =112

De - be be - la vo - jna, já bech bel rád, mo - sél be mně

cí - sař ku - ni - čka dat, ku - ni - čka vra - ný - ho, se - dlo na

něm, mňé - te se, pa - nen - ke, s Pá - nem Bo - hem.

Debe bela vojna, já bech bel rád,
mosél be mně císař kunička dat,
kunička vranýho, sedlo na něm,
mňéte se, panenke, s Pánem Bohem.

Zp. T. Suchánek, nar. 1859. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/667

K této písni jsme nenašli žádné další varianty.

118. Husaři, husaři

LÍŠEŇ

Mírně ♩=96

Hu - sa - ři, hu - sa - ři, ku - ně vra - ný má - te, já s va - ma po - je - do, já s va - ma po - je - do, ke - rý - ho mně dá - te?

1. Husaři, husaři
kuně vraný máte,
/:já s vama pojedo,:/
kerýho mně dáte?

2. Veber si, šuhájko,
veber si vranýho,
/:šak von ti donese:/
do pola šírýho.

3. Veber si, šuhájko,
co je pěkné bílé,
/:šak von ti donese:/
z vojne zas k tvé milé.

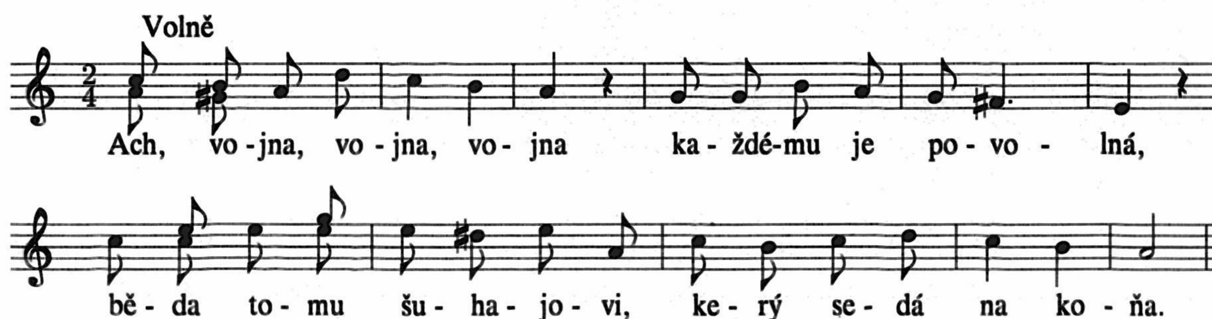
Zp. A. Šponer. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/687

Tuto píseň zapsali sběratelé mnohokrát na Brněnsku, Horácku, Slovácku, Valašsku, Lašsku, ve Slezsku, v Čechách i na Slovensku. Naše varianta se od ostatních nápadně odlišuje v textu: většinou text pokračuje …*on tebe zanese… pod zelenú lipku… uvidíš, synečku, tu husarskú bitku*. V Brně – Líšni jsou zapsány čtyři rozdílné podoby této písně, které se liší více či méně textem, ale hlavně nápěvem. Náš v první části upomíná na českou lidovou píseň Loučení, loučení. Další z líšeňských variant je v nápěvu shodná se zápisem ve sbírce F. Sušila (č. 1650).

119. Ach, vojna, vojna

ŽABOVŘESKY

1. Ach, vojna, vojna, vojna
   každému je povolná,
   běda tomu šuhajovi,
   kerý sedá na koňa.

2. Já do vojny pojedu,
   smrti se bát nebudu,
   vezmu sebó mó panenku,
   tam s ňó bojovat budu.

3. Sedni, milá, na koňa,
   pojedeme do pola,
   do polečka, do šírého,
   kde je lipka zelená.

4. Pod tó lipkó studnička,
   v ní je bystrá vodička,
   slez, má milá, s koňa dolů,
   napoj mého koníčka.

5. A já ho nenapojím,
   já se koníčka bojím,
   neboj se ho, moja milá,
   však já u něho stojím.

Sb. R. Kučera 1942, A 889/46

Kromě Brněnska zapsali sběratelé tuto píseň také na Slovácku – na Kyjovsku, na Horňácku a na Kopanicích, na Valašsku a v přilehlé slovenské oblasti, na Kysucích. Naše varianta je nápěvně shodná s epickou písní z Osvětiman, kterou F. Sušil nazval Vojna nehojna a zařadil ji ve svém sbírce do oddílu dějepravných písní (č. 176). Sušilovu zápisu se textem blíží další varianta z Brněnska, z Troubska, zatímco náš záznam se, pokud jde o slovesnou stránku, přibližuje spíše kysuckým variantám.

120. Už je zle

HUSOVICE

Chmurně

Už je zle, už je zle a bu - de hůř, už na nás
chy - sta - jó v ko- ši - nách vůz, v ko- ši - nách vůz, ko - ně vra-
ný, po bo - ku ša - vlen - ku mí - sto pan - ny.

1. Už je zle, už je zle a bude hůř,
už na nás chystajó v košinách vůz,
v košinách vůz, koně vraný,
po boku šavlenku místo panny.

2. A dyž sme na voze posedali,
ty naše maměnky zaplakaly.
Proč, maměnky, proč plačete,
šak za nás na vojnu nepudete.

3. Jak bychme, synečku, neplakaly,
dyž sme vás tak těžko vychovaly,
šly bychme tam – pošló nás dum
a vás tam vodvedó ke dragónům.

4. Už chlapci na koně nasedajó,
už se ty horečky zelenajó.
Jenom vy se zelenéte,
vy se tu, maměnky, dobře mňéte!

Zp. rekruti. – Sb. R. Kučera 1902, A 842/37

košina = vojenské proutěné pletivo k opevňovacím účelům

Větší část variant z této skupiny rekrutských písní začíná slovy *Už je to legrúté, už je to už*. Tak se zpívá píseň hlavně na Slovácku a na západním Slovensku. Tyto varianty se pojí s jedním nápěvem v jednotlivých zápisech drobně obměňovaným. Najdeme jej i v zápise z Brna – Líšně, kam se mohl dostat ze Slovácka. Naše varianta má nápěv odlišný, v této skupině písní se s ním jinde nesetkáváme. Text 1. sloky je, na rozdíl od ostatních variant, totožný se zápisem, který zaznamenal v minulém století F. Sušil (č. 1637 – bez lokality).

121. Co ste, Líšňácí, udělali

LÍŠEŇ

Pochodem, mírně ♩ =100

Co ste, Lí- šňá - cí, u- dě- la - li, co ste, Lí- šňá - cí,

u- dě- la- li, že vás na vo - jno po- che - ta- li,

že vás na vo - jno po- che - ta - li.

1. /:Co ste, Líšňácí, udělali,:/
   /:že vás na vojno pochetali.:/

2. /:Pochetali vás pře měsíčko,:/
   /:a když bylo tma, vzali svíčko.:/

3. /:A dyž ta svíčka dohořela,:/
   /:každá panenka zaplakala.:/

4. /:Proč ve, děvčata, proč plačete,:/
   /:šak ve tam za nás nepudete.:/

5. /:A dyž pudete, pošlou vás dom:/
   /:a nás odvedou k švališerum (ke dragónum).:/

Zp. F. Svoboda, J. Hanuš, R. Vaňáčková. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/665

švališér = vojín lehkého jezdectva (z fr.)

Pouhé tři zápisy pocházejí kromě Brna z Viničných Šumic (u Brna) a z Divák na Hustopečsku. Text v Brně a na Brněnsku je stejný, ve variantě z Divák se rozvíjí trochu jinak. Nápěvy jsou odlišné.

122. Můj milý na vojnu jede

ŽABOVŘESKY

1. /:Můj milý na vojnu jede,:/
/:on mně silně přikazuje.:/

2. /:Abych já se nevdávala,:/
/:sedum let na něj čekala.:/

Zp. M. Procházková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/11

Jde o píseň z početně zastoupené skupiny, velmi často začínající také textem *Keď sa milý do vojny bral, svojej milej přikazoval...* Více než sto zápisů z různých částí Moravy napovídá, že uvnitř této skupiny lze najít velkou rozmanitost textů i nápěvů. Z Brna – Žabovřesk máme k dispozici pouze textové torzo. Další zápisy z Brna – Líšně publikoval Bartoš s Janáčkem ve své sbírce (B III, 103 e,f), oba s nápěvem odlišným od našeho. S nápěvy variant z jiných oblastí souvisí náš spíše celkovou stavbou než melodickou podobností. Píseň byla zapsána rovněž v Čechách (Erben s. 493), četné varianty dokládají její oblibu i na Slovensku (Slov. sp. II, 285, D 1469).

123. Može vás, matičko

OBŘANY

Mo - že vás, ma - ti - čko, mo - že vás lí - to byt,

že ste vy - cho - va - li, ne - bu - de - te že - nit,

že ste vy - cho - va - li, ne - bu - de - te že - nit.

1. /:Može vás, matičko,
   može vás líto byt,:/
   /:že ste vychovali,
   nebudete ženit.:/

2. /:Vychovali ste mě
   jako Jezulátko,:/
   /:bude vo mě plakat
   kde kerý děvčátko.:/

3. /:Bude vo mě plakat,
   ručičkama lomit,:/
   /:škoda je ti, synko,
   na té vojně zabit.:/

4. /:Škoda je ti, synko,
   tvé krvě červené,:/
   /:že bude vylitá
   na trávě zelené.:/

5. /:Na trávě zelené,
   v zeleném háječku,:/
   /:že sem já oklamal
   chudobnó děvečku.:/

6. /:Chudobná děvečka,
   kerá statku nemá,:/
   /:jenom tó poctivosť,
   keró si zachová.:/

Zp. rekruti. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/65

Varianty pocházejí hlavně z východní Moravy – ze Slovácka, Valašska, Lašska, moravsko-slovenského pomezí, ale také z Horácka. 4. a 5. sloka bývá začátkem samostatné písně. Pouze naše varianta ústí v poslední sloce do sociálně laděného textu. Tato sloka se objevuje v řadě podobně zabarvených písní. Ostatní varianty z této skupiny obvykle pokračují různými způsoby. Nápěvně je náš zápis shodný s kopřivnickým a protivanovským. Shody v nápěvu nacházíme i v dalších variantách z Horácka a ze severní Moravy. Textově jsou naší písni nejbližší varianty ze Slovácka a Horácka. Píseň byla známa i v Čechách (Holas IV, 140).

124. Namlovíl sem já si děvče

LÍŠEŇ

Na - mlo - víl sem já si dě - vče a to na fá - ři,
ne - směl sem tam cho - dí - vá - vat skr - ze fa - rá - ře.

Já sem na to nic ne -dbal, pře - ci sem tam cho - dí - val,

po - ma - ló - čke, po - zle - vó - čke dve - ři vo - tví - ral.

1. Namlovíl sem já si děvče
a to na fáři,
nesměl sem tam chodívávat
skrze faráře.
Já sem na to nic nedbal,
přeci sem tam chodíval,
pomalóčke, pozlevóčke
dveři votvíral.

2. Podivé se, má panenko,
do mé zahrade,
tam stojí vrané koníček,
je vobsedlané;
na ňé si já veskočím,
bílém šátkem zatočím,
adijé, má znémiléší,
s tebó se lóčím.

Zp. A. Střelcová. – Sb. R. Kučera 1900-1936, A 842/53

Píseň je rozšířena hlavně na východní Moravě. Některé texty, např. na Těšínsku a na Kopanicích, vyznívají žertovně, v jiných, také v našem, se objevuje vojenský motiv. Z Brna máme k dispozici ještě další zápis z Líšně, textově i nápěvně shodný, a variantu z Husovic s odlišným nápěvem.

125. Můj starý tatíčku

LÍŠEŇ

Mírně ♩ =100

Můj sta - rý ta - tí - čku, jak vy tvr - do spí - te,

mě na vo - jnu be - rou, vy o tom ne - ví - te.

1. Můj starý tatíčku,
jak vy tvrdo spíte,
/:mě na vojnu berou,
vy o tom nevíte.:/

2. Vy o tom nevíte,
vědět nemůžete,
/:když na vašem hrobě
fijalinka květe.:/

3. Fijalinka květe,
žlutý karafiját,
/:škoda, vás, tatíčku,
škoda vás nastokrát.:/

4. Aj, škoda, přeškoda
té krvje červené,
/:která je vylita
na trávě zelené.:/

5. Na trávě zelené,
v zeleném hájíčku,
/:že sem já zanechál
chudobnou děvečku.:/

Zp. J. Hanuš. – Sb. F. Svoboda (1910), a 1163/729

Varianty pocházejí hlavně z východní a severní Moravy. Naše je textem propojena s písní *Može vás, matičko, može vás líto být* (srov. č. 123 v našem zpěvníku; další zápis z Brna – Líšně má i stejný nápěv jako tato píseň). V zápise z Brna – Jundrova se objevuje motiv o chudobné dívce (srov. píseň č. 123). Nápěvně shodné varianty najdeme v zápisech z Brněnska a Kyjovska. Pokud jde o text, má většina písní shodné první tři sloky, dále pokračují různě. Textově odlišné už od 2. sloky jsou varianty ze Slezska.

126. Ach, Bože, Bože

OBŘANY

1. /:Ach, Bože, Bože, co jsem udělal,:/
/:že jsem já se tak mlaďoučký,
že jsem já se tak mlaďoučký,
aj, aj, na vojnu dostal.:/

2. /:Dali mi šavli, koně vraného,:/
/:já si jé mám obsedlati,
já si jé mám obsedlati,
aj, aj, sednót na něho.:/

3. /:Já na ňé sednu, šavló zatočím,:/
/:adijé, má znémiléší,
adijé, má znémiléší,
aj, aj, s tebó se lóčím.:/

Zp. rekruti. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/62

Četné doklady k této vojenské písni máme z Horácka, Slovácka, Valašska, Lašska, Slezska, slovenského Záhoří a samozřejmě i z Brna a jeho okolí. Po 1. sloce pokračuje text velmi rozmanitě: stejně jako v naší variantě se rozvíjí např. v zápise z Ratíškovic na Slovácku nebo v Lidečku na Valašsku. Mnohem častěji však píseň pokračuje, bez ohledu na to, kde byla zapsána, textem: *Už mě vedou na kancelář...* Jednu z takových variant máme zachycenou z Brna – Líšně. Tato skupina písní je velmi různorodá. Náš nápěv má nejblíže k variantě ze Sulkovce na Českomoravské vysočině (ve střední části se poněkud odlišuje) a z Nikolčic na Břeclavsku.

127. Aj, už nás vezó

MALOMĚŘICE

1. /:Aj, už nás vezó,
zelenó mezó,:/
/:už nám vokazujó:/
jakubskó věžo.

2. /:Jakubskó věžo,
brněnské Špimberk,:/
už se, moja milá,
holuběnko sivá,
nebudem vidět.

3. /:Chceš, milá, vědět,
jaké oběd můj?:/
Tá pečínka koňská,
voděnka dunajská,
strava vojanská.

4. /:Chceš, milá, vědět,
jaký snídaní?:/
Přindi se podívat,
až se bude gólat
hlava po zemi.

5. /:Chceš, milá, vědět,
jaké pohřeb můj?:/
Přindi se podívat,
až tam bude šlapat
po mně vrané kůň.

6. /:Chceš, milá, vědět,
jak mně zvonijó?:/
/:Z karabin, z pistulé,:/
do hrobu bijó.

Zp. A. Had. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/58

Špimberk = Špilberk

Několik zápisů této písně, které máme k dispozici, pochází z Brna a jeho okolí. Pouze jedinou textově i nápěvně odlišnou variantu ze Zlínska otiskl F. Bartoš (B I, 53). Zápisy z Brna – Líšně se neliší od našeho. Jen drobné obměny v textu i nápěvu nacházíme ve variantě z Vážan (B II, 639).

128. Již galánka vezó

LÍŠEŇ

Volně ♩=80

Již ga - lán - ka ve - zó přes ze - le - nó me - zo,

již mo vo - ka - zu - jó, již mo vo - ka - zu - jó

je - zo - vi - tskó ve - žo je - zo - vi - tskó ve - žo.

1. Již galánka vezó
přes zelenó mezo,
/:již mo vokazujó:/
/:jezovitskó vežo.:/

2. Nepodívám se já
k jezovitské veži,
/:rači mně vokažte:/
/:vod mé milé dveři.:/

Zp. A. Poláček. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/705

Tato varianta předchozí písně se shoduje se zápisem ze Zlínska ze sbírky F. Bartoše (B I, 53), aspoň v základních obrysech textu. Nápěvně je líšeňský zápis zcela samostatný.

129. Dež sem mašíruvál

LÍŠEŇ

Pochodem, mírně ♩ =100

1. Dež sem mašíruvál,
   milá šate prala, lalala,
   dež sem hí zazpívál,
   /:vona zaplakala,:/ lalala.

2. Neščasná velkonoc,
   už dó chlapcí vorat, lalala,
   ale já nepudo,
   /:mosím mašíruvat,:/ lalala.

3. Ve chlapcí líšenščí,
   na kuně sedéte, lalala,
   každé svó panenku
   /:Boho poróčéte,:/ lalala.

4. A vod každé kvítí
   ketečko na cesto, lalala,
   habe pamatuval
   /:na věrnó nevěsto,:/ lalala.

5. Mašíruj, vojáčko,
   štyry dni za jeden, lalala,
   hovidíš Francóza
   /:a jeho celó zem,:/ lalala.

6. Spomeno si na ňo
   v té francóské zemi, lalala,
   hať mně to kvítečko
   /:vod ní pozavoní,:/ lalala.

Zp. F. Rozmberk. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/670

Nejvíce zápisů pochází ze Slovácka (z Horňácka a zvláště z Kopanic) a z moravsko-slovenského pomezí. Píseň se zpívala také na Slovensku (Slov. sp. III, 285, D 745). Textově je naše varianta méně obvyklá (pokračování textu od 2. sloky), příbuznost s ostatními variantami nenacházíme ani v nápěvu.

130. Maminko, maminko

LÍŠEŇ

Volně ♩ =84

Ma - min - ko, ma - min - ko, bo - lí mě ra - mín - ko,

že já mo - sím no - set, že já mo - sím no - set

tě - žkó ka - ra - bin - ko, tě - žkó ka - ra - bin - ko.

1. Maminko, maminko,
bolí mě ramínko,
/:že já mosím noset:/
/:těžkó karabinko.:/

2. Těžkó karabinko,
zétra mašíruvat,
/:tebe, ach, má milá,:/
/:tade zanechávat.:/

3. Haž bodo v cezině,
haž v Hercegovině,
/:tenkrát si spomeno,:/
/:miló že má hiné.:/

Zp. F. Miklík. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/723

Další zápis otiskl F. Bartoš (B II, 622). Pochází rovněž z Líšně a od naší varianty se nepatrně liší v textu (pozdější zápis F. Svobody má o 1 sloku víc) i nápěvem. Další varianty nebyly zaznamenány.

131. Dragóni jedó

SLATINA

1. /:Dragóni jedó
pod modró fánó,:/
/:na slatinskéch lókách:/
koně krmijó.

2. /:Koně krmijó
a napájijó,:/
/:moravský děvčata:/
s námi pojedó.

3. /:My nepojedem,
sme ješče mladý,:/
/:za rok, za dvě leta:/
příjdem za vámi.

4. /:Přijdem za vámi
do prajské zemi,:/
tam budem bojovat
a svó krev vylévat
zároveň s vámi.

Sb. R. Kučera 1900-1936, A 842/101

pod fanó = pod praporem (z něm.)

Různé incipity (*Husaři jedou od Bílé vody, Husaři jedú, zticha si vedú, Vokolo Veselí jedou huláni* apod.) tvoří začátek této písně, jejíž četné varianty najdeme v Brně a jeho okolí, na Horácku, Slovácku, Opavsku či Těšínsku. Pokud jde o text, jde o jednotnou skupinu písní, rozdíly jsou většinou jen v počtu slok. Ve většině variant se mluví o „prajské zemi". Zápisy z Brněnska mají stejný nápěv, s nímž se setkáváme i ve Slezsku (na Opavsku a na Těšínsku) a na Slovácku.

132. Okolo Trnavy

OBŘANY

1. Okolo Trnavy
   teče potok krvavý,
   /:má milá myslela,
   má Andulka rozmilá,
   že je to z mé hlavy.:/

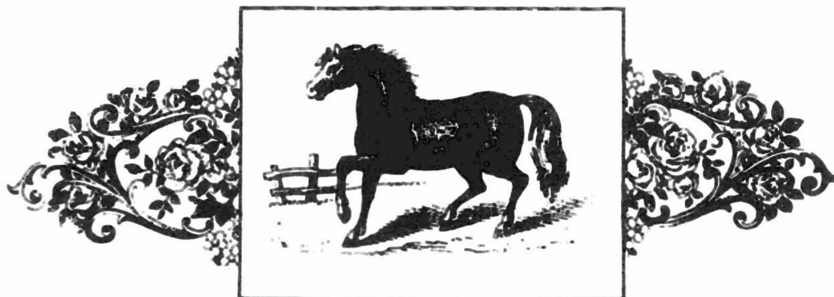
2. To néni z mé hlavy,
   to je z mého koníčka,
   /:co ho porubala,
   co ho posekala
   ta prajská šavlička.:/

3. Ta prajská šavlička,
   to není nic dobrého,
   /:tá mně porubala,
   tá mně posekala
   koníčka vraného.:/

4. Zpívéte, vtáčkové,
   v zelené dolině,
   /:co mě má potkati,
   co mě má potkati,
   to ať mne nemine.:/

5. Má-li mě potkati
   žena zlá, nedobrá,
   /:radší ať mě potká,
   radší ať mě potká
   šavla ocelová.:/

Zp. chasa. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/64

Píseň se zpívala často na Slovácku, zejména na Podluží. Zapsaná je i z okolí Brna, na západní a severní Moravě. Větší část zápisů má společný text 1. a 2. sloky, dále pokračují různě. Podobný nápěv jako v Brně – Obřanech se zpíval v Sulkovci na Českomoravské vysočině.

133. Růžičko červená

OBŘANY

Rů - ži - čko če - rve - ná, v za - hrá - dce sá - že - ná, na vy - so-

kém ko - pci vy - vé - še - ná, já ti mám u - tr - hnót,

dy - bych měl za - hy - nót, na te - be, má mi - lá, za - po - me - nót.

1. /:Růžičko červená,
v zahrádce sážená,
na vysokém kopci vyvéšená,:/
já ti mám utrhnót,
dybych měl zahynót,
na tebe, má milá, zapomenót.

2. /:Dyž sem šél po rynku,
slyšel sem novinku,
že budó děvčata na vojnu brat.:/
Jak sem to uslyšel,
hneď sem byl potěšen,
že budu s mó miló mašírovat.

3. /:Ó, pane hétmane,
jak to uděláme,
aby mne má milá ráda měla?:/
Běž k vodě, umy se,
šátečkem utři se,
bude tě milovat hezký děvče.

Zp. rekruti. – Sb. R. Kučera 1900, A 842/66

Kromě jednotlivých zápisů z Valašska, Lašska a Hané je nejvíce variant z Brněnska a z různých částí Slovácka. Stejný nápěv jako má naše varianta, se pojí s tímto textem také na Hané (Holešov), ve Študlově na Valašskokloboucku, ve Strání na Kopanicích a na Luhačovském Zálesí ve Slopném. Naproti tomu další zápisy z Brna mají své vlastní, odlišné nápěvy. Textem jsou si zápisy z jednotlivých regionů podobné. Pouze náš záznam má jinou 2. sloku, která často bývá začátkem samostatné písně. Varianta, podobná té, kterou zařazujeme do našeho zpěvníku, byla zapsána také na Klatovsku v Čechách (Erben s. 207).

134. Jak jsem řekla

ŽABOVŘESKY

Moderato

Jak jsem ře - kla, tak u- dě - lám, bez mi - lé - ho ne - bu -du,

1\. do - bě- hnu si do ka - sá -ren, vo - já - ka si při - ve - du,

2\. vo - já - ka si při - ve - du.

1\. Jak jsem řekla, tak udělám,
bez milého nebudu,
/:doběhnu si do kasáren,
vojáka si přivedu.:/

2\. Čerta, holka, ne vojáka,
čerta, holka, dostaneš,
/:voják musí mašírovat
a ty sama ostaneš.:/

Zp. M. Rýznarová. – Sb. R. Kučera 1942, A 889/45

Jde o ojedinělý zápis, žádný další variant nebyl na Moravě zapsán. Textovou variantu najdeme v Erbenově sbírce (s. 249 – z Prácheňska).

135. Holka, holka, holka rozmilá

BRNO

1. Holka, holka, holka rozmilá!
Kdopak tě bude milovat,
až já budu na vartě stát,
holka, holka, holka rozmilá.

2. Víno, víno, víno červené!
Kdo tě bude, víno, píti,
až já budu v hrobě hníti,
víno, víno, víno červené.

3. Huso, huso, huso pečená!
Kdo tě bude dranžírovat,
až já budu mašírovat,
huso, huso, huso pečená.

4. Trávo, trávo, trávo zelená!
Kdo tě bude, trávo, kosit,
až já budu palaš nosit,
trávo, trávo, trávo zelená.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra 1933, A 204/133

na vartě = na stráži
palaš = těžký jezdecký meč s ostřím jen na jedné straně a s košem na jílci (z maď.)

Žádná jiná varianta v této podobě není zaznamenána. Náš zápis je složen z popěvků, které se vyskytují i samostatně. Např. 4. sloka tvoří začátek písně doložené už v guberniální sbírce. Píseň byla zaznamenána v Otnicích u Vyškova, v Uherském Hradišti a na Hané. Tento jednoslokový popěvek zde má nápěv odlišný od našeho. Podobný publikoval F. Sušil (č. 1714). Některé písně začínající až naší 2. slokou, pocházejí ze Slovácka. Text zde však pokračuje jinak: …*kdo ťa bude vínko píjat, až já budu mašírovat…* Písně obdobné stavby textu i s některými shodnými slokami, např. *Trávo, trávo* nebo *Vínko, vínko…* byly zapsány také v Čechách a na Slovensku.

136. Neščasní sme:/ na námluve přešli

LÍŠEŇ
svatební

Andante

1. Neščasní sme, neščasní sme
   na námluve přešli,
   hani nám líšenščí
   naprotivá nešli.

2. Nepřišli sme, nepřišli sme
   na nejako litko,
   hale me sme přišli
   pro nejako dívko.

3. Povidajó, povidajó,
   že nám jo nedajó,
   rádi nám jo dajó;
   eščе hí předajó.

Sb. R. Kučera 1936, A 1129/86

Litka, litkup = pitka při prodeji

Pouze dva zápisy z Brna – Líšně reprezentují tuto svatební píseň. Nápěv naší varianty se objevuje ve spojení i s jiným textem (viz č. 47 v našem zpěvníku). Zápis o něco starší, který v Brně – Líšni pořídil F. Svoboda, je textově shodný, nápěv má však odlišný.

137. Má věrná kamarádko

ŽABOVŘESKY
svatební

1. Má věrná kamarádko,
již se mně budeš vdávat;
ješče sme nepočaly
na trávu chodívávat.

2. Aj, na trávu chodívat
do té vašé zahrádky,
dycky sme bejvávaly
upřimné kamarádky.

3. Aj, na trávu chodívat
do té vašé pšeničky,
dycky sme bejvávaly
upřimné sestřeničky.

4. Upřimné sestřeničky
a jako vlastní sestry
a už nám zarostajó
od jedné k druhé cesty.

Zp. M. Vaverková, nar. 1842. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/15

Většina zápisů této svatební písně pochází z Brna a z okolních vesnic (Střelice, Bosonohy, Troubsko). Textově jsou příbuzné, nápěvy se však vzájemně odlišují.

138. Žabovřesci mládenci

ŽABOVŘESKY
svatební

1. Žabovřesci mládenci,
   žabovřesci, fixum, fidrum,
   kompasárum, *
   toulali se po noci.

2. Jak se dlouho toulali,
   k Němečkům se dostali.

3. Anča myje lavici:
   Posaďte se, mládenci!

4. My sme sedět nepřišli,
   pro Aničku sme přišli.

5. A my vám ju nedáme,
   až peřinky zjednáme.

6. Už peřinky zjednali,
   pro Aničku přijeli.

7. Ona ráda koláče,
   taky smažený vejce.

8. Ona hrachu ani krup,
   za Václavem šupaj, šup.

Zp. M. Němečková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/20

* Refrén se opakuje v každé sloce.

K této písni nejsou doloženy žádné další varianty.

139. Líto je mně

ŠLAPANICE
svatební

Zdlouha

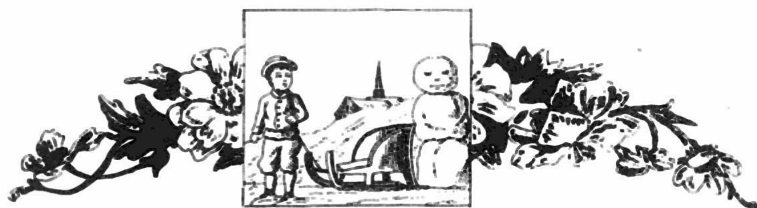
Lí - to je mně, má zla - tá ma - měn-ko, lí - to je mně,
lí - to vás, že jste vy mě tě - žko vy - cho - va - la
a teď mu- sím pryč od vás a teď mu- sím pryč od vás.

1. Líto je mně, má zlatá maměnko,
   líto je mně, líto vás,
   že jste vy mě těžko vychovala
   /:a teď musím pryč od vás.:/

2. Líto je mně, můj starý tatíčku,
   líto je mně, líto vás,
   že jste vy mě těžko vychovali
   /:a teď musím pryč od vás.:/

3. Líto je mně, mí staří rodiče,
   líto je mně, líto vás,
   že jste vy mě těžko vychovali
   /:a teď musím pryč od vás.:/

Zp. M. Hanzlová. – Sb. B. Svoboda 1907, A 239/1a

V rozsáhlé skupině podobných svatebních písní najdeme varianty z Brněnska, Hané, Slovácka, Valašska, Lašska a Těšínska. Zápisy pocházejí také ze Slovenska. Mezi nejstarší patří záznamy z Otnic na Brněnsku a z Těšína, které jsou podobné našemu. Najdeme je v guberniální sbírce z roku 1819. Nápěvnou příbuznost naznačují i další zápisy z Hané, z Těšínska (B III, 823), Horňácka (B II, 368), stejně jako varianta z Brna – Líšně (B I, 305). V textu zjišťujeme více rozdílů, někdy začíná stejnou úvodní slokou vojenská píseň.

140. Stalo se ti, Františku

BOSONOHY
svatební

1. Stalo se ti, Františku,
   stalo se ti ščestí,
   /:žes dostál Mařenku,
   je to děvče hezký.:/

2. Stalo se ti, Mařenko,
   stalo se ti ščestí,
   /:dostalas Františka,
   je to chlapec hezký.:/

3. Stalo se ti, Mařenko,
   stalo po tvé vůli,
   /:dostalas Františka
   v červené korduli.:/

4. V červené kordulce,
   v tenké košulence,
   /:můžeš poděkovat
   té jeho maměnce.:/

5. Nejenom maměnce,
   aji tatíčkovi,
   /:že ti vychovali
   synka po tvé vůli.:/

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 843/15

Spojení těchto dvou svatebních písní je doloženo jen na Brněnsku. Kromě Bosonoh je v této podobě píseň zapsaná ještě v Troubsku. Více záznamů, které pocházejí ze Slovácka a Valašska, začíná až 3. slokou, dále pak pokračují různě. Nápěv další varianty z Brna, z Líšně (B I, 308b), je jiný, stejně jako se liší varianty z dalších oblastí.

141. Votvíréte vrata

JUNDROV
svatební

1. Votvíréte vrata,
/:vezem vám, vezem vám
plnó fúro zlata.:/

2. Votvírétc hrobeň,
/:vezem vám,vezem vám
dobró hospodeň.:/

Zp. F. Hanišová. - Sb. F. Kyselková 1906, A 376/11

hrobeň – zřejmě zkráceně záhrobeň = zápraží

V našem zpěvníku uvádíme dvě varianty této svatební písně vyskytující se ve všech částech Moravy a Slezska. Je zapsaná i na Slovensku. Tento zápis, pokud jde o text, je poměrně rozšířený. Mnohé varianty pokračují po 1. sloce rozdílně (např. zápis z Hrubé Vrbky, Šanova, Hrčavy, Trojanovic apod.). K nápěvu naší varianty jsme nenašli žádný podobný. Také 2. sloka zaznamenaná v Brně – Jundrově se jinde nevyskytuje. Podobná byla zapsána pouze jednou, v Bítovánkách na Třebíčsku:

Panímámo z rynku,
otvírejte síňku,
/:vezeme vám nevěstinku,
dobrou hospodyňku.:/

142. Votvíréte, votvíréte

BOSONOHY
svatební

1. Votvíréte, votvíréte
Urbanove vrata,
vezem vám, vezem vám
plnó fůru zlata.

2. Votvíréte, votvíréte
Urbanove dveři,
vezem vám, vezem vám
plnó fůru peří.

Zpívá se, když vůz s výbavou nevěstinou zastaví před domem ženicha – novomanžela.

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 843/13

O počtu a územním rozšíření variant platí totéž, co pro předchozí píseň. K tomuto zápisu najdeme shodný nápěv zapsaný v Brně ve spojení s textem *Vysoký só,:/ Kocmanove okna* (č. 47 v našem zpěvníku). Text této svatební písně v té podobě, jakou uvádíme, se objevuje v mnoha variantách vlastně na celém území Moravy.

143. Aj, ty ftáčku, jařabáčku

ŽABOVŘESKY
svatební

Aj, ty ftá - čku, ja - řa - bá - čku, vy - so - ko lí - táš;
do - ne - sls nám no - vi - ne - čku a nic ne - ři - káš.

No - vi - ne -čku, aj, ta - ko - vó, ve - lmi tru - chli - vó,

že na Ma - rjan - či - nu hla - vu vě - ne - ček da - jó.

Aj, ty ftáčku, jařabáčku,
vysoko lítáš;
donesls nám novinečku
a nic neřikáš.
Novinečku, aj, takovó,
velmi truchlivó,
že na Marjančinu hlavu
věneček dajó.

Zp. M. Procházková. – Sb. F. Kyselková 1906, A 500/12

Bezmála 90 zápisů dokládá, že jde o velmi rozšířenou píseň. Nejpočetněji byla zaznamenána ve Slezsku. Mnohokrát byla zapsána na Brněnsku, na Hané, na Lašsku, Horácku a Valašsku. Méně variant pochází ze Slovácka. Je doložena i na Slovensku. Úvodní dvě sloky jsou převážně stejné (v našem zápisu jsou spojeny v jednu). Rozdíly jsou pak v tom, že některé zpívají o čepení a jiné zase o cestě dívky k oddavkám. Text tak naznačuje, že se jednotlivé verze zpívaly v různých fázích svatebního obřadu. Pokud jde o nápěv, jsou varianty v jednotlivých oblastech odlišné.

144. Již sem jedny pantličky zedrala

KOHOUTOVICE
svatební

Již sem jedny pantličky zedrala,
aj, zedrala,
co mně má maměnka zjednala,
aj, zjednala.
Ješče jedny pantličky zedero,
aj, zedero,
až vod mé maměnky pojedo,
pojedo.

Zp. M. Dalerová, nar. 1842. – Sb. F. Kyselková 1907, A 381/1

Svatební popěvek, většinou jednoslokový, zaznamenáváme v mnoha podobách na Brněnsku, Horácku, Hané, Valašsku i Slovácku. V Čechách se tato píseň zpívala k tanci zvanému válený minet (Holas V, s. 183). Některé varianty mají trochu jiné zakončení sloky: *Zjednale mně dvoje a tatíček troje, již sem ty pantličky zedrala oboje.* Tak pokračuje text na Horácku, ale i v okolí Brna. Nápěvy z Brněnska jsou různé, stejně jako nápěvy variant z ostatních regionů.

145. Chrličtí mládenci

CHRLICE
svatební

Chr - li - čtí mlá - den - ci, co - pak ste dě - la - li, ztra - ti - la
1. 2.
se rů - že z té na - ší za - hra - dy, za - hra - dy.

1. Chrličtí mládenci,
copak ste dělali,
/:ztratila se růže
z té naší zahrady.:/

2. My sme ji hlídali
skoro celé noci,
/:ale už ji mají
ti tuřanští v moci.:/

3. Mařenko, Mařenko,
pročpak se nám vdáváš,
/:ještěs' na trávičku
chodit nezačala.:/

4. Na trávu, trávičku
do naší pšeničky,
/:bejvaly sme spolu
jako dvě hrdličky (sestřičky).:/

5. Stalo se Mařence,
stalo se po vůli,
/:dostalas' Jeníčka
v červené korduli.:/

6. V červené korduli,
v bílé košilence,
/:můžeš poděkovat
té jeho maměnce./

7. Ona ho chovala
v koši javorovém,
/:vždy ho slibovala
Mařence Šikové.:/

8. Vinšujem, Mařenko,
vinšujem ti zdraví,
/:bys měla do roka
kudrnatý malý.:/

9. Vinšujem, Mařenko,
vinšujem ti ješče,
/:bys měla do roka
chlapca nebo děvče.:/

Sb. F. Dobrovolný 1955, A 840/15

Žádnou jinou variantu jsme nezaznamenali. Zpívala se však jiná svatební píseň začínající až naší 5. slokou a nebo i 8. slokou naší varianty. Zřejmě společná zpěvní příležitost způsobila, že texty těchto písní se vzájemně prolínaly: naši 5. sloku najdeme také v písni č. 140 *(Stalo se ti Františku)*. V dalších zápisech se spojují sloky zase jiným způsobem *(Stalo se ti... + Vinšujem, Mařenko)*. S textovou mnohotvárností se pojí i rozmanitost nápěvů. Náš je zřejmě novějšího původu.

146. Na zdraví vás

BYSTRC
svatební

1. Na zdraví vás,
na zdraví nás,
na zdraví družiček,
sósedú, matiček,
co só u nás.

2. Na zdraví tech,
keří só z Čech,
keří só z Moravy,
ať je Bůh pozdraví.
Dobrý zdraví!

3. Copak sem pes,
že mě nechceš,
bojíš se podrožství,
že nemám živnosti,
že mě nechceš.

4. Na dvoře hnůj,
v maštali kůň,
kdo ten hnůj vyveze,
koníčka učeše,
ten bude můj.

5. Kdo to de k nám,
já ho neznám,
má černý vočičky,
červený tvářičky,
já ho chcet mám.

6. Kdo to de k nám,
já ho neznám,
ten mě de šiditi,
rokávce špiniti,
já se nedám.

7. Rokávce mý,
rokávečky,
ty sem já dostala
vod mýho galána
za hubičky.

8. Panenko má,
nejni možná,
počkej až do jara,
až bude fijala
pěkná, modrá.

9 Pěkná, modrá,
nejmodřejší,
co je má panenka,
krásná holuběnka
nejmilejší.

Zp. A. Havlíčková, nar. 1836. – Sb. F. Kyselková 1906, A 349/15

podrožství = podružství

V této podobě není píseň jinde zapsána. Mezi lidovými písněmi z Moravy najdeme pouze píseň, která začíná naší 6. slokou. Tato píseň se zpívala v Brně – Šlapanicích a hlavně na Slovácku. Zpravidla po úvodní sloce se text dále rozvíjí jinak než v naší variantě. Píseň se liší i nápěvem.

147. Smrtolenko má milá

L Í Š E Ň
koleda

Při vynášení Mařeny

Mírně ♩ =96

Smr - to - len - ko má mi - lá, kdes' tak dló - ho bé - va - la?

Na pe - ci sem se - da - la, dro - bný re - be hí - da - la.

Smrť ne - sem, za - ne - sem, no - vý le - to do - ne - sem.

Smrtolenko má milá,
kdes' tak dlóho bévala?
Na peci sem sedala,
drobný rebe hídala.
Smrť nesem, zanesem,
nový leto donesem.

Zp. F. Mašíček. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/1290

Popěvky či písně spojené s předvelikonočními zvyky najdeme na celém území Moravy a Slezska, v Čechách i na Slovensku. Varianta, kterou jsme zařadili do tohoto zpěvníku, patří do stejné skupiny jako následující píseň. Ve srovnání s ní však jde o menší skupinu zápisů, také méně rozsáhlých, které pocházejí kromě Brněnska hlavně ze západní Moravy. Text je vcelku podobný, větší pestrost najdeme v nápěvech.

148. Smrtná neděla

KOMÍN
koleda

Smr - tná ne - dě - la, des ty klí - čky po - dě - la,

klí - čky spa - dly do stu - dýn - ky, já jsem je vi - dě - la.

Vy - ho - ře - la fá - ra blí - zko pi - vo - vá - ra,

a - by - chom ji vy - sta - vě - li pro na - še - ho krá - la.

Král ne - ní do - ma, jel do Ku - ři - ma na - ku - po - vat ko - ře - ni

na hla - vi - čku bo - le - ni; zlá - mal so - bě no - hu,

po - mo - žte, po - mo - žte od bo - ží - ho hro - bu.

Sva - tý Ji - ří je - de k nám, po še - stá - čku dá - vá nám,

nám, nám, těm ko - mín - ským pan - nám, ža - bo - vře - ským ža - bám.

Skoč, ba - bo, do vo - dy, na - tr - hej se ja - ho - dy.

Proč bych já tam ská - ka - la, své su - kni - čky má - cha - la.

Zp. sbor žen. – Sb. J. Gelnar, Z. Jelínková, V. Nováková 1952, A 732/4

Další text: KOMÍN

Zp. A. Jandáková, nar. 1893. – Sb. J. Gelnar, Z. Jelínková, V. Nováková 1952, A 732/4

Velmi mnoho zápisů bylo shromážděno na Brněnsku, Horácku, na Hané, na Valašsku, Lašsku i ve Slezsku. Nejméně variant má původ na Slovácku. Písně mají různý charakter: některé mají nápěv jako jiné písně, jiné jsou recitativně přednášeny v rozmezí několika málo tónů. K nim patří i náš zápis. Jen v Brně a v okolních obcích byla píseň zapsána ve 14 podobách. Vzájemná příbuznost je vlastně dána zpěvní příležitostí. Také větší část písní k vynášení smrti začíná jako naše varianta.

149. Vijó, vijó, vijó věnce

BYSTRC
žnecká

Velmi zdlouha

1. /:Vijó, vijó, vijó věnce:/
pro te bystrcký mládence.

2. /:Vije, vije každá svýmo,:/
já bech vila, nemám kemo.

Zp. T. Šlachtová, nar. 1828. – Sb. Kyselková 1906, A 349/7

Další zápis této písně najdeme v Sušilově sbírce (č. 1558 – od Perštýna). Text je velmi podobný, nápěv je s naším shodný jen částečně. Jiné varianty nejsou doloženy.

150. Pan Cupák je hodné dvořák

B Y S T R C
dožínková

Zpívá se na nápěv písně č. 149

1. /:Pan Cupák je hodné dvořák,:/
von má jedne žence pořád.

2. /:Jeho paní hodná dvořka,:/
vona je dobrá kuchařka.

Zp. A. Havlíčková, nar. 1836. – Sb. F. Kyselková 1906, A 349/9

Tato dožínková píseň byla zapsána hlavně na Brněnsku a na Horácku. Většinou jsou texty podobné jako v našem zápise, popřípadě jako v následující písni. Po hudební stránce je však každá varianta odlišná. Nápěv podobný našemu najdeme pouze v zápise ze Štěpánovic u Tišnova.

151. Havlíček je hodné dvořák

ŽABOVŘESKY
žnecká

1. Havlíček je
hodné dvořák
/:a on má jedne:/
žence pořád.

2. Jeho pani
hodná dvořka,
/:ona má pantle:/
u fěrtuška.

Zp. M. Vaverková, nar. 1842. – Sb. F. Kyselková 1096, A 500/14

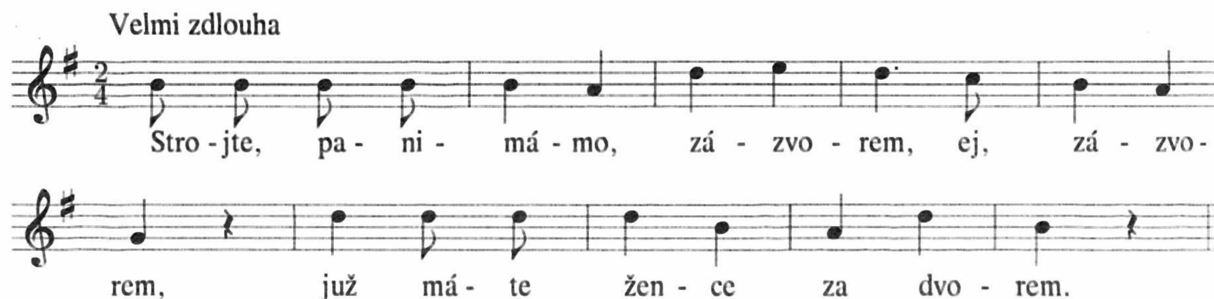
fěrtoch, fěrtušek = zástěra (z něm.)

Viz komentář k předcházející písni.

152. Strojte, panimámo, zázvorem

BYSTRC
dožínková

1. Strojte, panimámo, zázvorem,
   ej, zázvorem,
   už máte žence za dvorem.

2. Strojte, panimámo, s cibuló,
   ej, s cibuló,
   už se vám ženci přiženó.

3. Strojte, panimámo, s česnekem,
   ej, s česnekem,
   už máte žence pod voknem.

Zp. A. Havlíčková, nar. 1836. – Sb. F. Kyselková 1096, A 349/10

Tato dožínková píseň je doložena několika zápisy hlavně z Brna a Brněnska, dále z Horácka, jeden záznam pochází z Hané (Holešov). V textech se jednotlivé písně liší jen velmi málo. Nápěvně se náš zápis podobá variantě z Hané (Sušil č. 1577) a z Horácka (Křoví). Ostatní zápisy se v nápěvu odlišují.

153. Ta komínská mája tenká

KOMÍN
hodová

Ta ko - mín - ská má - ja ten - ká, ta ko - mín - ská má - ja

a) b)

ten - ká, aj, vi - děl sem ju, aj, vi - děl sem ju

5. sloka a) b)

ze Špim - ber - ka. a - by vy - ho - a - by vy - ho -

1. /:Ta komínská mája tenká,:/
/:aj, viděl sem ju:/
ze Špimberka.

2. /:Viděl sem ju, zelená se,:/
/:na ní šáteček:/
červená se.

3. /:Kdybych věděl, že zahynu,:/
/:aj, zapálil bych:/
tu dědinu.

4. /:Zapálil bych ode dvora,:/
/:aby má milá:/
nezhořela.

5. /:Zapálil bych zadní konec,:/
/:aby vyhořela:/
celá obec.

Zp. sbor žen. – Sb. J. Gelnar, Z. Jelínková, V. Nováková 1952, A 732/10

Téměř třicet zápisů pochází z Brna a přilehlých vesnic. Tři byly zapsány v kraji hanáckých Slováků, po jedné variantě máme z Nosislavi, Slavkova a Uherskobrodska. Počet zápisů i jejich rozšíření naznačuje, že jde především o brněnskou záležitost. Zde se objevují nejméně tři různé nápěvy (dva z nich otiskujeme). V textu se prolínají oba naše texty se slokami dalších hodových písní (č. 155-157 v našem zpěvníku). Píseň o máji zapsal K. J. Erben na Budějovicku (s. 71).

154. Ta tuřanská mája tenká

TUŘANY
hodová

Ta tu- řan- ská má - ja ten - ká,
je ju vi- dět ze Špim- ber - ka;
má vr- ší- ček,

ze - le - ná se, na něm šá - tek če - rve - ná se.

1. Ta tuřanská mája tenká,
je ju vidět ze Špimberka,
má vršíček, zelená se,
na něm šátek červená se.

2. Ta tuřanská první stárka,
ach, můj bože, to je stárka,
to je děvče jak pomněnka,
bojí se vo ňu maměnka.

3. Ten tuřanské první stárek
točí se hezky nazpátek,
povidajó lidi všeci,
že mo to nélepší svěčí.

Zp. J. Šťastný. – Sb. R. Kučera 1900-1939, A 844/144

Špimberk = Špilberk

Viz komentář k písni č. 153.

155. Bosonožské první stárku

BOSONOHY
hodová

Bo - so - no - žské pr - vní stá - rku, po - di - vé se na svó stá - rko.

To je dě - vče, té to svě - dčí, dí - va - jó se na ňu vše - cí,

to je dě - vče, té to svě - dčí, dí - va - jó se na ňu vše - cí.

1. Bosonožské první stárku,
podivé se na svó stárko.
/:To je děvče, té to svědčí,
dívajó se na ňu všecí.:/

2. Bosonožské druhé stárku,
podívé se na svó stárku.
/:To je děvče jak lilije,
néni jí v celé dědině.:/

3. Bosonožské třetí stárku,
podívé se na svó stárku.
/:To je děvče jako růže,
každý ju milovat může.:/

4. Bosonožské štvrté stárku,
podívé se na svó stárku.
/:Ten se vybral tó néhezčí,
chodijó mu za ňó všecí.:/

Sb. R. Kučera 1900-1939, A 844/15

Ne zrovna malý počet zápisů této hodové písně (31) pochází výhradně z Brna a z jeho blízkého okolí. Jde o podobný případ jako u předcházejících písní (č. 153 a 154). Je to místní hodová píseň, v níž se prolínají texty dalších písní. Ty, které jsme vybrali pro náš zpěvník, tvoří jisté ucelené útvary – jeden je laděn vážněji a opěvuje půvab děvčete, stárky (č. 155). Další má žertovný tón a kritizuje neschopnost stárky i stárka (č. 157). Konečně třetí oba tyto pohledy spojuje (č. 156). V této skupině písní však najdeme i další, méně obvyklé texty. Od námi vybraných variant se odlišují např. zápisy z Brna – Líšně, kde se objevuje motiv stínání berana, zvyk, který se prováděl o hodech a který se v některých lokalitách dosud aspoň v symbolické podobě dodržuje. Kromě našich tří nápěvů se pojí tato píseň i s dalšími, odlišnými. Celá skupina dokládá neobyčejnou rozmanitost a nápaditost hodových písní z Brněnska, které i dnes tvoří živou součást svátečního života obyvatel města, a to bez rozdílu, zda znějí v blízkosti nízkých chaloupek někdejších příměstských obcí, nebo zda je zpívají obyvatelé nových sídlišť, roztroušených všemi směry na okraji města.

156. Te židenské první stárko

ŽIDENICE
hodová

1. Te židenské první stárko,
podivé se na svó stárko,
jak je vona nastrojená,
žádná se jí neverovná.

2. Te židenské drohé stárko,
podivé se na svó stárko,
to je děvče jako růže,
každé ju milovat může.

3. Te židenské třetí stárko,
podivé se na svó stárko,
jak je bledá, nevespalá,
že do rána tancovala.

4. Te židenské štvrté stárko,
podivé se na svó stárko,
vostala ti doma spati,
žes jo nebrál tancovati.

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/105

Viz komentář k písni č. 155.

157. Bosonožské první stárek

BOSONOHY
hodová

1. Bosonožské první stárek
   má košulku škrobenó,
   /:von se dívá na svó stárku,
   jak ju má nastrojenó.:/

2. Nedívé se, můj synečku,
   jak panenka tancuje,
   /:podívé se do kuchyně,
   jak nádobí umyje.:/

3. Na talířku na prst špiny
   a na misi na palec,
   /:nedívé se, můj synečku,
   nedívé se na tanec.:/

4. Nedívé se, má panenko,
   jak šuhájek tancuje,
   /:podívé se do maštale,
   jak koníčky pucuje.:/

5. Koně vraný, nečesaný,
   potrhané postraněk,
   /:jaké seš ty, můj synečku,
   jaké seš ty pacholek?:/

Zp. chasa. – Sb. R. Kučera 1901, A 844/14

Viz komentář k písni č. 155.

158. Dé Pámbu ščestí

LÍŠEŇ
koleda

Vesele ♩ =96

Dé Pám-bu šče - stí do - mo va - ší - mo, po - pře - te
chví - lko zpě - vo na - ší - mo, me chce - me za - zpí - vat
a vše - cí chvá - lo dát Pá - no Bo - ho na - ší - mo,
Jé - ži - ško - vi ma - lý - mo, že se v Be - tlé - mě na - ro - dil,
vše - cke li - di svě - ta spa - sil, vzál na se - be li - dství,
na - še člo - vě - čen - ství, le - ží v chlí - vě zro - ze - né,
v je - sli - čkách po - lo - že - né, za - vi - no - té plin - či - čka - ma,
za - dé - cha - né ho - vád - ka - ma, v cho - dým Be - tlé - mě,
v no - ce a v zé - mě, nad Be - tlé - mem ko - me - ta sví - tí li - dum
do svě - ta, a już pa - sté - ří spí - cha - jó, že mo zve - se -
la za - hra - jó, z da - le - ka he krá - lí da - re svý mo da - li,

han - dě - lí zpí - va - jó, chvá - lo mo dá - va - jó: slá - va

Bo - ho na ne - bi, po - koj li - dum na ze - mi.

Mňé - te ra - dosť z ko - le - du - vá - ní a pře - dé - te

za to zpí - vá - ní, že nám na - ro - dil se!

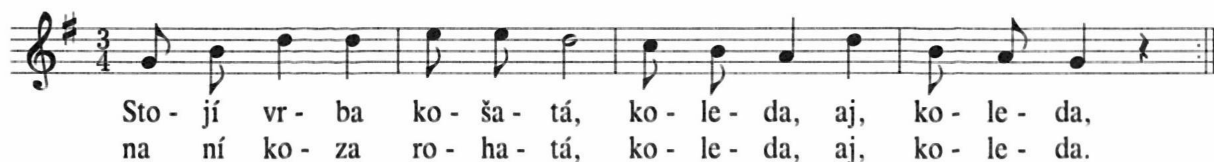
Zp. F. Kozel. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/1219

Tato koleda byla zapsána dvakrát v Brně – Líšni sběratelem F. Svobodou, a to v roce 1908 a 1910. Text i nápěv se neliší, jediný rozdíl najdeme v délce textu (náš zápis je delší).

159. Stojí vrba košatá

HUSOVICE
Koleda

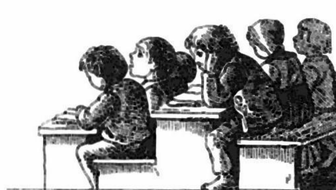
1. Stojí vrba košatá,
koleda, aj, koleda,
na ní koza rohatá,
koleda, aj, koleda. *

2. Poď, ty kozo, poď dolů!
Kmotře vlku, nepudu.

3. Ty máš velký zubiska,
natrhneš mně kůžisko.

Sb. R. Kučera 1900 – 1939, A 844/28

* Refrén se opakuje v každé sloce.

Kromě našeho zápisu máme k dispozici ještě další z Crhova u Olešnice, který zařadil do své sbírky F. Sušil (č. 2233). Text je stejný jako v brněnské variantě, nápěv je jiný. Jinde nebyla tato koleda zapsána.

160. Za Betlémem na salašo

LÍŠEŇ
koleda

1. Za Betlémem na salašo,
tam se vovce dobře pasó,
poženem tam, bratrové,
do vostruhe zelené.

2. Tam si stádo pohlídáme
a voheň si hoděláme,
můžeme se zahřívat,
Ježiškovi zazpívat.

3. Te, Hantošo, voheň skládé
a na vovce pozor dávé,
chceme pěkně se zahřít,
dobré kaše navařit.

4. A co dáme Ježiškovi,
maličkýmo panáčkovi?
Dostane vod pasáčků
na misečce koláčků.

5. Na fujare jedni hréme,
drozí pěsničke zpívéme,
hať má radosť diťátko,
malý boský robátko.

Zp. B. Smílek, nar. asi 1840. – Sb. F. Svoboda (1910), A 1163/1264

Jednotlivými zápisy je tato píseň zastoupena na Horácku, Slovácku a ve Slezsku, několik variant bylo zaznamenáno v Brně. Nejpočetnější skupinu tvoří zápisy z různých částí Valašska. Text našeho zápisu má aspoň zčásti obdobu v Brumově na Valašsku a ve Slezsku. Jinak se jednotlivé sloky různě prolínají. Naše dvě poslední sloky se v jiných zápisech neobjevují. Od ostatních se liší i náš nápěv.

161. Byla svatá Dorota

KOMÍN
hra o svaté Dorotě

Sbor:

By - la sva - tá Do - ro - ta, by - la sva - tá Do - ro - ta po - bo - žné - ho ži - vo - ta, po - bo - žné - ho ži - vo - ta.

2. /:Zamiloval se ji král,:/
/:za Dorotou listy psal.:/

Kat – sólo:

8

Do - rka ne - vy - šla, po - sla - la po - sla.

Dorka – sólo:

8

Aj, ty mi - lý po - sle, vy - prav to tak do - bře, ja - ko já sa - ma, ja - ko já sa - ma.

Sbor:

3. Král se na ni ro- zhně-val, král se na ni ro- zhně- val

a pec hro - zně to - pit dal a pec hro - zně to - pit dal.

4. /:Čím se déle pálila,:/
/:tím víc krásnější byla.:/

5. /:Z pece je vytažená,:/
/:před krále představená.:/

Král (mluví): „Chceš-li, Dorko, mojí být, má tě svět co paní ctít."
Dorka (mluví): „A já již mám jiného, Krista Pána samého."

Sbor:

6. /:Král dal olej vařiti,:/
/:Dorku na něm smažiti.:/

7. /:Čím se déle smažila,:/
/:tím víc krásy nabyla.:/

8. /:Z oleje vytažená,:/
/:před krále předvedená.:/

Král (mluví): „Chceš-li, Dorko, mojí být, má tě svět co paní ctít."
Dorka (mluví): „A já již mám jiného, Krista Pána samého."

Sbor:

9. /:Král dal kolo dělati,:/
/:Dorku na něm lámati.:/

10. /:Dorka prosila Boha,:/
/:aby ji zbavil kola.:/

11. /:Bůh se nad ní smiloval,:/
/:hrom to kolo polámal.:/

12. /:Za město ji dal zavést:/
/:a jí mečem hlavu smést.:/

13. /:Potkal ji tam Elijáš::/
/:„Kam, Doroto, pospícháš?":/

Dorka (mluví): „Do Kristové štěpnice, budu trhat ovoce."

Sbor:

14. /:Přišlo z nebe děťátko,:
/:překrásné pacholátko.:/

15. /:Mělo košík na ruce:/
/:a v něm krásné ovoce.:/

16. /:Co ti sestra slíbila,:/
/:když ses na smrt strojila?:/

Sbor:

Dě- ku- je- me vám za va- še da- ry,

ne- mě- jte nám za zlé, že jsme tu by- li.

„Pochválen buď Ježíš Kristus!"

Zp. skupina žen a sólisté. – Sb. J. Gelnar, V. Nováková, Z. Jelínková 1952, A 732/2

Podkladem této lidové hry je legenda o svaté Dorotě. Původní vážná hra dospělých se změnila v koledni obchůzku dětí, do níž pronikaly lehčí tóny, často podtržené vtipy. Hra se předváděla na Brněnsku (další zápisy byly pořízeny v Chrlicích, ve Slavkově u Brna, v Brně – Líšni), na Hané, na Horácku, na Slovácku, Lašsku, Opavsku a Těšínsku. Hra o svaté Dorotě byla rozšířena také v Čechách a velkou oblibu si získala i na Slovensku. Tím, že se uváděla pouze jedenkrát v roce, udržoval se její tvar – textová část i zpěvy – v ustálené podobě. Zápis z Brna – Komína má ucelený tvar s dialogy a se sólovými a sborovými zpěvními čísly. Ostatní záznamy jsou redukovány pouze na píseň, popř. její část.

162. Ve tetičko Kašparoví

OBŘANY
masopustní

Ve tetičko Kašparoví,
máte dveři malovaný,
jestli nám nedáte masa,
vybije vám všecko chasa.

Tuto píseň zpívá chasa se stárky, chodíc od domu k domu.
Potom stárek zvolá: „Červená desítka!“ Chasa opovídá: „Nic pro nás!“
„Červená osma!“ " "
„Černá desítka!“ " "
„Zelený eso!“ " "
„Černý maso!“ " „To pro nás!“

Hospodyně dává chase obyčejně „šrůtku“ uzeného masa nebo pečivo anebo i peníze. Z toho se pak uspořádá společná hostina pro chasu celé dědiny.

Sb. R. Kučera 1936, A 1155/134a

Z Brna – Obřan pocházejí tři zápisy zaznamenané v různé době. Všechny se shodují v textu i nápěvu.

163. U Veróny pod tém kopcem

HUSOVICE

1. /:U Veróny pod tém kopcem:/
/:stojí Sardýn se svém vojskem.:/

2. /:Sardýn počal bojovati,:/
/:pan Radecký psaní psáti.:/

3. /:Psaní psáti na vše strany,:/
/:z Uher do Čech, do Moravy.:/

4. /:Jedna sestra bratra měla,:/
/:do vojny ho posílala.:/

5. /:Běž, bratříčku, běž do vojny,:/
/:pomáhé tam císařovi.:/

6. /:Jeneráli z vojny jedó,:/
/:bratříčka sebó nevedó.:/

7. /:A ve, páni jeneráli,:/
/:kam ste mýho bratra dali?:/

8. /:Šak sme ti ho nepropili,:/
/:ani v karty neprohráli.:/

9. /:On tam leží při Dunaji,:/
/:má hlavněko na dvě strany.:/

10. /:Vrané kůň stojí u něho,:/
/:hrabe nožkó, lituje ho.:/

Zp. T. Štěpánek. – Sb. R. Kučera 1990, A 842/20

Varianty balady začínající tímto textem pocházejí hlavně z Brněnska, Slovácka, Lašska a ze Slezska. V některých regionech se objevují i jiné začátky textu, např. *Tam u Rejna na hranici, Tam u Vídně pod Šenburkem apod.* Jde o poměrně rozšířenou epickou píseň, doloženou i v Čechách, která začíná ještě dalšími incipity. Např. ve Slezsku to jsou slova *Trumbjum,:/ bymbny bijum...* nebo *Když vojáček mašíruje, žádný ho nepolituje* (Haná, Horácko). I když obsah zůstává stejný – F. Sušil nazval tuto píseň Vyhlídaný z vojny – najdou se v textu rozdílnosti, stejně jako se v různých oblastech odlišuje nápěv.

164. Brněnský rybnikář

BRNO

1. Brněnský rybnikář
ten hezkou ceru má,
ach, Bože, rozbože,
komu ji odchová.

2. Šel otec na jarmak
na sukno kupovat,
přijeli tam Turci
cerušku namlouvat.

3. A když se smluvili,
ruce si podali,
třístadvacet tisíc
za ni mu vydali.

4. Přišel otec domů,
za stůl si usedl,
hlavu si podepřel,
jako stěna zbledl.

5. Přišla cera k němu
a ptala se otce:
Ach, táto, tatíčku,
snad Vás bolí srce?

6. Srce mě nebolí,
ale celé tělo,
že jsem tě zaprodal
Turkům, milá cero!

7. Koukni se, ceruško,
koukni se z okna ven,
zdali páni hrajou
nebo Turci jedou?

8. To páni nehrajou,
ale Turci jedou,
můj zlatý tatíčku,
už si pro mě jedou!

9. Když Turci přijeli,
do dveří stříleli:
Stroj se, mladá paní,
ty pojedeš s námi!

10. Běžte vy, Turci, ven,
běžte vy za dveře,
až já se odprosím
otce i mateře.

11. Děkuji, matičko,
za vaše chování,
děkuji, tatíčku,
za vaše prodáni.

12. Do kočáru sedla,
jako stěna zbledla,
smutně se ohlédla,
s Turkama odjela.

13. Přijeli k Dunaji,
ptali se ji oni,
napi se, paní má,
ze zlaté okovy.

14. Já nejsem navyklá
napit se z okovy,
ale jsem navyklá,
nahnout se k Dunaji.

15. Jak ta slova řekla,
do vody skočila
a nad její hlavou
kola se točila.

Zp. J. Hochman, nar. 1855. – Sb. B. Indra (kolem r. 1930), A 204/87

Baladu nazvanou Za Turka provdaná najdeme početně zastoupenou zejména na východní Moravě a ve Slezsku. (Sušil č. 310-313, B III, 20, Gelnar – Sirovátka 7a). Na západní Moravě a v Čechách je toto téma zpracováno spíše v žertovném tónu – chybí zde tragický závěr (Erben s. 485-6). Tuto baladu najdeme i s dalšími incipity (*Rozkazał pan burmister* – Slezsko, *Seděl jeden vězeň* – Valašsko atd.). Je zapsaná také na Slovensku (Blaho I, s. 180) i u jiných národů (Ukrajina, Maďarsko atd.). Naše varianta je podivuhodně úplná a rozsáhlá, nápěv prozrazuje mladší původ.

165. Juliana, krásná panna

TUŘANY

1. Juliana, krásná panna, ku, ku,
Juliana, krásná panna
prala prádlo u Jordána,
ajlovivat, ku, ku.*

2. Přijeli k ní čtyři páni, ku, ku,
přijeli k ní čtyři páni,
pojeď, Juliano, s námi.

3. Já bych s vámi ráda jela, ku, ku,
já bych s vámi ráda jela,
kdybych bratříčka neměla.

4. Bratra můžeš otráviti, ku,ku,
bratra můžeš otráviti,
s námi můžeš přece jeti.

5. Jak bych já to udělala, ku, ku,
jak bych já to udělala,
když jsem já to neviděla.

6. Běž do lesa jedlového, ku, ku,
běž do lesa jedlového,
najdeš hada jedového.

7. Uvař mu jej v sladkém mléce, ku,ku,
uvař mu jej v sladkém mléce,
řekni, že jsou to rybice.

8. Její bratr z lesa jede, ku, ku,
její bratr z lesa jede,
malované dřevo veze.

9. Sestřička mu otvírala, ku, ku,
sestřička mu otvírala,
koníčky mu odpřáhala.

10. Pojď, bratříčku, k snídaníčku, ku, ku,
pojď, bratříčku, k snídaníčku,
usmažila jsem rybičku.

11. Copak je to za rybice, ku, ku,
copak je to za rybice,
když nemá krk ani plíce.

12. Hlavičku jsem kočce dala, ku, ku,
hlavičku jsem kočce dala
a plíce jsem sama snědla.

13. Jak ten první kousek snědl, ku, ku,
jak ten první kousek snědl,
hned po jedné straně zbledl.

14. Jak ten druhý kousek snědl, ku, ku,
jak ten druhý kousek snědl,
hned po celém těle zbledl.

15. Běž, sestřičko, pro rakvičku, ku, ku,
běž, sestřičko, pro rakvičku,
neb omdlévá mé srdečko.

16. Pod hlavu mu dali kamen, ku, ku,
pod hlavu mu dali kamen,
odpočívej na věky, amen.

17. Bratra vezou již k márnici, ku, ku,
bratra vezou již k márnici
a sestřičku k šibenici.

Sb. F. Dobrovolný 1955, A 836/33

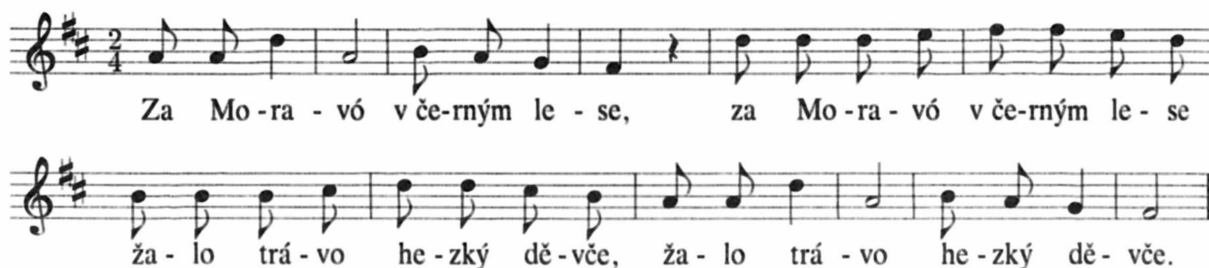
* Refrén se opakuje v každé sloce

Balada obvykle nazývaná Sestra travička patří k nejrozšířenějším v lidové tradici vůbec. Zpívala se v Čechách i na Slovensku. Pro Moravu je příznačný náš úvodní text, ale známe i jiné incipity, např. *Stojí hruška v širém poli* (Opavsko, Haná), *Páslo děvče, páslo pávy* (Moravskokrumlovsko), *Čarna rola, bjaly kamyň* (Těšínsko) apod. Některé varianty mají do textu vložen refrén, podobně jako je tomu v našem zápise (např. na Horňácku, Šumpersku, Opavsku, na Kysucích atd.). Nápěvy, které se s tímto textem pojily, byly různého druhu, starobylé i novějšího, někdy kramářského původu. I náš zápis naznačuje, že patří k mladší vrstvě nápěvů. Text není zcela úplný, chybí zde charakteristický prvek trojího opakování (*Jak ten první... Jak ten druhý...* atd.). Na Dolňácku a na Valašsku se tato balada vyskytovala také jako taneční píseň (k tanci kyjový a hubičkový na Valašsku a k tanci skočný na Dolňácku).

166. Za Moravó v černým lese

LÍŠEŇ

1. /:Za Moravó v černým lese:/
/:žalo trávo hezký děvče.:/

2. /:Dež nažalo, navázalo,:/
/:za sebe se podívalo.:/

3. /:Uvidělo meslivečka,:/
/:polesnýho mládenečka.:/

4. /:Kdo ti kázal trávu žati?:/
/:Te mně mosíš věnec dati.:/

5. /:Než bech já ti věnec dala,:/
/:rač bech třikrát zavolala.:/

6. /:Zavolé třeba štyrykrát,:/
/:nehosleší ti hani vták.:/

7. /:Jak po první zavolala,:/
/:hálija se zelenala.:/

8. /:Jak po drohý zavolala,:/
/:dóbrava se rozlíhala.:/

9. /:Jak po třetí zavolala,:/
/:svýho bratra dovolala.:/

10. /:Bratře, bratře, zle je s námi,:/
/:naša sestra volá v háji.:/

11. /:Zapřihéte vraný koně,:/
/:pojedem pro ňo do háje.:/

12. /:Vraný koně zapříhali,:/
/:pro sestru do háje jeli.:/

13. /:Hoviděli meslivečka,:/
/:polesnýho mládenečka.:/

14. /:Co tu děláš, meslivečku,:/
/:že máš vod krvě šavličku?:/

15. /:Zastřelil sem holubičku:/
/:v menářovým vokýnečku.:/

16. /:Ve dně, v noci vrkávala,:/
/:mně smutnému spat nedala.:/

17. /:To nebela holubička,:/
/:to bela naša sestřička.:/

18. /:Te mosíš bet zmordované,:/
/:pod javorem zakopané.:/

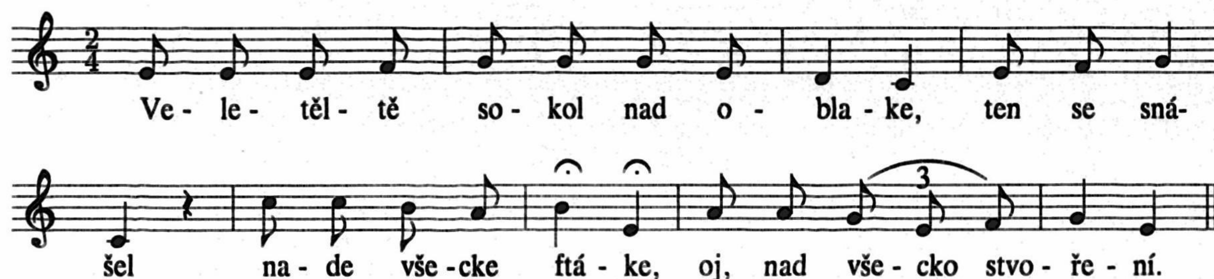
Sb. R. Kučera 1900-1939, A 844/62

hálija = alej
dóbrava = dubina, dubový les

Balada byla několikrát zapsaná v Brně a v blízkém okolí města. Zpívala se také na Horácku, na Hané, velmi rozšířená byla na Lašsku a ve Slezsku. Zápisy pocházejí dále z Čech (Erben s. 479, 480) a ze Slovenska (B III, 59, Slov. sp. I, 307). Píseň zpívali také Moravané a Slováci žijící v Dolním Rakousku (Šrámková – Toncrová 13, 71). Začátky byly velmi různé, např. *Chodí Jano po potoce* (Slovensko, moravsko-slovenské pomezí) nebo *Cos porobil, Janko, zlého* (Horňácko). Obsahově jsou však zápisy vesměs podobné; objevuje se v nich základní téma nazvané A. V. Šemberou „Zabitá holubička", často i charakteristický motiv vyzvánějících zvonů. Nápěvy variant z Brněnska jsou podobné navzájem a shodují se po hudební stránce se zápisy z Tišnovska a Žďárska.

167. Veletěl-tě sokol nad oblake

BOHUNICE

1. Veletěl-tě sokol nad oblake,
ten se snášel nade všecke ftáke,
oj, nad všecko stvoření.

2. Jak veletěl, tak vesele zpívál,
až se tem háj zelené rozlíhál,
oj, zelené rozlíhál.

3. Přiletěl-ti k milé pod vokýnko.
Spíš-li, nespíš, má zlatá Nanynko,
nebo mně votevřit nesmíš?

4. O, já nespím, já ti dobře sleším,
jenom že ti votevřiti nesmím,
oj, jenom svému milému.

5. Joj, tak se s něm dlóho rozmlóvala,
joj, hať ti ho po řeči poznala,
tepró mo votevřit dala.

6. Vitám ti, můj, z daleké krajine,
můj synečko, pověz mně novine,
oj, co se ve světě děje?

7. Oj, děje se, má milá děvečko,
je raněné mé srdečko všecko,
oj, raněné na stokrát.

8. Poď, má milá, poď do hapatyke,
kópím já ti všelijaký líke,
oj, všelijaký líke.

Sb. F. Kyselková (1894), A 793/27

Píseň se zpívala zejména na východní Moravě – na Slovácku, Valašsku, Lašsku a Těšínsku, zapsána byla také na slezsko-slovenském pomezí. K oblíbeným patřila rovněž na Slovensku. Na střední a západní Moravě byla naproti tomu zapsána jen ojediněle. Několik variant dokládá, že se často zpívala v Brně a v jeho okolí. Zápisy pocházejí z Troubska (Kocman 47), z Vážan (B II, 70a), z Brna – Juliánova a z dalších lokalit. Text většinou nepodléhal příliš velkým obměnám, poměrně stabilní je i hudební složka. Rozdílné nápěvy byly zaznamenány hlavně v Brně a na Brněnsku. Nejstarší najdeme v Sušilově sbírce (č. 388). Sběratel uvádí v závěru písně několik slok, které se zpravidla v této písni nevyskytují nebo jen ojediněle.

168. Vím já jeden háječek

HUSOVICE

1. /:Vím já jeden háječek,:/
/:v tem háječku domeček.:/

2. /:V tem domečku děvečka:/
/:chovala sokolíčka.:/

3. /:Chovala ho sedum let,:/
/:na vůsmé chcel odletět.:/

4. /:Letěl sokol, odletěl,:/
/:až na Krakov zaletěl.:/

5. /:Nad Krakovem zazpíval,:/
/:až se Krakov rozlíhal.:/

6. /:Sedl si tam na rynek,:/
/:na červené kamínek.:/

7. /:Dělali tam zednicí:/
/:v Krakově na ulici.:/

8. /:Co, sokole, tak zpíváš,/:
/:žádnýho smutku nemáš?:/

9. /:Po kem bych já smutek měl,:/
/:šak mně žádné neumřel.:/

10. /:Umřela ti tvá milá:/
/:včerá vo dvóch hodinách.:/

Zp. A. Malá, nar. kolem r. 1882. – Sb. R. Kurčera 1901, A 844/30

Jde o méně rozsáhlou baladu rozšířenou kromě Brněnska také na Horňácku (B III, 118), Podluží (B II, 57a), Kyjovsku (Sušil č. 369), na Hané, Valašsku a na Slovensku (Blaho II, s. 127, Slov. sp. II, 274, 278). Text je dochován poměrně v úplnosti. Nápěv, který otiskujeme, je příbuzný s variantami z Hrubé Vrbky na Horňácku a v Holešově na Hané.

169. Kopala baba zahradu

JULIÁNOV

1. /:Kopala baba zahradu,:/
/:přišel k ní mladý pán na radu.:/

2. /:Ach, babo, babo, dé radu,:/
/:jak já Kačenku podvedu.:/

3. /:Obleč si šaty kramářské:/
/:a pantoflíčky panenské.:/

4. /:A projdi se po rynečku,:/
/:k tomu jejímu domečku.:/

5. /:A zaklepé tam na vrata,:/
/:přijde ti votevřít pantáta.:/

6. /:Kdo to tam klepá, kdo to tam?:/
/:Nemůže přijít ve dně k nám?:/

7. /:Já su kramářka z Opavy,:/
/:já du na jarmak do Prahy.:/

8. /:Sedla kramářka večeřat:/
/:a Kačenka šla postel stlat.:/

9. /:A když už bylo k půlnoci,:/
/:volala Kačenka pomoci.:/

10. /:A když už bylo tu ráno,:/
/:na vratech bylo napsáno,:/

11. /:že šafářova Kačenka:/
/:néni poctivá panenka.:/

12. /:A když už bylo za téden,:/
/:plače Kačenka každé deň.:/

13. /:A když už bylo za měsíc,:/
/:plače Kačenka ešče víc.:/

14. /:A dyž už bylo po roce,:/
/:nosila synečka na ruce.:/

Sb. R. Kučera, K. Bochořák, J. Vitula (1948), A 555/56a

Nejvíce variant bylo zaznamenáno ve Slezsku (téměř polovina), ostatní pocházejí z Horácka, Brněnska, Hané, Slovácka, Lašska, Valašska, zkrátka z celého území Moravy, zapsána byla tato píseň také na Slovensku. Balada o falešné kramářce, která oklame dívku v přestrojení, je textově poměrně stabilní. Rozdíly jsou hlavně v tom, že v některých příkladech to byl synek, v jiných uherský král. Brněnské zápisy se textem neodlišují. Z mnohých zůstalo jen torzo, třeba jediná sloka. Ta se např. v Plavči na Znojemsku zpívala k taneční hře Kača. Píseň se často zpívá na valčíkový nápěv s charakteristickým posunutím melodického motivu v úvodu o tercii nebo kvintu výše. Je doložena i varianta, která se pojí s nápěvem písně *Utíkej, Káčo, utíkej* (Slezsko, Lašsko, Znojemsko). V Brně najdeme několik různých nápěvů. Vedle toho, který publikujeme, např. také ten, který otiskl ve své sbírce F. Sušil (č. 223).

Ve zpěvníku otiskujeme písně, z nichž naprostá většina zatím nebyla publikována. Mezi vybranými písněmi čtenář nicméně najde jisté procento těch, které otiskl F. Sušil nebo F. Bartoš. Nejde ovšem o stejné zápisy, nýbrž o blízké varianty. Ve výběru jsme usilovali o to, aby byly zastoupeny písně místní a dále aby tento zpěvník reprezentoval jednotlivé skupiny písní – písňové druhy –, které se v Brně vyskytovaly. Nezařadili jsme žádné taneční písně. Zájemce je najde v dosud vydaných publikacích věnovaných lidovému tanci. Jejich opětovné uvedení bez popisu tance a dalších okolností, za nichž se prováděly (především z důvodu rozsahu zpěvníku), považujeme za neodpovídající jejich povaze i funkci, kterou v životě lidu sehrály.

Písně i poznámky k nim jsou otištěny tak, jak je zapsali sběratelé. Jsou odstraněny pouze zjevné chyby, jinak jsme do záznamů zasahovali jen zcela výjimečně. Nářeční znaky jsou v textu doloženy v různé míře, někde se jazyk písní téměř shoduje se spisovnou nebo hovorovou češtinou. Tento stav je charakteristický pro lidovou píseň. Dokládá pronikání a působení různých vlivů nejen na jejich funkci a nápěv, ale také na text. Pro zpěváky, kteří znají místní nářečí, jistě nebude obtížné si text příslušným způsobem upravit, pokud to bude potřebné. Tuto poznámku považujeme za nutnou vzhledem k tomu, aby nedošlo ke zkresleným představám o hodnověrnosti zápisů. Zapisovali je sice mnohdy sběratelé, kteří nářečí neznali, ale zase neměli žádný důvod písně po stránce textové zaznamenávat jinak než v té podobě, v jaké je zpívali lidoví nositelé.

Rovněž nápěvy jsou uvedeny tak, jak je zapsali sběratelé. Transpozice do potřebné polohy jistě nebude pro uživatele problémem. U některých písní je zapsáno odlišné znění nápěvu v jednotlivých slokách, ojediněle je zaznamenán i dvojhlas. Datování zápisů je převzato z Průvodce písňovými rukopisnými sbírkami Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, pracoviště v Brně (Brno 1983), který sestavila O. Hrabalová. Podle způsobu, kterého použila autorka, je také v našem zpěvníku použito závorek pro přibližný časový údaj o sběru nebo je doba zápisu označena rozmezím, kdy sběratel píseň pravděpodobně zapsal. Pokud jsou zaznamenána jména zpěváků, popřípadě jejich věk, uvádíme je rovněž.

Písně doplňují stručné komentáře, které ukazují na jejich rozšíření, frekvenci v lidovém zpěvním repertoáru, popř. místní zvláštnosti. Písně byly porovnány s variantami z tištěných písňových sbírek, jejichž výčet je uveden v seznamu pramenů a literatury, a dále s rukopisnými zápisy soustředěnými v písňovém fondu ÚEF AV ČR v Brně. V komentářích odkazujeme jen na tiskem vydané písňové edice, které jsou čtenářům přístupnější než rukopisné zápisy dosud nepublikované.

V podání Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů a skupiny Gajdoši z Brna vyšel výběr písní z tohoto zpěvníku na kazetě. Vydal ji Český rozhlas v Brně v roce 1993.

Bartoš, F.: Národní písně moravské v nově nasbírané. Brno 1899 (B II)
Bartoš, F. – Janáček, L.: Národní písně moravské v nově nasbírané. Praha 1901. (B III)
Bartoš, F.: Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými. Brno 1882. (B I)
Bakešová, L.: Královničky. Obzor 1889, s. 180n.
Blaho, J.: Záhorácké pjesňičky I. Bratislava nedat., II. Bratislava 1952, Záhorácke pjesňičky III. Bratislava nedat., IV. Záhorácke pesničky. Bratislava 1970. (Blaho)
Černík, J.: Vonička lidových písní z Brněnska. Praha 1951.
Československý hudební slovník osob a institucí I., II. Praha 1963, 1965.
Erben, K. J.: Prostonárodní české písně a říkadla. S přílohou nápěvů. Praha 1864. (Erben)
Gelnar, J. – Sirovátka, O.: Slezské písně z Třinecka a Jablunkovska. Praha 1957. (Gelnar – Sirovátka)
Gregor, V.: Dělnické pěvecké spolky na Ostravsku a v jiných průmyslových střediscích českých zemí. Ostrava 1961.
Gregor, V.: Dělnické pěvecké spolky v Brně a okolí. In: Brno v minulosti a dnes VIII. Brno 1966, s. 128 – 137.
Havelková, B.: Královničky. Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci 7, 1890, s. 146n.
Hrabalová, O.: O lidových písních na Brněnsku. In: Brno v minulosti a dnes II. Brno 1960, s. 202 – 225.
Hrabalová, O.: Průvodce písňovými rukopisnými sbírkami Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, pracoviště v Brně. Brno 1983.
Indra, B.: Severomoravské písně lidové. Záhřeb 1919. (Indra)
Jelínková, Z.: Kola, reje a taneční hry na Brněnsku a Oslavansku. Brno 1958.
Jelínková, Z.: Lidové tance z Brněnska, Hané a Horácka. Brno 1959.
Jelínková, Z.: Lidový tanec v Brně a na Brněnsku v pramenech devatenáctého století. Brno 1980.
Jelínková, Z.: Lidový tanec ve Velkém Brně a na Brněnsku. In: Brno v minulosti a dnes I. Brno 1959, s. 168 – 177.
Jurášek, J.: Písně z Brněnska. Brno 1979.
Karbusický, V. – Pletka, V.: Dělnické písně I., II. Praha 1958.
Kocman, M.: Písně lidu v Troubsku. Brno 1894. (Kocman)
Kollár, J.: Národnie zpievanky I., II. 2. vydání. Bratislava 1953. (Kollár)
Kronika Bohunic. Archív města Brna, sign. B 39.
Národopisné studie o Brně. Brno 1990.
Pamětní kniha obce Bosonohy, Archív města Brna, sign. B 48
Pernica, B.: Říkadla, škádlivky, lidové hry a písně. Moravské Horácko a Podhorácko. Havlíčkův Brod 1952. (Pernica)
Rukopisná pozůstalost L. Bakešové. ÚEF AV ČR v Brně, i. č. 3141.
Rukopisné sbírky ÚEF AV ČR v Brně (signatury jsou uvedeny u písní).
Sirovátka, O. a kol.: Město pod Špilberkem. O lidové kultuře, tradicích a životě lidí v Brně a okolí. Brno 1993.
Slovenské spevy 1. – 7. Druhé doplnené, kritické a dokumentované vydanie. Bratislava 1972 – 1989. (Slov. sp.)
Smrž, E.: Bosonohy. Ráz života osady brněnského kraje. Bosonohy 1928.
Sulitka, A.: K otázke „hodových piesní" v predmestskej oblasti Brna. In: Lidová píseň, hudba a tanec. Brno 1987, s. 45 – 61.
Sušil, F.: Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými. 4. vydání. Praha 1951. (Sušil)
Šrámková, M. – Toncrová, M. : Ty ranšpurské zvony zvoňá... Slovanské lidové písně z Ranšpurku, Cahnova a okolí. Die Glocken von Rabensburg läuten... Slawische Volkslieder aus Rabensburg, Hohenau und Umgebung. Brno 1993. (Šrámková – Toncrová)
Toncrová, M.: Ke skladbě zpěvního repertoáru v městě Brně. In: Lidová píseň, hudba, tanec. Brno 1987, s. 53 – 65.
Toncrová, M.: Otázky studia zpěvnosti v městě Brně. Český lid 75, 1988, s. 90 – 94.
Toncrová, M.: Zpěvačka Františka Petrů a její repertoár. Národopisné aktuality 18, 1981, s. 207 – 214.
Vetterl, K. – Hrabalová, O.: Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819. Strážnice 1994.
Zíbrt, Č.: Veselé chvíle v životě lidu českého. Praha 1950.

Bochořák Klement – nar. 1900 v Kunštátě na Moravě, zemřel 1981 v Brně. Vystudoval obchodní akademii, od roku 1942 působil jako administrativní pracovník, od roku 1945 jako knihovník. Zajímal se o slovesný folklór, byl činný básnicky. Jeho účast při sběru lidových písní byla příležitostná.

Dobrovolný František – nar. 1927 v Ivančicích – Němčicích u Brna. Studoval učitelský ústav, pak hudební vědu a národopis v Brně. Po ukončení působil jako učitel v Nedašově, od roku 1953 byl členem Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů. Zapisoval a upravoval lidové písně. Významné jsou také jeho transkripce zvukových nahrávek, zvláště instrumentální hudby.

Gelnar Jaromír – nar. 1931 v Ostravě, zemřel 1990 v Havířově. Po studiu národopisu a hudební vědy na Filozofické fakultě v Brně pracoval v Československém rozhlase v Ostravě, od roku 1956 jako vědecký pracovník Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně, odkud v roce 1975 odešel zpět do ostravského rozhlasu. Sběratelsky byl činný v různých oblastech Moravy a Slovenska, ale zvláště ve Slezsku. Odborné studie a články publikoval v časopisech, s O. Sirovátkou vydal Slezské písně z Třinecka a Jablunkovska (1957). V deseti vydáních vyšel jeho populární Národní zpěvník (1. vydání 1965). Autentický folklór vydal také na gramofonových deskách (Svatba v Suché Hoře – 1968 a Romane gil'a. Antologie autentického cikánského písňového folklóru – 1974).

Indra Bohuslav – nar. 1891 v Bludově, zemřel 1961 v Pánově. Studoval na Filozofické fakultě v Brně, působil jako aktivní důstojník československé armády. Od mládí se zajímal o lidové písně, zapisoval zvláště na severní Moravě. Nápěvy mu zapisovali přizvaní hudebníci. Vydal Severomoravské písně lidové (1919) a další samostatné práce, v časopisech otiskoval příspěvky věnované lidovým písním.

Jelínková Zdenka – nar. 1920 ve Velké nad Veličkou. Působila jako učitelka na různých místech Slovácka, Třebíčska a Brněnska, od roku 1950 jako odborná pracovnice Státního ústavu pro lidovou píseň, pozdějšího Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně (do roku 1980). Je přední znalkyní a sběratelkou lidových tanců. Výsledky své rozsáhlé sběratelské a výzkumné činnosti publikovala v řadě samostatných prací (Dětské hry a říkadla z Horňácka, 1954; Valašské lidové tance, 1954; Lidové tance na Slovácku, 1955; Horňácká sedlácká, 1983 aj., byla spoluautorkou 2. dílu edice K. Vetterla Lidové písně a tance z Valašskokloboucka, 1960) a ve studiích otištěných v našich a zahraničních časopisech a sbornících. Vydala četné materiály pro soubory ZUČ. Rozsáhlá je její činnost konzultační, účast v soutěžních porotách, v programové radě strážnických slavností atd. Je nositelkou vyznamenání Za vynikající práci a Zasloužilou pracovnicí kultury.

Kučera Rudolf – nar. 1884 v Brně, zemřel 1969 v Praze. Studoval Akademii výtvarných umění v Praze, působil jako profesor kreslení na středních školách v Holešově, Zábřehu, Frýdku-Místku, Zlatých Moravcích, Hustopečích a v Brně. Z vlastního zájmu zapisoval lidové písně v místech svého působení – v terénu – i podle vlastní paměti. Jeho sběry jsou velmi rozsáhlé a zahrnují písně z různých částí Moravy a Slovenska.

Kyselková Františka – nar. 1865 v Kamenici u Jihlavy, zemřela 1951 v Brně. Nejvýznamnější sběratelka lidových písní. Působila jako učitelka v Ořechově a Ivančicích. Od roku 1888 se systematicky věnovala sběru lidových písní. Jako první je natáčela na fonografu. Malá část jejích zápisů je otištěna v Bartošově třetí sbírce (z roku 1901), ostatní jsou dosud v rukopise. Svými zápisy z Brněnska se řadí k nejvýznamnějším sběratelům z této oblasti – F. Svobodovi a R. Kučerovi.

Nováková – Kovářů Věra – nar. 1932 v Brně. Po studiu národopisu a hudební vědy v Brně, při němž se podílela na sběru lidových písní, se specializovala na lidovou architekturu. Působila v Krajském domě kultury v Brně, Krajském vlastivědném ústavu v Gottwaldově, Moravském muzeu a od roku 1966 v Krajském středisku památkové péče v Brně. Vydala několik publikací o lidové architektuře a kroji.

Svoboda Bohumil – nar. 1887 ve Šlapanicích u Brna, zemřel 1955 v Novém Městě na Moravě. Po vystudování varhanické školy v Brně, kde byl žákem Leoše Janáčka, působil jako učitel hudby, ředitel kůru a varhaník ve Velkém Meziříčí. Skládal chrámovou i světskou hudbu, upravoval lidové písně. Písně zapisoval jen příležitostně.

Svoboda František – nar. 1883 v Líšni u Brna, zemřel 1962 tamtéž. Absolvoval obchodní školu, pak působil jako úředník zemského výboru. Byl vynikajícím znalcem líšeňských lidových písní a tanců, jichž zapsal kolem sedmnácti set. Sám také skládal písně v lidovém tónu. Ze svých zápisů vydal Lidové tance z Líšně (1954). Byl rovněž organizátorem četných národopisných akcí v Líšni.

Vitula Jiří – nar. 1925 v Kamenici u Jihlavy. Studoval historii, filozofii, češtinu, hudební vědu a národopis v Brně a v Praze. Působil jako redaktor Lidové obrody a Lidové demokracie v Praze, jako filmový, rozhlasový a televizní autor, scénárista a režisér. Je nositelem vyznamenání Za vynikající práci a řady dalších československých a zahraničních cen a vyznamenání. Lidové písně sbíral jen příležitostně.

LIEDERBUCH DER VOLKSLIEDER AUS BRÜNN

Das Liederbuch präsentiert eine Auswahl von den aus verschiedenen Stadtvierteln des heutigen Brünn stammenden Lieder, deren Aufzeichnungen sich im Handschriftenarchiv des Institutes für Ethnographie und Folkloristik der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik in Brünn befinden. Durch dieses Liederbuch wird der bis jetzt in den grundlegenden Volksliedereditionen von František Sušil und František Bartoš und in etlichen kleineren Sammlungen veröffentlichte Liederschatz weiter vervollständigt. Hauptziel des Liederbuches ist es, den Reichtum an aus der Stadt Brünn und seiner Umgebung stammende Volkslieder zu zeigen. Der Anzahl der in Brünn und seiner Vorstädten (früher waren es selbständige Dörfer) aufgezeichneten Lieder nach (die Aufzeichnungen stammen vor allem aus der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts), kann man die Stadt Brünn mit jenen Regionen vergleichen, die durch eine große Liebe am Singen bekannt sind (wie es in der Mährischen Slowakei und anderen Regionen in Ostmähren der Fall ist).
Im Liederbuch sind verschiedene, in Brünn gesungene Liedertyps vetreten, jedoch ohne Berücksichtigung ihrer Anzahl und Frequenz des Vorkommens im spontanen Gesang. Dem Leser werden die mit verschiedenen Bräuchen und Familiensitten verbundenen Lieder (Kirtags-, Weihnachts- und Hochzeitslieder), Liebes-, Soldaten- und Rekrutenlieder, ja sogar Scherzlieder vorgelegt, es sind hier auch einige Balladen zu finden.
Unser Liederbuch enthält ausschließlich nur Volkslieder, obwohl diese – außer Lieder, die mit verschiedenen Gelegenheiten verbunden sind und ihrem Ursprung nach eigentlich keine Volkslieder sind – nur einen Teil des Singenrepertoires der Brünner bildeten. Für das Liederbuch haben wir auch solche Brünner Lieder ausgesucht, die in Varianten ebenfalls wo anders in Mähren zu finden sind. Nur die im Rahmen der schon früher veröffentlichten Volkstänzensammlungen publizierten Lieder wurden in das Liederbuch nicht einbezogen.
Die Lieder aus Brünn haben einen strophischen Charakter, der Aufbau ist ganz regelmäßig. Sie sind für den einstimmigen Gesang bestimmt, meistens in Durtonarten, ohne Tonschwankungen, melodische Zierden und rhytmische Besonderheiten. Sowohl für die Texte als auch für die Melodien ist eine einfache Form und Ergiebigkeit des Ausdrucks typisch. Reine Mundart ist in den Liedern nicht erhalten geblieben. Im verschidenen Ausmaße werden die Mundart und die Schriftsprache gemischt.
Die Lieder werden in der Form veröffentlicht, wie sie von den Sammlern aufgezeichnet worden waren. Nur die Interpunktion entspricht der heutigen Norm. Bei den Liedern sind die Namen der Sänger (falls diese die Sammler anführen), der Name des Sammlers, die Zeitangabe der Liederaufzeichnung und die Kommentare über das Vorkommen einzelner Varianten des betreffenden Liedes in der tschechischen und slowakischen Tradition angeführt. Wurde bei dem Lied keine Zeitangabe angegeben, steht in den Klammern die Jahresangabe einer möglichen Aufzeichnung, die wir aus der Korrespondenz oder auf Grunde unserer Untersuchungen bestimmt haben. Nach den obigen Angaben folgt noch die Signaturnummer des Liedes im Archiv des Institutes. Zum Schluß sind kurze Medaillons über jene Volksliedersammler zu finden, derer Aufzeichnungen sich im Liederbuch befinden.

Übersetzung: Kateřina Gašová

MARTA TONCROVÁ

ZPĚVNÍK LIDOVÝCH PÍSNÍ Z BRNA

Vybrala a sestavila PhDr. Marta Toncrová
Ilustrace a grafická úprava Václav Houf, spolupráce na obálce Jindřich Svoboda
Sazbu zhotovil Koala-TEX
Vytiskla tiskárna Moravská typografie, Brno
Vydalo nakladatelství Doplněk ve spolupráci s Ústavem pro etnografii a folkloristiku AVČR
v Brně v roce 1995 jako svou 63. publikaci
Do výroby připravila Janina Vrátničková
Počet stran 224
Vydání 1.
1081-063-1995

